

SEANCE DU VENDREDI 30 NOVEMBRE 1990
VERGADERING VAN VRIJDAG 30 NOVEMBER 1990ASSEMBLEE
PLENAIRE VERGADERING

SOMMAIRE:

CONGES:

Page 425.

MESSAGES:

Page 425.

Chambre des représentants.

COMMUNICATIONS:

Page 425.

1. Cour d'arbitrage.
2. Cour des comptes.
3. Budgets administratifs.

PROJETS DE LOI ET INTERPELLATIONS (Discussion):

Projet de loi contenant le budget des Voies et Moyens pour l'année budgétaire 1991.

Projet de loi contenant le budget général des Dépenses pour l'année budgétaire 1991.

Interpellations jointes:

De Mme Nélis au ministre de l'Emploi et du Travail sur « la place réservée à la femme dans la politique de l'emploi et du chômage »;

De M. Stroobant au ministre de l'Emploi et du Travail sur « l'assurance contre le chômage »;

De M. Bock au secrétaire d'Etat aux Affaires européennes et à l'Agriculture sur « la vaccination en matière de fièvre aphteuse »;

De M. Bock au secrétaire d'Etat aux Affaires européennes et à l'Agriculture sur « la diminution de la rentabilité des exploitations agricoles »;

Ann. parl. Sénat de Belgique — Session ordinaire 1990-1991
Parlem. Hand. Belgische Senaat — Gewone zitting 1990-1991

INHOUDSOPGAVE:

VERLOF:

Bladzijde 425.

BOODSCHAPPEN:

Bladzijde 425.

Kamer van volksvertegenwoordigers.

MEDEDELINGEN:

Bladzijde 425.

1. Arbitragehof.
2. Rekenhof.
3. Administratieve begrotingen.

ONTWERPEN VAN WET EN INTERPELLATIES (Beraadslaging):

Ontwerp van wet houdende de Rijksmiddelenbegroting voor het begrotingsjaar 1991.

Ontwerp van wet houdende de Algemene Uitgavenbegroting voor het begrotingsjaar 1991.

Toegevoegde interpellaties:

Van mevrouw Nélis tot de minister van Tewerkstelling en Arbeid over « de plaats die aan vrouwen wordt toegerekend in het beleid ten aanzien van werkgelegenheid en werkloosheid »;

Van de heer Stroobant tot de minister van Tewerkstelling en Arbeid over « de werkloosheidsverzekering »;

Van de heer Bock tot de staatssecretaris voor Europese Zaken en Landbouw over « de vaccinatie tegen mond- en klauwzeer »;

Van de heer Bock tot de staatssecretaris voor Europese Zaken en Landbouw over « de dalende rendabiliteit van landbouwbedrijven »;

De M. Houssa au secrétaire d'Etat aux Affaires européennes et à l'Agriculture sur « l'importation de bétail en provenance des pays d'Europe de l'Est »;

De M. Hatry au Vice-Premier ministre et ministre des Affaires économiques et du Plan sur « les mesures qu'il compte prendre pour protéger les utilisateurs privés contre les exigences financières excessives du secteur des appareils de levage, notamment quant à l'entretien, à la réparation et à la mise en conformité des ascenseurs des immeubles des particuliers, avec la législation actuelle »;

De M. Geeraerts au Vice-Premier ministre et ministre des Affaires économiques et du Plan sur « les conséquences sociales et économiques de la réforme du Centre d'étude de l'énergie nucléaire (CEN) »;

De M. Barzin au ministre des Postes, Télégraphes et Téléphones sur « l'avenir du centre de tri postal de Namur X dans le contexte de la nouvelle structure postale ».

Discussion générale (Reprise). — Sections Commerce extérieur et Coopération au Développement. — *Orateurs*: MM. Cools, Valkeniers, Pataer, Mme Aelvoet, M. Kuijpers, M. Urbain, ministre du Commerce extérieur, p. 426.

Sections Défense nationale et Gendarmerie. — *Orateurs*: MM. Delloy, Ottenbourg, rapporteurs, Janzegers, Van Hooland, M. Coëme, ministre de la Défense nationale, p. 434.

Section Pensions. — *Orateur*: M. Marchal, rapporteur, p. 441.

Sections Prévoyance sociale et Santé publique et Environnement. — *Orateurs*: MM. Deghilage, rapporteur, Barzin, Anthuenis, Valkeniers, Borin, rapporteur, Mahoux, M. Busquin, ministre des Affaires sociales, MM. Gryp, Pataer, Mme Smet, secrétaire d'Etat à l'Environnement et à l'Emancipation sociale, p. 442 et p. 445.

Section Emploi et Travail. — *Orateurs*: Mme Blomme, MM. Geeraerts, Taminiaux, Mme Nélis (interpellation), M. Stroobant (interpellation), M. Van den Brande, ministre de l'Emploi et du Travail, p. 457.

ORDRE DES TRAVAUX:

Page 444.

Van de heer Houssa tot de staatssecretaris voor Europese Zaken en Landbouw over « de invoer van vee uit Oosteuropese landen »;

Van de heer Hatry tot de Vice-Eerste minister en minister van Economische Zaken en het Plan over « de maatregelen die hij van plan is te nemen om de particuliere gebruikers te beschermen tegen de overdreven financiële lasten die in verband met de hefwerktuigen worden opgelegd, inzonderheid wat betreft het onderhoud en het herstellen van de liften in woningen van particulieren, alsook de technische eisen waaraan ze volgens de bestaande wetgeving moeten voldoen »;

Van de heer Geeraerts tot de Vice-Eerste minister en minister van Economische Zaken en het Plan over « de sociale en economische gevolgen van de hervorming van het Studiecentrum voor kernenergie (SCK) »;

Van de heer Barzin tot de minister van Posterijen, Telegrafie en Telefonie over « de toekomst van het postsorteercentrum van Namen X in het kader van de nieuwe poststructuur ».

Algemene beraadslaging (Hervatting). — Afdelingen Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking. — *Sprekers*: de heren Cools, Valkeniers, Pataer, mevrouw Aelvoet, de heer Kuijpers, de heer Urbain, minister van Buitenlandse Handel, blz. 426.

Afdelingen Landsverdediging en Rijkswacht. — *Sprekers*: de heren Delloy, Ottenbourg, rapporteurs, Janzegers, Van Hooland, de heer Coëme, minister van Landsverdediging, blz. 434.

Afdeling Pensioenen. — *Spreker*: de heer Marchal, rapporteur, blz. 441.

Afdelingen Sociale Voorzorg en Volksgezondheid en Leefmilieu. — *Sprekers*: de heren Deghilage, rapporteur, Barzin, Anthuenis, Valkeniers, Borin, rapporteur, Mahoux, de heer Busquin, minister van Sociale Zaken, de heren Gryp, Pataer, mevrouw Smet, staatssecretaris voor Leefmilieu en Maatschappelijke Emancipatie, blz. 442 en blz. 445.

Afdeling Tewerkstelling en Arbeid. — *Sprekers*: mevrouw Blomme, de heren Geeraerts, Taminiaux, mevrouw Nélis (interpellatie), de heer Stroobant (interpellatie), de heer Van den Brande, minister van Tewerkstelling en Arbeid, blz. 457.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN:

Bladzijde 444.

PRESIDENCE DE M. ERDMAN, VICE-PRESIDENT
VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER ERDMAN, ONDERVOORZITTER

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.
De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 14 h 35 m.
De vergadering wordt geopend om 14 h 35 m.

CONGES — VERLOF

Mme Cahay-André, MM. Vanhaverbeke, Leclercq, en mission à l'étranger; Eicher, pour raison de santé, et Suykerbuyk, pour d'autres devoirs, demandent d'excuser leur absence à la réunion de ce jour.

Afwezig met bericht van verhindering: mevrouw Cahay-André, de heren Vanhaverbeke, Leclercq, met opdracht in het buitenland; Eicher, om gezondheidsredenen, en Suykerbuyk, wegens andere plichten.

— Pris pour information.

Voor kennisgeving aangenomen.

MESSAGES — BOODSCHAPPEN

M. le Président. — Par messages du 29 novembre 1990, la Chambre des représentants transmet au Sénat, tels qu'ils ont été adoptés en sa séance de ce jour, les projets de loi:

1. Relatif à la responsabilité du fait des produits défectueux;
Bij boodschappen van 29 november 1990 zendt de Kamer van volksvertegenwoordigers aan de Senaat, zoals zij ter vergadering van die dag werden aangenomen, de ontwerpen van wet:

1. Betreffende de aansprakelijkheid voor produkten met gebreken;

— Renvoi à la commission de la Justice.

Verwezen naar de commissie voor de Justitie.

2. Fixant pour l'année 1991 le contingent de l'armée;

2. Tot vaststelling van de legersterkte voor het jaar 1991;

— Renvoi à la commission de la Défense.

Verwezen naar de commissie voor de Defensie.

3. Régulant l'utilisation des informations du registre national des personnes physiques par des services ministériels et par les institutions de sécurité sociale relevant du ministère de la Prévoyance sociale.

3. Tot regeling van het gebruik van de informatiegegevens van het rijksregister van de natuurlijke personen door ministeriële diensten en door de instellingen van de sociale zekerheid die onder het ministerie van Sociale Voorzorg ressorteren.

— Renvoi à la commission des Affaires sociales.

Verwezen naar de commissie voor de Sociale Aangelegenheden.

Par messages du 29 novembre 1990, la Chambre fait également connaître qu'elle a adopté, tels qu'ils lui ont été transmis par le Sénat, les projets de loi:

1. Visant à aligner la procédure d'appel militaire sur la procédure d'appel ordinaire en matière pénale;

Bij boodschappen van 29 november 1990 deelt de Kamer tevens mede dat zij heeft aangenomen, zoals zij haar door de Senaat werden overgezonden, de ontwerpen van wet:

1. Strekkende tot gelijkenschakeling van de militaire beroepsprocedure met de gewone beroepsprocedure in strafzaken;

2. Modifiant les articles 1341, alinéa premier, 1342, 1343, 1344, 1345, 1834, 1923, 1924, 1950 et 2074, deuxième alinéa, du Code civil;

2. Tot wijziging van de artikelen 1341, eerste lid, 1342, 1343, 1344, 1345, 1834, 1923, 1924, 1950 en 2074, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek.

3. Relatif aux opérations financières et aux marchés financiers;

3. Op de financiële transacties en de financiële markten;

4. Modifiant l'arrêté royal n° 78 du 10 novembre 1967 relatif à l'art de guérir, à l'exercice des professions qui s'y rattachent et aux commissions médicales, en vue de protéger les titres professionnels des médecins et des auxiliaires paramédicaux.

4. Tot wijziging van het koninklijk besluit nr. 78 van 10 november 1967 betreffende de geneeskunst, de uitoefening van de daaraan verbonden beroepen en de geneeskundige commissies, met het oog op de bescherming van de beroepstitels van medici en paramedici.

— Pris pour notification.

Voor kennisgeving aangenomen.

COMMUNICATIONS — MEDEDELINGEN

Cour d'arbitrage — Arbitragehof

M. le Président. — En application de l'article 77 de la loi spéciale du 6 janvier 1989 sur la Cour d'arbitrage, le greffier de la Cour d'arbitrage notifie au Sénat la décision de renvoi concernant la question préjudicielle posée par le président du Tribunal de première instance de Nivelles en cause de Mme Nicole Balasse, veuve de Jamblinne de Meux contre l'ASBL TV COM (numéro du rôle 250).

Met toepassing van artikel 77 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, geeft de griffier van het Arbitragehof kennis aan de Senaat van de verwijzingsbeslissing betreffende de prejudiciële vraag gesteld door de voorzitter van de

Rechtbank van eerste aanleg van Nijvel in zake mevrouw Nicole Balasse, weduwe de Jamblinne de Meux, tegen de VZW TV COM (rolnummer 250).

— Pris pour notification.

Voor kennisgeving aangenomen.

Cour des comptes — Rekenhof

M. le Président. — Par dépêche du 29 novembre 1990, la Cour des comptes fait connaître au Sénat, sur la base de l'article 9, § 6, de la loi du 28 juin 1963 modifiant et complétant les lois sur la comptabilité de l'Etat, ses observations au sujet du budget administratif pour l'année budgétaire 1991 du ministère de l'Agriculture.

Bij dienstbrief van 29 november 1990 deelt het Rekenhof, bij toepassing van artikel 9, § 6, van de wet van 28 juni 1963 tot wijziging en aanvulling van de wetten op de rijkscomptabiliteit, aan de Senaat zijn opmerkingen mede in verband met de administratieve begroting voor het begrotingsjaar 1991 van het ministerie van Landbouw.

Par courrier de la même date, la Cour des comptes communique également qu'elle n'a pas d'observations au sujet du budget administratif pour l'année budgétaire 1991 du ministère de la Justice.

Bij dienstbrief van dezelfde datum deelt het Rekenhof mede dat het geen opmerkingen heeft in verband met de administratieve begroting voor het begrotingsjaar 1991 van het ministerie van Justitie.

— Renvoi aux commissions compétentes.

Verwezen naar de bevoegde commissies.

Administratieve begrotingen — Budgets administratifs

De Voorzitter. — Overeenkomstig artikel 9, § 6, van de wet van 28 juni 1963 tot wijziging en aanvulling van de wetten op de rijkscomptabiliteit, en in overeenstemming met het ontwerp van wet houdende de Algemene Uitgavenbegroting voor het begrotingsjaar 1991, heeft de regering aan de wetgevende vergaderingen overgezonden, de administratieve begroting van de Diensten van de Eerste minister voor het begrotingsjaar 1991.

En exécution de l'article 9, § 6, de la loi du 28 juin 1963 modifiant et complétant les lois sur la comptabilité de l'Etat et conformément au projet de loi contenant le budget général des Dépenses pour l'année budgétaire 1991, le gouvernement a transmis aux assemblées législatives, le budget administratif des Services du Premier ministre pour l'année budgétaire 1991.

— Verwezen naar de commissie voor de Financiën (kredieten: Eerste minister) en naar de commissie voor het Onderwijs en de Wetenschap (kredieten: Wetenschapsbeleid).

Renvoi à la commission des Finances (crédits: Premier ministre) et à la commission de l'Enseignement et de la Science (crédits: Politique scientifique).

M. le Président. — En exécution de l'article 9, § 7, et de l'article 10, § 4, de la loi du 28 juin 1963 modifiant et complétant les lois sur la comptabilité de l'Etat, le gouvernement a transmis aux assemblées législatives, le budget administratif modifié du ministère des Classes moyennes par suite de redistributions d'allocations de base de l'année budgétaire 1990.

Overeenkomstig artikel 9, § 7, en artikel 10, § 4, van de wet van 28 juni 1963 tot wijziging en aanvulling van de wetten op de rijkscomptabiliteit, heeft de regering aan de wetgevende vergaderingen overgezonden, de gewijzigde administratieve begroting van het ministerie van Middenstand ten gevolge van herverdelingen der basisallocaties van het begrotingsjaar 1990.

— Ce budget administratif modifié est renvoyé à la commission de l'Agriculture et des Classes moyennes.

Deze gewijzigde administratieve begroting wordt verwezen naar de commissie voor de Landbouw en de Middenstand.

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE RIJKSMIDDELENBEGROTING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1991

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE ALGEMENE UITGAVENBEGROTING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1991

Hervatting van de algemene beraadslaging

TOEGEVOEGDE INTERPELLATIES:

VAN MEVROUW NELIS TOT DE MINISTER VAN TEWERKSTELLING EN ARBEID OVER «DE PLAATS DIE AAN VROUWEN WORDT TOEGEKEND IN HET BELEID TEN AANZIEN VAN WERKGELEGENHEID EN WERKLOOSHEID»

VAN DE HEER STROOBANT TOT DE MINISTER VAN TEWERKSTELLING EN ARBEID OVER «DE WERKLOOSHEIDSVERZEKERING»

VAN DE HEER BOCK TOT DE STAATSSECRETARIS VOOR EUROPESE ZAKEN EN LANDBOUW OVER «DE VACCINATIE TEGEN MOND- EN KLAUWZEER»

VAN DE HEER BOCK TOT DE STAATSSECRETARIS VOOR EUROPESE ZAKEN EN LANDBOUW OVER «DE DALENDE RENDABILITEIT VAN LANDBOUWBEDRIJVEN»

VAN DE HEER HOUSSA TOT DE STAATSSECRETARIS VOOR EUROPESE ZAKEN EN LANDBOUW OVER «DE INVOER VAN VEE UIT OOSTEUROPESE LANDEN»

VAN DE HEER HATRY TOT DE VICE-EERSTE MINISTER EN MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN EN HET PLAN OVER «DE MAATREGELEN DIE HIJ VAN PLAN IS TE NEMEN OM DE PARTICULIERE GEBRUIKERS TE BESCHERMEN TEGEN DE OVERDREVEN FINANCIËLE LASTEN DIE IN VERBAND MET DE HEFWERKTUIGEN WORDEN OPGELEGD, INZONDERHEID WAT BETREFT HET ONDERHOUD EN HET HERSTELLEN VAN DE LIFTEN IN WONINGEN VAN PARTICULIEREN, ALSOOK DE TECHNISCHE EISEN WAARAAN ZE VOLGENS DE BESTAANDE WETGEVING MOETEN VOLDOEN»

VAN DE HEER GEERAERTS TOT DE VICE-EERSTE MINISTER EN MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN EN HET PLAN OVER «DE SOCIALE EN ECONOMISCHE GEVOLGEN VAN DE HERVORMING VAN HET STUDIECENTRUM VOOR KERNENERGIE (SCK)»

VAN DE HEER BARZIN TOT DE MINISTER VAN POSTERIJEN, TELEGRAFIE EN TELEFONIE OVER «DE TOEKOMST VAN HET POSTSORTEERCENTRUM VAN NAMEN X IN HET KADER VAN DE NIEUWE POSTSTRUCTUUR»

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DES VOIES ET MOYENS POUR L'ANNEE BUDGETAIRE 1991

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET GENERAL DES DEPENSES POUR L'ANNEE BUDGETAIRE 1991

Reprise de la discussion générale

INTERPELLATIONS JOINTES:

DE MME NELIS AU MINISTRE DE L'EMPLOI ET DU TRAVAIL SUR «LA PLACE RESERVEE A LA FEMME DANS LA POLITIQUE DE L'EMPLOI ET DU CHOMAGE»

DE M. STROOBANT AU MINISTRE DE L'EMPLOI ET DU TRAVAIL SUR «L'ASSURANCE CONTRE LE CHOMAGE»

DE M. BOCK AU SECRETAIRE D'ETAT AUX AFFAIRES EUROPEENNES ET A L'AGRICULTURE SUR «LA VACCINATION EN MATIERE DE FIEVRE APHTEUSE»

DE M. BOCK AU SECRETAIRE D'ETAT AUX AFFAIRES EUROPEENNES ET A L'AGRICULTURE SUR « LA DIMINUTION DE LA RENTABILITE DES EXPLOITATIONS AGRICOLES »

DE M. HOUSSA AU SECRETAIRE D'ETAT AUX AFFAIRES EUROPEENNES ET A L'AGRICULTURE SUR « L'IMPORTATION DE BETAIL EN PROVENANCE DES PAYS D'EUROPE DE L'EST »

DE M. HATRY AU VICE-PREMIER MINISTRE ET MINISTRE DES AFFAIRES ECONOMIQUES ET DU PLAN SUR « LES MESURES QU'IL COMPTE PRENDRE POUR PROTEGER LES UTILISATEURS PRIVES CONTRE LES EXIGENCES FINANCIERES EXCESSIVES DU SECTEUR DES APPAREILS DE LEVAGE, NOTAMMENT QUANT A L'ENTRETIEN, A LA REPARATION ET A LA MISE EN CONFORMITE DES ASCENSEURS DES IMMEUBLES DES PARTICULIERS, AVEC LA LEGISLATION ACTUELLE »

DE M. GEERAERTS AU VICE-PREMIER MINISTRE ET MINISTRE DES AFFAIRES ECONOMIQUES ET DU PLAN SUR « LES CONSEQUENCES SOCIALES ET ECONOMIQUES DE LA REFORME DU CENTRE D'ETUDE DE L'ENERGIE NUCLEAIRE (CEN) »

DE M. BARZIN AU MINISTRE DES POSTES, TELEGRAPHES ET TELEPHONES SUR « L'AVENIR DU CENTRE DE TRI POSTAL DE NAMUR X DANS LE CONTEXTE DE LA NOUVELLE STRUCTURE POSTALE »

De Voorzitter. — Wij hervatten de bespreking van de ontwerpen van wet betreffende de Rijksmiddelenbegroting en de Algemene Uitgavenbegroting voor het begrotingsjaar 1991, waaraan verschillende interpellaties zijn toegevoegd.

Nous reprenons l'examen des projets de loi relatifs au budget des Voies et Moyens et au budget général des Dépenses pour l'année budgétaire 1991, auquel sont jointes plusieurs interpellations.

Wij vatten de algemene bespreking aan van de afdeling Buitenlandse Handel en de afdeling Ontwikkelingssamenwerking.

Nous passons à la discussion générale de la section Commerce extérieur et de la section Coopération au Développement.

De rapporteurs Leclercq en Bockstal verwijzen naar het verslag.

Het woord is aan de heer Cools.

De heer Cools. — Mijnheer de Voorzitter, de kredieten voor de Buitenlandse Handel bedragen voor 1991 nauwelijks 0,15 pct. van de totale uitgavenbegroting van het rijk. De BLEU bekleedt de tiende plaats op de wereldranglijst van exporterende landen, maar uitgerekend per hoofd staat zij aan de top. Voor de instandhouding van deze positie zijn financiële middelen nodig. Het is dan ook van primordiaal belang dat het ter beschikking gestelde geld zo efficiënt mogelijk wordt aangewend.

Van het overheidsstandpunt uit gezien, staat Buitenlandse Handel in voor het voeren van handelspolitiek, enerzijds en het geven van adequate voorlichting en het uitstippelen van activiteiten van exportpromotie, anderzijds.

Export is levensnoodzakelijk voor onze economie. Een op twee werknemers is betrokken bij de uitvoer, en de KMO's vormen een belangrijke groep.

België beschikt voor de export over een zeer uitgebreid instrumentarium ter ondersteuning van de uitvoer. Naar mijn mening zijn er evenwel te veel instellingen die zich bezighouden met Buitenlandse Handel, wat doorgaans leidt tot versnippering. Ik vraag me af of de regionalisering van de buitenlandse handel deze toestand niet zal aanwakken. Waakzaamheid is hier niet overbodig.

In het verslag van de Kamer van volksvertegenwoordigers over de bespreking van de Rijksmiddelenbegroting lees ik op bladzijde 153: « Men kan dus stellen dat de regionalisering van de buitenlandse handel zal leiden tot een samenbundeling van krachten en middelen en geen aanleiding zal geven, zoals men aanvankelijk had kunnen vrezen, tot verwarrende en concurrerende acties. »

Mijnheer de minister, mijn bezorgdheid hierover illustreer ik aan de hand van enkele voorbeelden. Het koninklijk besluit nr. 123 bepaalt dat KMO's, die niet over de nodige middelen beschikken, een beroep kunnen doen op staatshulp om medewerkers aan te werven voor de bevordering en de ontplooiing van uitvoer buiten de EEG. In Vlaanderen werd deze maatregel echter afgeschaft. In Wallonië daarentegen is hij nog steeds geldig. Ook de regionale directies van de Belgische Dienst voor buitenlandse handel maken van dit systeem gebruik om hun kaders aan te vullen, en zelfs particuliere firma's doen hierop een beroep.

Een tweede voorbeeld zijn de jaarbeurzen die door de Belgische Dienst voor buitenlandse handel worden georganiseerd. De firma's die hieraan deelnemen worden, afhankelijk van het landsdeel waar ze gevestigd zijn, op drie verschillende manieren gesubsidieerd. Een flagrant voorbeeld is dat een initiatief van een Vlaamse en een Waalse firma, die samen een stand hadden om kosten te besparen daar zij toch in dezelfde sector bedrijvig waren, werd opgegeven omdat de Waalse firma niet kon genieten van een Waalse subsidie en vice versa.

In Wallonië worden ernstige besprekingen gevoerd om de financiële tegemoetkomingen van het Fonds voor buitenlandse handel als subsidie te erkennen, terwijl er in Vlaanderen slechts sprake is van leningen. Dit is oneerlijke concurrentie, en misschien zelfs in strijd met het verdrag van Rome.

Niet alles valt onder de bevoegdheid van de minister van Buitenlandse Handel, maar de concurrentiepositie van de Belgische bedrijven op de buitenlandse markten wordt hier alleszins door beïnvloed.

De logistieke ondersteuning en de uitrusting van de handelsattachés zijn niet optimaal. Hier en daar werd op belangrijke plaatsen in Oost-Europa een telefax ter beschikking gesteld. Kunnen en mogen de handelsattachés daarvan echter wel voldoende gebruikmaken? In onze snel evoluerende wereld met een snel evoluerende techniek speelt ook de *personal computer* een belangrijke rol om snel en efficiënt te werken. Sommige handelsattachés die zich hiervan bewust zijn, kochten een toestel met eigen middelen.

Worden de handelsattachés wel steeds ingezet voor de taak waarvoor zij werden aangeworven? Worden zij nooit door diplomaten verplicht om rapporten op te stellen die buiten hun bevoegdheid vallen? Genieten zij van voldoende vrijheid om degelijk prospectiewerk te verrichten? Administratief werk moet gebeuren, maar *field-work* is het belangrijkste onderdeel van hun opdracht. Een goed handelsattaché mag niet steeds aan zijn bureau zijn gekluisterd.

Het secretariaatswerk dat door de handelsattachés moet worden verricht is een ander probleem. In verschillende posten hebben zij slechts een part-time-secretaresse, waarover de oversten dan nog naar goeddunken kunnen beschikken. Is het dan verwonderlijk dat antwoorden soms lang uitblijven?

Mijnheer de minister, uw instructies van 1 juli 1990 zijn vrij duidelijk. Zullen zij ook worden uitgevoerd? In het verleden was dit niet steeds het geval. Een ministeriële nota zegt dat de handelsattaché rechtstreeks mag corresponderen met ondernemingen en federaties als een snelle reactie vereist is om een zaak tot een goed einde te kunnen brengen. Ik concludeer hieruit dat de handelsattaché rechtstreeks mag antwoorden op dossiers die langs de traditionele kanalen zoals de BDBH worden ingediend.

Daartegenover staat in een nota van de BDBH het volgende: « Krachtens nieuwe ministeriële instructies kunnen de Belgische en Luxemburgse ondernemingen nu rechtstreeks corresponderen met de Belgische ambassades en consulaten-generaal in het buitenland voor het verrichten van marktonderzoeken enzovoorts of voor de voorbereiding van prospectiezoeken. » Met deze nota krijgen de ondernemingen de mogelijkheid tot rechtstreekse briefwisseling met de posten. Ik vrees dan ook dat in de toekomst de overheidsinstellingen zullen worden uitgeschakeld. Zal daarvoor geen chaos ontstaan?

Bij het departement bestaat de vuistregel dat briefwisseling met de posten via geëigende kanalen dient te geschieden, zelfs wanneer die briefwisseling uitgaat van andere ministeriële departementen. Zelfs de regionale directies van de BDBH mogen nog steeds niet rechtstreeks met de posten corresponderen.

Mijnheer de minister, ik pleit hier voor een nauwere samenwerking tussen Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, niet alleen tussen de respectieve vertegenwoordigers in het buitenland, maar ook tussen de instellingen in België. Ook Ontwikkelingssamenwerking kan een steentje bijdragen tot het bevorderen van onze uitvoer.

Kan u nagaan of de kredieten van Staat tot Staat volledig worden benut? In het verleden werden de ter beschikking gestelde bedragen niet steeds volledig opgenomen. Hiervoor is de onwetendheid van de KMO's medeverantwoordelijk. De kleinere bedrijven moeten meer worden betrokken bij deze materie.

Een degelijke voorlichting over de betekenis en de aanwending van leningen van Staat tot Staat zou al een eerste stap zijn. De Belgische Dienst voor buitenlandse handel en de beroepsgroeperingen kunnen een rol spelen in de voorlichting.

Per 1 januari 1991 zou bij de Belgische Dienst voor buitenlandse handel een coördinatiefunctie operationeel moeten zijn. Deze cel zou best niet alleen een coördinerende, maar tevens een controlerende taak op zich nemen opdat de buitenlandse handel, zowel het gewestelijke als het nationale niveau ten goede zou komen. Die cel zal dan wel degelijk bemand moeten zijn. Een one-man-show is niet aangewezen.

Mijnheer de minister, uit deze bedenkingen, mag u niet afleiden dat ik niet achter uw beleid sta, wel integendeel. Ik zal dan ook uw begroting goedkeuren. Als lid van het Parlement zie ik het als mijn plicht te wijzen op bepaalde toestanden, wantoestanden of hiaten. Mijn betoog heeft weliswaar slechts betrekking op details, maar die toch aanzienlijke gevolgen kunnen hebben. (Applaus.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Valkeniers.

De heer Valkeniers. — Mijnheer de Voorzitter, normaal gezien zou collega De Belder, die onze fractie in de commissie voor de Buitenlandse Handel vertegenwoordigt, hier vandaag het woord moeten voeren, maar die heeft op het ogenblik andere katjes te geselen, hopelijk met succes.

In 1986 bedroeg het deficit van onze handelsbalans met West-Duitsland 103 miljard. Het is vandaag opgelopen tot 167 miljard. Overigens bevinden wij ons niet alleen in die situatie. Vrijwel alle landen die met Duitsland handel drijven hebben ermee te maken als gevolg van de voorspoedige Duitse economie.

In het verenigde Duitsland is een hele evolutie aan de gang. Het zijn hoofdzakelijk de vroegere Westduitse bedrijven die zich voor het vroegere Oost-Duitsland interesseren. Dan is er ook de Treuhand Anstalt die zich bezighoudt met een herstructurering van de Duitse industrie. Toch vraag ik mij af of uw departement, mijnheer de minister, geen initiatieven moet nemen om onze handel met het vroegere Oost-Duitsland aan te zwengelen ten einde ons handelsdeficit in de toekomst te verminderen.

Wij hebben het handelsembargo ten opzichte van China en Iran opgeheven. Mijnheer de minister, heeft uw departement initiatieven genomen om onze handelsbetrekkingen met die landen opnieuw te stimuleren? Met China waren de handelsrelaties overigens in volle expansie vóór het afkondigen van het embargo.

Ik stel vast dat het een courante zaak geworden is één of ander land een embargo op te leggen. Eerst was het China, Iran en Libië, nu is het Irak. Mijnheer de minister, bestaat er in uw kabinet, of in uw departement, een cel die speciaal toezicht houdt op zo'n embargo en die, zodra een embargo wordt opgeheven, de handelsbetrekkingen met het betrokken land opnieuw zal stimuleren? Zo'n optreden lijkt mij nuttig gelet op het belang van de export voor onze economie.

Op het ogenblik zijn er in de Vlaamse Executieve gesprekken aan de gang — en men is zelfs zeer ver gevorderd — over de oprichting van een Vlaamse Dienst voor buitenlandse handel. Ook in Wallonië werden dergelijke initiatieven genomen, die zeer veel succes kenden en die zelfs reeds verder zijn gevorderd dan aan Vlaamse kant.

Mijnheer de minister, gebeurt deze oprichting in samenwerking met de BDBH? Is er samenspraak tussen u en de gewest-ministers, of verloopt dit volledig autonoom? Indien deze samenwerking er is, waaruit bestaat ze en in welk stadium bevinden wij

ons nu? Wat zal er nadien gebeuren met de missies van de gewesten? Zullen zij worden ondergebracht in onze diplomatieke missies en op welke manier?

Mijnheer de minister, vandaag wordt in Brussel de slotconferentie van de GATT geopend. Ik heb daarover nog maar weinig vernomen. Deze conferentie wordt als zeer belangrijk beschouwd en belooft een wereldgebeuren te worden. Deze slotconferentie zal 3 000 bezoekers en 800 journalisten aantrekken. Hoe zal ons land zich in deze slotconferentie profileren op het domein van buitenlandse handel, die toch een wereldomvang heeft?

De Voorzitter. — Dames en heren, aangezien de minister van Buitenlandse Handel aanvaard heeft zijn collega van Ontwikkelingssamenwerking te vervangen, stel ik voor onmiddellijk deze afdeling te behandelen zodat de minister straks een globaal antwoord kan geven.

Mesdames, messieurs, le ministre du Commerce extérieur ayant accepté de répondre au nom de son collègue de la Coopération au Développement, je vous propose d'examiner directement cette section, ce qui permettra au ministre de répondre en une seule fois sur les deux sections. (Assentiment.)

Het woord is aan de heer Pataer.

De heer Pataer. — Mijnheer de Voorzitter, vandaag spreken wij dus ook over de ontwikkelingssamenwerking en dat kan niet anders dan tegen de achtergrond van wat er in de wereld gebeurt. De democratiseringsgolf die Oost-Europa heeft overspoeld na de val van de Berlijnse muur plaatst de Noord-Zuid problematiek in een totaal nieuw daglicht. De invloed van de Oost-West wereldindeling op de Noord-Zuid verhoudingen neemt af en het einde van de uitputtende wapeningswedloop ligt in het verschiet, althans dat hopen wij.

Dank zij de sfeer van ontspanning tussen de machtsblokken ontstaan er nieuwe kansen om een vruchtbare dialoog omtrent wereldwijde samenwerking op gang te brengen. Het oplossen van de economische problemen in Oost-Europa zal, zeker op korte termijn, zware inspanningen vergen, zowel van de volkeren die willen overschakelen naar de vrije markteconomie als van de landen die bereid zijn te helpen.

De hulpverlening mag echter in geen geval de Noord-Zuid-betrekkingen ondermijnen. Sedert de decolonisatie heeft de ontwikkelingssamenwerking nog maar weinig resultaten opgeleverd. De honger in de wereld teistert steeds meer mensen, het aantal analfabeten blijft toenemen en de kloof tussen de rijke en de arme landen wordt steeds groter. Die toenemende armoede vormt de ergste bedreiging voor de overleving van het mensdom.

Mensen leven niet van brood alleen, dat weten wij, maar zonder brood kunnen zij aan niets anders denken. Dit is al lang een gemeenplaats, maar wij moeten blijven herhalen dat de astronomische bedragen die worden besteed aan de produktie en de verspreiding van wapens een levensgroot schandaal blijven in een wereld waarin de meerderheid van de bevolking dagelijks in haar bestaan wordt bedreigd.

De wapeningswedloop legde en legt overal ter wereld beslag op hulpbronnen die produktiever kunnen worden gebruikt. De middelen die vrijkomen door het terugdringen van de wapeningswedloop en de wapenhandel moeten in de allereerste plaats worden aangewend om een doortastend ontwikkelingsbeleid voor de jaren negentig op de sporen te zetten. Elke vorm van eurocentrisme moet hier worden vermeden. Wereldeconomie en wereldecologie zijn niet meer van elkaar te scheiden. De voorbije jaren zijn in de ontwikkelingslanden levensbedreigende milieuproblemen gerezen, die door de ongelijke positie van Noord en Zuid nog worden versterkt. Een wereld waarin armoede woekert als een kanker zal bovendien altijd een gemakkelijke prooi zijn voor ecologische rampen die uiteindelijk niemand op de hele wereld zullen sparen. Gelijktijdige en vergaande maatregelen op het gebied van de strijd tegen honger en armoede, de milieuproblemen, de technologische ontwikkelingen en de schuldenproblematiek zijn noodzakelijk om het pad van een duurzame ontwikkeling en veiligheid te kunnen inslaan. Aan aanbevelingen op dat stuk hebben wij zeker geen tekort. Denken wij maar aan wat werd voortgebracht door de commissies-Brandt, -Palme en -Brundtland.

Wat nu het Belgisch ontwikkelingsbeleid betreft, blijven voor ons de echte doelstellingen onduidelijk. Wat willen wij waar doen en met welke middelen? Op regeringsvlak werd tot op heden nog geen discussie gevoerd omtrent de prioritaire taken. In 1989 heeft de regering aan de minister van Ontwikkelingssamenwerking opdracht gegeven om een permanent te actualiseren meerjarenprogramma voor te stellen. Deze opdracht zou toch eens echt moeten worden geconcretiseerd.

Het Ministerieel Comité voor buitenlands beleid zou in de toekomst jaarlijks een globale discussie moeten voeren omtrent alle ODA-componenten. Hierbij dienen de grote opties, zoals de verdeling tussen de bilaterale en de multilaterale hulp, de politiek inzake giften en leningen, de geografische spreiding, de rol van de NGO's en het Overlevingsfonds te worden vastgelegd. Het Ministerieel Comité voor buitenlands beleid zou inzake ontwikkelingsamenwerking een grotere rol moeten kunnen spelen.

Een ander probleem is de sterk versnipperde wijze waarop het ontwikkelingsbeleid in ons land nog steeds gestalte krijgt. Terwijl bijna de helft van alle openbare ontwikkelingshulp niet via ABOS-kanalen verloopt, ontbreekt nog steeds elke ernstige vorm van coördinatie tussen de verschillende ministers en administraties. Een eerste aanzet tot een dergelijke coördinatie werd wel gegeven op 19 mei 1989 toen de Ministerraad het voorstel goedkeurde om de minister van Ontwikkelingssamenwerking de opdracht te geven alle regeringsinspanningen inzake ontwikkelingssamenwerking te stroomlijnen. De zogenoemde «interdepartementale 0,7 pct.-werkgroep» zou daartoe een geschikt werkinstrument zijn geweest. Het is jammer dat deze werkgroep nauwelijks of niet is bijeengekomen.

Natuurlijk moeten we ook spreken over die onbereikbare 0,7 pct. van het BNP. In 1989 besteedde België 0,46 pct. van het BNP aan ontwikkelingssamenwerking. De in het 3 jaren-plan van onze regering voorgestelde 0,58 pct. van het BNP voor 1990 zullen waarschijnlijk niet worden gehaald.

Het gevaar bestaat dat het streefdoel van de 0,7 pct. als een soort lastige, onverteerbare brok, tenslotte wordt weggespoeld. De SP blijft verkondigen dat onze begrotingsproblemen dit streefdoel niet eeuwig mogen blijven uitstellen. Wij geven evenwel grif toe dat een verhoging van de kredieten op zichzelf geen voldoende garantie biedt voor een meer efficiënte en doeltreffende politiek van ontwikkelingssamenwerking. Belangrijke herschikkingen in het huidige volume aan kredieten moeten mogelijk zijn. Ik herhaal echter dat deze voorstellen geen alibi mogen zijn om de 0,7 pct. als doelstelling definitief uit het oog te verliezen.

Over het ABOS zou ik veel kunnen zeggen, maar dat ga ik niet doen. Ik hoop namelijk dat de minister van Ontwikkelingssamenwerking, of in dit geval zijn plaatsvervanger, hier voor het eerst en ten aanzien van de senatoren, zijn plan tot hervorming van het ABOS zal toelichten. Hij heeft immers in het begin van deze week dit plan aangekondigd, zoals wij hebben kunnen lezen in de pers. Dit hervormingsplan kon blijkbaar nog niet worden toegelicht tijdens de commissiebespreking van deze deelbegroting van Ontwikkelingssamenwerking. Dat is jammer, aangezien een discussie met woord en wederwoord vlotter verloopt in een commissie dan in een openbare vergadering. Ik zal dan ook eerst luisteren naar eventuele toelichting ter zake, om eventueel nadien nog te repliceren.

Het is bekend dat de SP veel belang hecht aan de koppeling van Ontwikkelingssamenwerking en respect voor de mensenrechten. Een wetsvoorstel in die zin werd trouwens ingediend. In dat verband vraag ik de minister inlichtingen over het respect voor de mensenrechten in Rwanda, een land dat de voorbije weken en zelfs maanden frequent in het nieuws is geweest. De minister van Ontwikkelingssamenwerking is er overigens zelf op bezoek geweest, nadat onze para's hun opdracht hadden volbracht. Begin deze week bereikte ons het bericht dat de politieke gevangenen, die werden opgesloten tijdens de recente rebellie, maar ook voordien, ernstig te lijden hebben van allerlei fysieke ongemakken, en zelfs bedreigd worden met fysieke eliminatie. Het zou goed zijn dat onze regering informatie inwint over de werkelijke toestand en de behandeling van deze gevangenen. Immers onze hulp aan Rwanda, waarvan de voortzetting werd gewaarborgd, moet worden gekoppeld aan respect voor de mensenrechten.

Nu wij toch in Afrika zijn aangekomen, wil ik nog een paar zaken zeggen over ons beleid inzake de SADCC-landen, ook wel de frontlinjstaten rond Zuid-Afrika genoemd. Deze regio gaat zwaar gebukt onder de Zuidafrikaanse destabilisatiepolitiek. Vooral Mozambique en Angola werden zwaar getroffen.

De heer Valkeniers. — Dat gelooft u toch zelf niet!

De heer Patacr. — Waarom zou ik dat niet geloven, mijnheer Valkeniers? U kan dat eventueel tijdens uw eigen uiteenzetting rechtzetten. Misschien telt het u gerust wanneer ik zeg dat er echter hoop is, onder meer door het akkoord van 1988 over Angola, dat de deur naar de onafhankelijkheid van Namibië opende.

Alle ogen zijn uiteraard op Zuid-Afrika gericht. Samen met vrede in Mozambique en Angola, is de ontmanteling van het apartheidsregime wellicht de meest welgekomen aanzet tot ontwikkeling van de hele SADCC-regio. Wij pleiten resoluut voor meer hulp aan deze landen en vooral voor de snellere uitkering van de toegezegde hulp. Een vergelijking tussen de beloofde Belgische hulp en wat boekhoudkundig werkelijk is uitgevoerd, wijst op een kloof van 115 miljoen frank per jaar. Ook een ondersteuningspolitiek voor Belgische bedrijven die in de SADCC-regio willen investeren, is ten zeerste welkom.

Tenslotte willen we vooral aandringen op de uitbreiding van de Belgische schuldverlichtingsmaatregel ten gunste van Zaïre tot de arme SADCC-landen Tanzania, Mozambique en Zambia. België zou ook een leidende rol kunnen spelen in het mobiliseren van steun voor Namibië, omdat wij als enig Europees land zitting hebben in de VN-Raad voor Namibië. In dat verband zouden we kunnen ijveren voor gunstige toetredingsvoorwaarden voor Namibië tot de Lomé-Conventie, onder andere door de toekenning van de status van minst ontwikkeld land.

Om af te ronden moeten we vanzelfsprekend even stilstaan bij de Uruguay-ronde van de GATT. Op dit terrein is de minister van Buitenlandse Handel meer vertrouwd, maar er zijn connecties met de problematiek van ontwikkelingssamenwerking. De Uruguay-ronde van de GATT begon in 1986 in Punta del Este en zal volgende week in Brussel worden voortgezet en eventueel afgerond. Wordt dit een «GATT-astrophe» zoals sommigen beweren? Ik zal het hier niet hebben over de bekommelingen van onze landbouwers en hun organisaties. Ik wil wel onderstrepen dat de Noord-Zuid-tegenstellingen op deze Uruguay-ronde sterk doorwegen. Het is een feit dat de huidige ronde er vooral kwam onder druk van de Verenigde Staten die meer armslag wilden voor hun investeerders in de dienstensector, een betere bescherming van hun technologie tegen de «namaak» uit de nieuwe industriestaten van de derde wereld onder meer Taiwan, Hongkong, Korea die hun landbouwconcurrenten een pad in de korf willen zetten. De onderhandelingspositie van de meeste derde wereld-landen blijft hier vrij zwak, al was het maar omdat heel wat van die landen niet over genoeg mensen en middelen beschikken om de onderhandelingen in al hun technische details te kunnen volgen. Bovendien verlopen de onderhandelingen ver van democratisch en wordt er heel wat bedisseld tijdens informele vergaderingen en onderonsjes waar de meeste derde wereld-landen niet op uitgenodigd worden.

Het Noorden wil bijvoorbeeld dat derde wereld-landen meer betalen voor technologie en dat ze middelen uit handen geven om investeringen van buitenlandse origine te controleren. De onderhandelingen over investeringsmaatregelen, de zogenoemde TRIM's, en over intellectueel eigendomsrecht, de zogenoemde TRIP's, gaan hierover. De landbouwonderhandelingen zijn in de eerste plaats een botsing tussen de Verenigde Staten en Europa, maar met gevolgen voor het Zuiden. Een vermindering van de subsidies kan op termijn de prijzen voor landbouwproducten doen stijgen. Dit is dan goed voor die derde wereld-landen die deze producten produceren, maar tragisch voor die landen welke ze moeten importeren. Versterking van het multilaterale systeem betekent hoe dan ook een vermindering van de nationale soevereiniteit. Dit is wellicht onvermijdelijk en zelfs wenselijk, maar het houdt wel het risico in dat het Zuiden daardoor nog sterker in de greep komt van het Noorden, zowel bij multi- als bij bilaterale

onderhandelingen. Het zou ons ten zeerste interesseren te vermenen welke houding de regering in deze materie heeft aangenomen en nog zal aannemen.

Een allerlaatste woord toch nog over het loodzware schuldenvraagstuk van de derde wereld. Een vraagstuk dat op een scherpe wijze de structurele wanverhouding tekent tussen Noord en Zuid. De wegwerking van die schuldenlast is essentieel voor de ontwikkelingskansen van de armste landen en de overlevingskansen van miljoenen mensen. Mag ik hier de heer Lula citeren, de Braziliaanse vakbondsleider en gewezen presidentskandidaat:

«Zonder radicaal te willen zijn of te overdrijven, moet ik u zeggen dat de Derde Wereldoorlog al begonnen is. Een stille oorlog, maar daarom niet minder sinister. In plaats van soldaten sterven nu kinderen. In plaats van miljoenen gewonden zijn er nu miljoenen werklozen. In plaats van bruggen te vernietigen worden nu scholen, ziekenhuizen, bedrijven en hele economieën neergehaald. Het is een oorlog tegen het Latijnsamerikaanse continent en tegen de hele derde wereld. Het is de oorlog van de buitenlandse schuld. Het belangrijkste wapen is de rente. Een wapen dat dodelijker is dan de atoombom en meer vernietigingskracht heeft dan een laserstraal.» (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan mevrouw Aelvoet.

Mevrouw Aelvoet. — Mijnheer de Voorzitter, ik wil vandaag bij de bespreking van deze afdeling van de begroting vijf punten onder de aandacht brengen. Het eerste punt werd ook al door de heer Pataer aangekaart en moet hier onvermijdelijk ter sprake komen, namelijk het bereiken van de 0,7 pct.

Eind 1985 werd aan alle Vlaamse partijen gevraagd hun standpunt over dit punt kenbaar te maken. Alle Vlaamse partijen hebben toen unaniem hun steun toegezegd. Zowel aan hun eigen achterban als aan de publieke opinie verklaarden zij dit doel te willen nastreven. De 0,7 pct. is toen ook voor de eerste keer als een wens in het regeerakkoord gesukkeld.

Wij vinden dat streefdoel opnieuw terug in het regeerakkoord dat vandaag van kracht is. In tegenstelling tot de wens van eind 1985 is het in dit akkoord geformuleerd als een doelstelling die tegen het einde van de regeerperiode moet worden gehaald. Een parlementaire meerderheid heeft het regeerakkoord bekrachtigd. Wij maken echter de bittere vaststelling dat het akkoord niet opgaat. Er zijn bepalingen van het akkoord die heilig zijn en er zijn bepalingen van het akkoord die niet zoveel gewicht in de weegschaal leggen. En dat is het geval met de 0,7 pct.

Het mooiste is dat er thans een nieuwe tendens bestaat om het niet-halen van de 0,7 pct. weg te stoppen achter de zogenaamde onverschilligheid van de publieke opinie. Nu wordt er gezegd dat niet de regering verantwoordelijk is voor het bereiken van het streefdoel. De regering zou wel willen, indien de publieke opinie hiervoor maar echt op haar achterste poten stond. Dit is het omkeren van de realiteit. Eerst gaat men met z'n allen een engagement aan. Dan zorgt men ervoor dat dat engagement eerst vaag en later expliciet in het regeerakkoord wordt opgenomen. Als dat engagement dan niet verwezenlijkt wordt, zegt men dat het niet de schuld is van de regering, maar wel die van de publieke opinie. Dit is politiek oneerlijk.

Onlangs werd door de VTM een enquête georganiseerd, waaruit blijkt dat er tweemaal zoveel voorstanders zijn van de verhoging van de kredieten voor ontwikkelingssamenwerking als tegenstanders. Deze hint wijst er al op dat de publieke opinie gunstiger gezind is tegenover ontwikkelingssamenwerking dan men maar al te graag wil laten geloven.

Ik vind dan ook dat de regering hier een verklaring moet afleggen waarin zij uitlegt waarom zij het regeerakkoord op dit punt niet naleeft. Dat is de eerste vraag die ik u wil stellen, mijnheer de minister. Ik weet wel dat u inspringt voor uw collega. Er wordt ons echter altijd voorghouden dat de regering een en ondeelbaar is en wij rekenen dan ook op een «één en onverdeeld» antwoord.

Ik wil vervolgens even stilstaan bij de problematiek van de medefinanciering van de niet-gouvernementele organisaties.

Na jaren werken is er een akkoord uit de bus gekomen tussen de sector van de niet-gouvernementele organisaties en de overheid. Zoals ik de minister in de commissievergadering heb gezegd, gaan

die akkoorden duidelijk in de goede richting. Ze zijn op het ogenblik nog bij de Raad van State. Wij wachten dus op de precieze gegevens, maar uit documenten blijkt dat een belangrijke stap is gedaan. Zowel het koninklijk besluit betreffende de medefinanciering van projecten als de subsidiëring van coöperanten in de niet-gouvernementele sector en de medefinanciering van de informatie-activiteiten hebben een goede vormgeving gekregen, hoewel er blijkbaar nog vragen zijn over veranderingen die te elfder ure werden aangebracht door de interministeriële werkgroep. De discussie kan pas echter worden aangegaan op het moment dat wij over de eindtekst beslissen.

De sector van de medefinanciering van de niet-gouvernementele projecten, waar een tekort aan financiële middelen is ten opzichte van de aanvragers, is uitvoerig in de commissie aan de orde gekomen. Het is waar, zoals ik in de commissie heb gezegd, dat daar een zekere groei is, om niet te zeggen een kleine explosie. Het is dan ook een sector die een dynamiek ontwikkelt. Zelfs als men niet alle projecten kan of wil steunen, is er een mogelijkheid voor zinvolle besteding van meer overheidsmiddelen. Uitgerend het tekort aan zinvolle bestedingsmiddelen wordt telkens ingeroepen om te verklaren dat men niet zo'n haast moet maken met het bereiken van de vooropgestelde 0,7 pct., aangezien er problemen zijn met de besteding van het nu reeds beschikbare geld. Algemeen gezien is dat juist, maar er zijn andere mogelijkheden waar men, ook op korte termijn, meer en verantwoord geld kan uitgeven.

In de sector van de medefinanciering van de niet-gouvernementele projecten is voor het jaar 1991 1,6 miljard ingeschreven. Dat bedrag is precies voldoende om de aanvragen voor het jaar 1990, die nog niet konden worden gesubsidiëerd bij gebrek aan middelen, te financieren. Dat betekent dus dat in 1991 voor nieuwe projecten geen geld in de begroting is opgenomen. Voor ons in het evident dat er een bijkomend bedrag moet worden ingeschreven, zo niet wordt het gehele pakket 1991 doorgeschoven naar een volgend jaar. Dat is bijzonder ongelegen, precies omdat vanaf 1 januari 1991 zal worden gewerkt met het nieuwe koninklijk besluit, dat kwaliteitseisen bevat, zodat we met een nieuwe lei zouden moeten starten en vooral met vers geld, want anders zijn we volkomen geblokkeerd.

In de commissie heeft de minister geantwoord dat hij de mogelijkheid zou onderzoeken om voor 1991 en bijkomend bedrag ter beschikking te stellen. Graag wilde ik weten of er intussen meer duidelijkheid is. Ik weet in ieder geval dat de sector van de niet-gouvernementele organisaties hoopt op een minimumbedrag van één miljard.

Een ander probleem dat ik wil behandelen betreft de hervormingsplannen van het ABOS. Aan SOBEMAP werd gevraagd een studie hieromtrent te verrichten, die ondertussen werd beëindigd. Wij hebben vastgesteld dat de minister zijn plannen intussen heeft geconcretiseerd en ze in de pers heeft bekendgemaakt, ondanks zijn belofte om ze eerst in de commissie te bespreken. Deze plannen werden nog niet in detail uitgewerkt. Krant artikelen vormen geen basis om een echte doorlichting en een nieuwe oriëntatie van het ABOS te kunnen beoordelen. Wat wij willen vernemen is of de plannen van de minister worden aanvaard door de hele regering. Werden zij al voor de Ministerraad gebracht en werd het licht op groen gezet om ze uit te voeren? Indien niet zou de kans groot zijn dat wel plannen worden aangekondigd, maar dat deze, als puntje bij paaltje komt, niet worden gerealiseerd. Hier is ABOS inderdaad een primus, want het spant de kroon met het grootste aantal doorlichtingen, studies en voorstellen van herstructurering, maar met het kleinste aantal resultaten.

Graag vernam ik van de minister in hoeverre de Ministerraad de plannen die aan de pers werden medegedeeld zal steunen.

Mijn volgende vraag handelt over de twee miljard die hangend zijn. Bij de begrotingsbesprekingen van deze zomer werd voor ontwikkelingssamenwerking een nogal merkwaardige formule uitgewerkt. Indien de reserves van het Fonds voor ontwikkelingsamenwerking voldoende zouden zijn opgebruikt, dan zou bij de begrotingscontrole twee miljard bijkomend ter beschikking kunnen worden gesteld. Ondertussen is het begin december. Zijn de fondsen voor ontwikkelingssamenwerking, die normaliter tot de

reserves worden gerekend, reeds voldoende aangesproken om het mogelijk te maken bij de begrotingscontrole van volgend jaar die twee miljard extra effectief ter beschikking te stellen?

Mijnheer de minister, tot slot heb ik het even over de GATT-besprekingen, aansluitend bij de actie die wij vanmorgen aan uw kabinet hebben gevoerd. Wij hebben daar onze bezorgdheid geformuleerd in verband met het weinig open karakter van de GATT-onderhandelingen. Zeer veel informatie blijft verborgen, niet alleen voor de doorsnee burger, maar zelfs voor geïnteresseerde parlementsleden. Hetzelfde probleem bestaat in het Europees Parlement waar men toch, door initiatieven van parlementaire fracties, aan minimale informatie over het verloop en de oriëntatie van de GATT-besprekingen geraakt. Meer concreet hebben wij belangrijke vragen te stellen over de effecten op het milieu van een aantal nieuwe GATT-bepalingen, zowel in het Noorden als in het Zuiden.

Van Amerikaanse zijde is er namelijk een voorstel om milieuvorschriften te laten bepalen door een internationaal expertencomité, zodat op geen enkel moment strengere maatregelen die in een of ander land zouden zijn genomen, afremmend kunnen werken op de vrije handel.

In het verleden hebben wij al vaker gezien, onder andere binnen de EG, dat nationale milieunormen die verder gaan dan wat in Europees verband geldt, worden aangevochten door de Europese Commissie omdat zij interpreteert dat die strenge milieunormen een soort handelsblokkade zijn. Dat was het geval in Denemarken waar wettelijk werd vastgesteld dat de Deense frisdrankindustrie alleen retourverpakking mocht gebruiken om het overschot aan afval dat ontstaat door wegwerpverpakking te vermijden. Die bepaling werd destijds door de EG-Commissie aangevallen. Men heeft dan overgangsmaatregelen getroffen.

Er zijn nog vele voorbeelden te geven, niet alleen in het kader van de EG, maar ook in Amerikaanse en Canadese handelsverdragen, hoe in naam van vrijhandel afbreuk kan worden gedaan aan milieunormen.

De heer Pataer heeft er al op gewezen dat de belangen van de derde wereld op heel wat terreinen, meer speciaal in de dienstensector, in de sector van de intellectuele eigendom en in de sector van de investeringen in de kou dreigen te komen.

Mijnheer de Voorzitter, deze bezorgdheid wil ik ter gelegenheid van dit begrotingsdebat naar voren brengen. (Applaus.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Kuipers.

De heer Kuipers. — Mijnheer de Voorzitter, zoals iedereen die zich met ontwikkelingssamenwerking bezighoudt, heb ik met belangstelling kennis genomen van de begroting en vastgesteld, zoals sommige persberichten weergeven, dat de kredieten voor de begroting in 1991 niet stijgen.

In 1990 bedragen zij 16,6 miljard en in 1991, afgerond, 16 miljard. Dat is slechts een schijnbare vaststelling, aangezien de tegemoetkoming van de sociale zekerheid, de DOSZ, ten bedrage van 2,4 miljard uit de begroting van Ontwikkelingssamenwerking voor 1991 is verdwenen, en dat is goed.

Toch wil ik bij de bespreking van deze begroting even aandacht vragen voor de tientallen hangende, pijnlijke dossiers van personen die in de voormalige kolonie werden onteigend en op een onvolkomen manier werden vergoed. Wegens de krap bemeten spreektijd ga ik hier niet verder op in.

De ordonnanceringsmiddelen zijn, globaal beschouwd, voor het departement Ontwikkelingssamenwerking gestegen met ruim 1 miljard. Aangezien uit de algemene toelichting blijkt dat de totale middelen voor ontwikkelingssamenwerking stijgen met 1,7 miljard, kunnen wij de minister eigenlijk niet verwijten dat hij de doelstelling om 0,7 pct. van het BNP aan ontwikkelingsamenwerking te besteden niet nastreeft.

Ik heb de toespraak van de heer Pataer aandachtig beluisterd. Alle partijen zijn het erover eens dat we de 0,7 pct. moeten halen. De minister van Ontwikkelingssamenwerking heeft een plan uit-

gewerkt om dit streefdoel binnen drie jaar te halen. Zeer concreet wil ik aan alle partijen hier aanwezig vragen of zij de inhaalpoging van de regering steunen en effectief bereid zijn hiervoor de nodige middelen uit te trekken.

Bij deze bespreking wil ik het ook hebben over de besteding. De procedures tot uitbetaling zijn loodzwaar, wat een vlugge besteding niet bevordert. Bij deze gelegenheid feliciteer ik de minister die ervoor gezorgd heeft dat de Ministerraad een aantal koninklijke besluiten goedkeurde ten aanzien van de niet-gouvernementele organisaties. Naar aanleiding van de recente 11.11.11-actie hebben wij zowat overal de nogal simplistische slogans gelezen die de ministers als domoren bestempelen. Dat kan een benadering zijn, maar wat mij vandaag het meest interesseert is te weten welke koninklijke besluiten er nu precies door de Ministerraad werden goedgekeurd en hoever het staat met de uitvoering ervan.

Sedert het begin van mijn parlementaire loopbaan hoor ik zowel leden van de meerderheid, van de oppositie, als de opeenvolgende ministers zeggen dat het ABOS moet worden hervormd. Ik heb de studie over de hervorming van het ABOS doorgenomen. De algemene lijnen lijken mij haalbaar, maar hoever staat het met die hervorming? Hoe kan men de structuren van het ABOS hervormen wanneer de hoofdtitularis permanent afwezig is? Hij mag dan nog een opdracht hebben in het buitenland hem opgelegd door Zijne Majesteit de Koning.

De minister wil, zoals algemeen wordt geëist, de procedure herzien. Medebeheer kan hier inderdaad een oplossing bieden. Hoever staat het daarmee?

Wij zijn voorstander van een geografische concentratie van de ontwikkelingshulp. Uit een verslag van kamerlid Nelly Maes blijkt dat België maar liefst in 98 landen aan ontwikkelingssamenwerking doet. Hoe kan een klein gebied als het onze, met slechts 10 miljoen inwoners, gespreid over drie volkeren, een Nederlandstalig, een Franstalig en een Duitstalig, in 98 landen zinvol aan ontwikkelingssamenwerking doen? Ik weet wel dat vooral de NGO's en de universiteiten verantwoordelijk zijn voor die grote spreiding. Toch gaat ook het ABOS, waarvoor de overheid verantwoordelijk is, niet vrij uit, want in de periode 1985-1989 was dat bestuur actief in 50 ontwikkelingslanden, waarvan 31 concentratielanden.

Mijnheer de minister, ik had graag een inzicht in het beleid daaromtrent. Wij moeten minder landen helpen, op een antropologische en etnisch verantwoorde wijze. Ik heb tijdens mijn vele reizen al veel mensen ontmoet waarvan ik mij afvraag hoe het mogelijk is dat zij op die plaats reeds zolang «Europeaanje» kunnen spelen. Het is de bedoeling van de minister van Ontwikkelingssamenwerking het aantal landen te verminderen, alleen al om de bestuurbaarheid optimaal te houden. Het is immers niet mogelijk met een beperkte administratie de bestuurbaarheid over 98 landen hoog te houden.

De opeenvolgende ministers van Ontwikkelingssamenwerking, hebben een echte sinterklaaspolitiek gevoerd. Studiebeurzen werden uitgedeeld zonder daarbij aandacht te besteden aan de nazorg. Het gegeven geld verdwijnt aldus voor een derde van één generatie zonder een spoor van structuur achter te laten. Ik wens de minister heel veel moed toe, want het zal niet gemakkelijk zijn om in een heterogene regering — met Nederlandstaligen, Franstaligen en verschillende partijen met al hun bindingen — ter zake een beslissing te nemen.

Onze aandacht moet vooral uitgaan naar de armsten. Zij moeten absolute voorrang krijgen. Ik weet dat de minister van Ontwikkelingssamenwerking deze gedachte genegen is. In het verlengde van onze gedachte pleit ik voor het uit de wereld helpen van de honger, in de eerste plaats van de kinderen. Ontwikkelingssamenwerking betekent niet alleen meer middelen geven aan de meest behoeftigen. De ontwikkelingslanden hebben er ook belang bij dat zij zelf kunnen produceren. Zij moeten zelf kunnen verdelen en uitvoeren. Op die manier neemt niet alleen hun koopkracht toe, maar wordt tevens een middenstand in het leven geroepen.

Wij kennen allen de Chinese spreuk van de gegeven vis. Wij kunnen er misschien wel even om glimlachen, omdat in zo'n

beknpte vorm zoveel waarheid schuilt. Wat doen wij echter bij de organisatie van de lokale productie- en verdelingseenheden? In Vlaanderen hebben wij daar een grote ervaring mee. Vele ontwikkelingslanden missen een goede lokale distributie.

Mijnheer de minister, op dit specifieke vlak zijn wij veel dank verschuldigd aan de NGO's. Hun kleinschalige opzet verdient meer steun. In uw antwoord had ik deze steun graag geconcretiseerd gezien. De mensen die deze kleinschalige projecten opzetten weten waar de meest dringende noden liggen bij de bevolking. Ik breek hier een lans voor meer aandacht voor het werk van de NGO's.

Op het vlak van de directe bilaterale hulp moet er meer aandacht gaan naar de samenwerking, naar de *institution building*, zonder dewelke de ontwikkeling niet kan worden bestendig. Structuren verwekken doet inderdaad overleven. Wij kunnen terecht vragen hoe de huidige versnippering in de multilaterale samenwerking kan worden bestreden? Straks staan wij in die grote Europese ruimte. De binnengrenzen zijn zonder oorlog weggefallen en de samenwerking moet op Europees vlak globaal worden gezien. Geografische concentratie, waarvan ook de minister voorstander is, kan daar natuurlijk heel wat toe bijdragen.

Om te besluiten, mijnheer de minister, wil ik twee concrete vragen stellen. Een eerste betreft de Delcreditedienst en de buitenlandse handel. De Delcreditedienst werd vóór de Tweede Wereldoorlog opgericht en verkeert nu in moeilijkheden. Hij heeft een schuld van 25 tot 30 miljard. Men wil de Delcreditedienst reorganiseren. De winstgevende activiteiten wil men privatiseren en — zoals het zo dikwijls gaat — wil men de verlieslatende aan vaders Staat toevertrouwen. Momenteel heeft de Delcreditedienst 25 miljard slechte vorderingen. Het is logisch dat deze vooral hun oorsprong vinden in de handel met ontwikkelingslanden. De Delcreditedienst, wil deze 25 miljard als een hete aardappel doorschuiven naar de overheid, aan wie men voorstelt deze vorderingen aan de helft van de prijs te kopen en tegelijk het risico van de Delcreditedienst over te nemen. Wij weten dat ontwikkelings-samenwerking niet mogelijk is zonder een goede verzekering.

Welnu, mijnheer de minister, hoe gaan wij die organiseren? U mag zich vooral niet laten overhalen om al deze schulden in een vaste aflossingsschijf over te nemen. Er zijn inderdaad toestanden waartegen wij sterk moeten optreden. Er heeft zich in de ontwikkelingswereld een bourgeoisie ontwikkeld. Ik ben jaren ondervoorzitter geweest van de ACS-paritaire vergadering en ik heb het met schaamte meegemaakt hoe een bourgeoisie na een kwart eeuw een aantal baten onvoorstelbaar in de ontwikkelingslanden privé naar zich heeft getrokken.

Dit verkeerde proces moeten wij niet dekken met het geld van de belastingbetaler. Ik dring erop aan dat de regering, en de minister in het bijzonder, zich niet laten binden door vaste bedragen voor alle landen tegelijk. Ik ben voorstander van een tegenwaardefonds als middel om het ontwikkelingsland in kwestie voor zijn verantwoordelijkheid te plaatsen.

Mijnheer de minister van Buitenlandse Handel — ik ben blij dat ik u in uw dubbele hoedanigheid kan aanspreken — ik besluit met een laatste voorstel. De afbouw van de legerdienst ligt in ieders mond. U kent ongetwijfeld « Les volontaires du service national des entreprises », een instelling in Frankrijk via welke een aantal jongeren hun dienstplicht vervullen door gedurende zestien maanden — het dubbele van hun legerdienst — in opdracht van bedrijven in het buitenland, de ontwikkelingswereld in 't bijzonder, te gaan werken, niet tegen een loon, maar tegen een vergoeding.

Overweegt de minister dit systeem ook bij ons toe te passen? Is hij bereid om samen met zijn collega van Landsverdediging binnen de regering de kar te trekken om aldus een aantal jongeren aan een zinvolle tijdsbesteding en opleiding te helpen in het kader van hun militieplicht? (Applaus.)

De Voorzitter. — Het woord is aan minister Urbain.

De heer Urbain, minister van Buitenlandse Handel. — Mijnheer de Voorzitter, u weet dat ik heb aanvaard mijn collega van Ontwikkelingssamenwerking vandaag, tijdens de bespreking

van zijn begroting, te vervangen. Minister Geens laat zich immers verontschuldigen, omdat hij op officiële missie in Mali is en pas morgen terugkomt. Ik stel voor dat de senatoren die mijn antwoorden op het vlak van ontwikkelingssamenwerking ontoereikend zouden vinden, hun vragen aan minister Geens zelf stellen, wanneer deze terug is, dus vanaf het begin van volgende week.

Je répondrai en premier lieu aux questions qui m'ont été posées.

Ik heb met zeer grote belangstelling naar de heer Cools geluisterd. Hij is als gewezen lid van de Belgische Dienst voor buitenlandse handel, een expert op het gebied van de buitenlandse handel.

Compte tenu de la modicité des crédits, il est exact qu'il faut en optimiser l'utilisation.

On peut estimer excessive, en la matière, la dispersion actuelle des compétences entre le gouvernement national et les Exécutifs régionaux.

La loi de 1988 existe. Nous devons l'appliquer et faire en sorte qu'elle apporte un maximum de résultats, pour les Régions en particulier et pour notre économie en général.

Vous avez certainement appris, car la presse s'en est fait l'écho, que la régionalisation du commerce extérieur avait franchi ces derniers mois de substantielles étapes.

Ik heb inderdaad met vertegenwoordigers van de drie Executieven een akkoord ondertekend over de verdeling van de bevoegdheden inzake buitenlandse handel. Wij hebben ons best gedaan om onze initiatieven in het buitenland te coördineren. We gingen akkoord over de transfertmodaliteiten van het personeel, de uitrustingen en de financiële middelen van de Belgische Dienst voor buitenlandse handel naar de Executieven.

L'AWEX pour la Région wallonne ainsi que le *Vlaamse Dienst voor buitenlandse handel* vont constituer des infrastructures d'accueil qui permettront de mener à bien les opérations à l'étranger.

Enkele weken geleden kreeg ik voor het eerst de gelegenheid om met mijn drie collega's van het Vlaamse, Brusselse en Waalse Gewest ons actieplan voor volgend jaar aan de pers voor te stellen.

Nous avons essayé d'éviter les doubles emplois. Nous nous sommes efforcés de coordonner nos actions sur des pays cibles afin de leur assurer un impact maximum.

Wat betreft de leningen aan vreemde Staten, kan ik bevestigen dat er, op een bepaald moment, een grote reserve was aan kredieten; deze werd echter opgenomen. Op het ogenblik is er nog ongeveer 1 miljard in de « pipeline ». Dit is enerzijds, te wijten aan de vertraging van de leningen aan de volksrepubliek China om redenen die u kent en anderzijds, aan de annulering van de leningen van Staat tot Staat aan Zaïre sedert het begin van dit jaar. De regering besliste om 800 miljoen frank aan Turkije, Jordanië en Egypte te geven. De bedragen bestemd voor Turkije en Jordanië werden ingeschreven op de begroting van 1990, het bedrag bestemd voor Egypte zal in 1991 worden betaald.

Enfin, vous avez souhaité qu'une cellule de coopération soit rendue opérationnelle à l'Office belge du commerce extérieur. La régionalisation — avec la mise en place des directions régionales et du personnel, à partir du 1er janvier prochain — si l'appel au volontariat donne les résultats escomptés — devrait effectivement faire l'objet d'un suivi constant étant donné la complexité du problème.

De heer Valkeniers heeft mij vragen gesteld over het akkoord dat ik met de Gewesten heb ondertekend en dat inderdaad in onderling overleg grondig werd voorbereid.

Il ne s'agit donc pas d'un acte que nous aurions imposé à nos partenaires; cela s'est fait en parfaite coordination.

M. Valkeniers m'a également interrogé sur nos rapports commerciaux avec la RFA qui, même si elle occupe le deuxième rang sur la liste de nos partenaires commerciaux, présente le déficit bilatéral le plus important. M. Valkeniers, citant le chiffre de 160 milliards, ajoute que cette situation n'est pas particulière à la Belgique. Tous les partenaires commerciaux de l'Allemagne fédérale, indistinctement, à l'exception du Japon, accusent dans leur rapport avec la RFA une balance commerciale négative, ce qui ne

nous dispense pas de nous interroger sur les causes de ce déficit commercial structurel. Nous avons donc pris un certain nombre d'initiatives, d'abord, à l'égard de l'Allemagne fédérale.

Op het einde van vorig jaar en in de loop van dit jaar werden twee consulaire conferenties gehouden te Bonn met de bedoeling de afgevaardigden van het commerciële netwerk te ondervragen over initiatieven die moeten worden genomen en maatregelen die moeten worden getroffen om beter tegemoet te komen aan de realiteit in dat land.

Le phénomène de l'Allemagne de l'Est doit en effet retenir notre attention.

Onze ambassade in Oost-Duitsland is nu omgevormd tot handelspost. Bonn zal, voorlopig althans, de hoofdstad van het verenigde Duitsland zijn en onze ambassade blijft dan ook voorlopig in Bonn gevestigd. Er wordt wel gedacht aan een commerciële aanwezigheid in Leipzig. Deze stad is immers zeer belangrijk op economisch en industrieel vlak.

In 1991 zullen wij een missie sturen naar de nieuwe Länder in het voormalige Oost-Duitsland.

Il faut également soutenir et encourager la coopération en sous-traitance avec les firmes ouest-allemandes, couvrir et prendre part à la réalisation des importants projets de l'Allemagne de l'Est en équipement et en infrastructure en matière, par exemple, de télécommunications, de transports, de routes et de logements.

Depuis quelques jours se dessine un important crêneau de coopération avec les firmes allemandes sur marchés tiers. A la suite des négociations de ces derniers mois entre le président Helmut Kohl et le président Gorbatchev, des accords financiers ont été conclus. Ces accords permettront de financer de manière très importante les investissements en logements et en infrastructure nécessaires à l'Union soviétique. Ces projets seront confiés à des firmes allemandes. Or, on sait que, dans le secteur de la construction, la quasi-saturation est atteinte en Allemagne de l'Ouest et que l'appel à la sous-traitance, notamment avec des firmes belges, doit dès lors être suivi avec le maximum d'attention.

Mijnheer Valkeniers, de samenwerking met de Gewesten in het kader van bilaterale overeenkomsten zal worden geëerbiedigd. U moet echter beseffen dat de Gewesten helemaal autonoom zijn.

M. Pataer et Mme Aelvoet se sont intéressés au respect de l'objectif budgétaire de 0,7 p.c.

Ik kan op dit punt alleen maar het antwoord van minister Geens op een vraag van de heer Van Dienderen in de kamercommissie herhalen. De heer Geens wees erop dat de OESO in haar gunstige beoordeling van de Belgische ontwikkelingssamenwerking vooral de aandacht vestigde op de kwalitatieve verbetering van de Belgische hulp door het toepassen van het medebeheer en de aanpak van de ontwikkelingshulp programma per programma. De OESO stelde voor een zeker percentage van de begroting als streefdoel voor de Belgische ontwikkelingssamenwerking vast te leggen.

Il paraît réaliste de se rallier à la question de M. Kuijpers. Devons-nous faire de cet objectif une volonté politique immédiate, dans les conditions budgétaires difficiles que nous connaissons, ou, au contraire, n'est-il pas préférable de s'accorder, comme le suggérerait M. Kuijpers, sur une réalisation à moyen terme? Il me semble que c'est la voie de la raison.

Het koninklijk besluit betreffende de niet-gouvernementele organisaties werd in de Ministerraad goedgekeurd en is thans voor advies bij de Raad van State.

De heer Pataer stelde een vraag over de schuldenlast, die ook in commissie werd gesteld. Minister Geens heeft toen herinnerd aan het belangrijke initiatief dat reeds eerder werd genomen om de schuldenlast van Zaïre en van een bepaald aantal onderontwikkelde landen te verlichten.

Onze beslissing van juli 1989 was voordelig voor dertien landen. U weet dat de moeilijkheden met Zaïre het niet mogelijk hebben gemaakt deze beslissing uit te voeren.

In verband met de tegenwaardefondsen blijken de experimenten in Bolivia en Guatemala positief te zijn. De problemen rijzen evenwel in België, waar het beleid van het departement van

Ontwikkelingssamenwerking en van de Delcreditedienst niet gemakkelijk te coördineren is. De heer Kuijpers had gelijk de financiële moeilijkheden van deze dienst te onderstrepen.

Er is een discussie gaande om een oplossing te vinden voor de twee problemen: ten eerste, hoe de tekorten te overwinnen en ten tweede, hoe te vermijden dat de Delcreditedienst zijn rol niet meer kan spelen.

D'année en année, le déficit du Ducroire se creuse car le montant des primes est inférieur au montant des sinistres.

Lorsque l'on s'interroge sur la façon de combler, au moins partiellement, le déficit actuel du Ducroire, la question se pose de savoir s'il ne conviendrait pas de se tourner vers les instruments de la coopération au développement. En effet, les montants importants des sinistres proviennent souvent, sinon toujours, de pays en voie de développement déjà écrasés par le fardeau de la dette. Ainsi, on s'orienterait, au moins partiellement, vers une solution financée par le biais de la coopération au développement et des prêts d'Etat à Etat destinés, par nature, aux pays en voie de développement.

De heer Pataer heeft vragen gesteld over ontwikkelings-samenwerking en de rechten van de mens. Minister Geens is in principe niet gekant tegen het feit dat de ontwikkelings-samenwerking gebeurt in samenhang met de eerbiediging van de rechten van de mens. In een dergelijke hypothese zou men nauwkeurig moeten omschrijven wat daaronder wordt verstaan.

L'attitude de notre collègue, lors de sa visite récente au Rwanda, et les déclarations qu'il a faites en début de semaine en ce qui concerne le Zaïre, confirment que la préoccupation des droits de l'homme n'est pas étrangère à la politique de coopération au développement.

M. Pataer m'a posé une question relative aux SADCC. La réponse peut aussi être trouvée dans le rapport des travaux en commission où le ministre avait également été interrogé à ce sujet.

In verband met de opvoering van de steun aan de SADCC-landen, spreekt de minister zijn ontgoocheling erover uit dat aan de eerste steun, zeshonderd miljoen frank, die hij bij de aanvang van zijn ambtsperiode aan die landen heeft toegekend tot dusver nauwelijks een begin van uitvoering is gegeven.

J'en viens aux questions de Mme Aelvoet qui, comme M. Pataer, m'a interrogé sur les perspectives du GATT. M. Pataer a estimé que ces négociations n'étaient pas démocratiques; pour Mme Aelvoet, elles se déroulent à huis clos, dans un cercle fermé.

Il convient de souligner l'importance de ces négociations. Lors de sa fondation en 1947, le GATT rassemblait vingt-trois pays pratiquement tous industrialisés. La notion de pays en voie de développement n'existait pas à cette époque, encore largement coloniale. Au départ, vingt-trois pays étaient concernés; la semaine prochaine, lors de la session finale de l'Uruguay Round, cent sept Etats seront représentés. Si, en 1947, les pays fondateurs étaient pratiquement tous industrialisés, aujourd'hui, par contre, les pays en voie de développement constituent une part importante des nations participantes.

Lors de la fondation, les discussions et les accords ne portaient quasiment que sur l'élimination des barrières douanières et tarifaires. Cependant, voici quatre ans, l'ambition des initiateurs du cycle de l'Uruguay Round à Punta del Este a été beaucoup plus vaste. Dans ces négociations de l'Uruguay Round, ils ont voulu inclure de nouveaux domaines tels que le textile, la propriété intellectuelle et les services. De cette manière, la complexité de la négociation était accrue en raison de la diversité des matières. Par ailleurs, l'hétérogénéité de l'ensemble était amplifiée par l'augmentation du nombre de participants à la négociation.

Comment, dans ces conditions, imaginer qu'on puisse négocier sur la place publique? Tout le monde a pu constater les conséquences du retard avec lequel la Communauté européenne a donné à la Commission un mandat de négociation. Ce retard a suscité de nombreuses discussions face à l'opinion publique des pays membres de la Communauté. Cette étape de la négociation n'a pas renforcé la crédibilité de la Communauté et nous a placés en position de faiblesse. Ce fait sera peut-être partiellement à la base de l'échec relatif de la rencontre qui aura lieu à Bruxelles la semaine prochaine.

Mevrouw Aelvoet ondervroeg mij over wat zij noemde het tekort aan middelen voor de niet-gouvernementele organisaties. De minister van Ontwikkelingssamenwerking heeft het fonds voor ontwikkelingssamenwerking intern herschikt. Er werden vijfhonderd miljoen bijkomende vastleggingen, plus driehonderd miljoen ordonnanceringsmiddelen, in 1990 ingeschreven. Voor 1991 wacht men op de realisatie van het lopend jaar 1990. De NGO's hebben immers problemen met hun eigen inbreng van 25 pct. Wat het ABOS betreft, richtte de Ministerraad een werkgroep op die voor het einde van het jaar een verslag moet uitbrengen.

Wat het Fonds voor ontwikkelingssamenwerking betreft, heeft u mij ondervraagd over de juiste omvang van de reserve. Dit is nog onduidelijk omdat nog tientallen projecten van de NGO's moeten worden betaald, op voorwaarde echter dat de NGO's een eigen inbreng doen. De werkelijke reserve zal ten vroegste half januari 1991 gekend zijn.

Quant à l'AGCD — organisme qui joue un rôle si important dans la politique de la coopération au développement —, je peux affirmer que des tentatives de réforme ont eu lieu à plusieurs reprises. En début de semaine, le ministre Geens a présenté en ce sens un projet qui sera assurément soutenu par le Conseil des ministres.

Enfin, M. Kuipers nous a questionné sur la possibilité d'affecter au Commerce extérieur des volontaires du service militaire, à l'instar de ce qui se fait à la coopération au développement.

Un tel système est appliqué en France, où plus de 1 500 jeunes accomplissent, en remplacement du service militaire, une espèce de service civil auprès d'entreprises dont l'exportation constitue un soutien important à l'activité économique nationale.

Mijnheer Kuipers, ik ben ervan overtuigd dat dit een zeer interessant systeem is voor onze buitenlandse handel. Daarom heb ik een ontwerp van wet uitgewerkt dat ik aan de Ministerraad zal voorleggen.

Malheureusement, le consensus n'a pas encore pu être dégagé. Pourtant, nous avions prévu que ces jeunes n'auraient pas perçu un traitement mais une indemnité correspondant au minimex à l'instar du système en vigueur dans le secteur de la coopération. Nous aurions également prévu une durée de prestation supérieure à celle du service militaire. De plus, les pays d'Europe occidentale, pour des raisons évidentes, auraient été exclus de cette formule qui, je le répète, n'a pas été adoptée jusqu'à présent. Cependant, je ne désespère pas de convaincre mes collègues et de venir à bout des résistances qui émanent essentiellement du ministère de l'Intérieur et, dans une moindre mesure, du ministère de la Défense nationale afin que nous puissions appliquer ce système, fût-ce même à titre expérimental, ce qui nous permettrait d'évaluer l'intérêt. Je précise déjà que, dès l'annonce de sa mise à l'étude, nous avons reçu de nombreuses demandes d'informations et même des offres de service.

Mijnheer de Voorzitter, ik verontschuldigd mij indien ik onvolledige heb geantwoord op de vragen die voor minister Geens waren bestemd. Een volledig antwoord zal aan de betrokkenen kunnen worden overgemaakt bij de terugkeer van de minister. (Applaus.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Pataer.

De heer Pataer. — Mijnheer de Voorzitter, ik dank de minister voor zijn omstandige antwoorden, ook in verband met ontwikkelingssamenwerking.

Het is natuurlijk jammer dat de minister van Ontwikkelingssamenwerking zelf niet heeft kunnen antwoorden, vooral in verband met zijn plannen betreffende de hervorming van het ABOS. Minister Geens heeft die hervormingen aangekondigd via de pers. Wij hebben er geen kennis van gekregen.

Mijnheer de Voorzitter, is het niet mogelijk dinsdag de aan de gang zijnde bespreking voort te zetten, zodat de minister van Ontwikkelingssamenwerking zijn plannen in verband met ABOS hier kan toelichten?

De Voorzitter. — Mijnheer Pataer, wij sluiten in elk geval de bespreking van deze afdeling af.

Als u de minister van Ontwikkelingssamenwerking nog vragen wil stellen, zal u daartoe de kans krijgen in de commissie ofwel op een andere manier, zoals in ons reglement bepaald is.

De heer Cools. — Mijnheer de Voorzitter, ik dank de minister voor zijn antwoord. Ik had er in mijn uiteenzetting voor gewaarschuwd dat ik bepaalde zaken zou behandelen die buiten de bevoegdheid van de minister liggen. Bij deze gelegenheid wilde ik vooral wijzen op mogelijke negatieve evoluties. Ik heb dat in deze Assemblée gedaan om de eenvoudige reden dat ik hem dat niet kan zeggen in de Vlaamse Raad.

De Voorzitter. — Daar niemand meer het woord vraagt is de algemene beraadslaging over de afdelingen Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking gesloten.

Plus personne ne demandant la parole, je déclare close la discussion générale relative aux sections Commerce extérieur et Coopération au Développement.

Wij vatten nu de algemene bespreking aan van de afdelingen Landsverdediging en Rijkswacht. De minister van Landsverdediging ging akkoord met een globale bespreking van die twee afdelingen.

En accord avec le ministre de la Défense nationale, nous passons à la discussion générale conjointe des sections Défense nationale et Gendarmerie.

La parole est à M. Delloy, rapporteur de la section Défense nationale.

M. Delloy. — Monsieur le Président, la commission a examiné le projet de loi contenant le budget général des Dépenses, pour l'année budgétaire 1991, pour ce qui concerne le département de la Défense nationale.

M. Swaelen prend la présidence de l'assemblée

Le projet de budget de 1991 est le second à être soumis à l'examen du Parlement depuis qu'est entrée en vigueur la loi du 28 juin 1988, modifiant et complétant la loi sur la comptabilité de l'Etat.

Il convient de souligner qu'il a été déposé dans les délais prévus, à savoir pour le 15 septembre 1990. Ceci tend à prouver que l'option de base de la nouvelle loi sur la comptabilité de l'Etat était bien celle qui devait être suivie, à savoir un budget par programme. Ce budget fixe les enveloppes de crédits et son dépôt, dans les délais, permet au pouvoir législatif d'exercer réellement sa compétence de contrôle de la politique de l'Exécutif via l'attribution des crédits.

Le ministre a développé quelques considérations relatives à la politique générale qu'il entend mener, en 1991, au moyen des crédits qui sont sollicités pour cette année budgétaire.

Le projet de budget résulte des discussions qui ont eu lieu lors du conclave du mois de juillet dernier. Il ne faut donc pas perdre de vue que les crédits prévus pour la Défense nationale et la Gendarmerie s'intègrent dans l'ensemble du budget général, de façon à ce que soient respectés les objectifs de politique budgétaire contenus dans la déclaration gouvernementale.

Très globalement, le département de la Défense nationale bénéficiera d'une enveloppe de 102,3935 milliards de francs en moyens de paiement.

Les ressources qui composent ce total sont :

— Des crédits budgétaires, qui résultent du présent projet de loi : 100,4435 milliards de francs ;

— Des moyens complémentaires repris dans les crédits variables : 1,9500 milliards de francs. Ce dernier montant est constitué par la somme de :

1° L'utilisation d'intérêts, générés par les avances versées par le département sur un compte bancaire aux Etats-Unis, pour le contrat *F16 Follow-on-buy*, à concurrence de 750 millions de francs ;

2° Le produit de la vente d'avions, à concurrence de 500 millions de francs ;

3° La poursuite, en 1991, de l'affectation du produit de la vente de certains domaines militaires désaffectés, au financement du programme « infrastructure OTAN », à raison de 700 millions de francs.

Le budget de la Défense nationale ne peut se concevoir sans qu'il soit fait référence à l'environnement international. C'est la raison pour laquelle il est proposé d'aborder ici quelques sujets dont il faut tenir compte pour mieux apprécier notre budget.

L'année 1990 a, jusqu'à présent, été fertile en événements internationaux majeurs, en relation directe avec la politique de défense. Le contexte de la sécurité européenne sera modifié. Dans cette nouvelle situation, l'Alliance atlantique a, d'ores et déjà, entrepris la révision de sa stratégie et de ses comptes opérationnels. Elle devra, en conséquence, adapter ses structures. Mais toutes ces perspectives ne pourront cependant être réalisées qu'à moyen terme. Les forces soviétiques sont toujours présentes en Europe de l'Est.

En tout état de cause, l'URSS restera, dans un avenir prévisible, la plus grande puissance nucléaire et conventionnelle sur le continent européen.

Par conséquent, la politique de défense de la Belgique se concrétisera par la volonté de favoriser les négociations sur le désarmement et la maîtrise des armements, tout en conservant un appareil de défense permettant de s'inscrire dans ce nouveau contexte de sécurité.

Parmi les événements qui ne vont malheureusement pas dans le sens d'une réduction des risques, il faut évidemment inclure la crise du golfe Arabo-Persique. En cas de règlement pacifique rapide de cette crise, nos dépenses de l'année à venir ne seront pas affectées.

Le maintien de la situation actuelle, durant les premiers mois de l'année 1991, nécessitera des modifications en ce qui concerne le fonctionnement des forces armées mais ne devrait pas mettre en difficulté le budget tel qu'il vous est présenté.

Par contre, l'hypothèse du déclenchement d'un conflit armé nécessitera une révision des prévisions budgétaires. Mais alors il est certain que bien d'autres projections devront être revues également.

Le projet de budget qui vous est soumis pour 1991 peut être globalement décomposé de la façon suivante :

- 53 113 millions de francs pour le personnel, soit 51,87 p.c.;
- 27 208 millions de francs pour le fonctionnement, soit 26,57 p.c.;
- 22 072,5 millions de francs pour les investissements, soit 21,56 p.c.

Une réduction de 5 p.c. de l'effectif des appointés sera réalisée en 1991. Par ailleurs, des moyens financiers ont été prévus afin de permettre l'octroi d'une allocation sociale aux miliciens défavorisés, la suppression du cadre temporaire et l'application du statut pécuniaire des sous-officiers de réserve.

Les moyens affectés au fonctionnement permettront de réaliser un niveau d'entraînement analogue à celui prévu ces deux dernières années.

Par rapport aux moyens prévus au plan à moyen terme, approuvé le 24 novembre 1989 par le Comité ministériel de coordination économique et sociale, les montants des moyens d'ordonnancement et crédits d'engagement ont respectivement été réduits de 3 677 millions de francs et de 8 564 millions de francs. Ces moyens et crédits permettent de faire face à nos engagements internationaux et de réaliser les investissements en infrastructure. Pour leur part, les investissements en équipement ont été strictement limités pour 1990 et 1991 aux programmes dits de continuité.

Avant de conclure, il convient d'insister sur les points suivants :

1° Le personnel

La réduction du personnel appointé se fera par le non-recrutement compensatoire des départs naturels. Ce sera donc un dégageant dont les effets budgétaires ne se feront sentir que progressivement. Le ministre souligne que nos forces armées ont déjà

enregistré une réduction de 15 p.c. de leurs effectifs, ce qui démontre la réalité de la politique de diminution des tensions, à notre niveau.

2° Le plan à moyen terme

Le PMT fera l'objet d'un réexamen qui tiendra compte à la fois des possibilités budgétaires pour les années futures et des impératifs découlant du plan de restructuration.

Enfin, pour conclure, il faut souligner que la réduction des moyens de paiement en 1991 par rapport à 1990 représente un réel effort du département, surtout dans les conditions qui prévalent actuellement, ceci, dans l'esprit de la politique de gestion rigoureuse et responsable qu'il entend mener à la Défense nationale.

Après cette discussion, une multitude de questions, extrêmement variées et techniques ont été posées au ministre; je vous renvoie à mon rapport écrit, pour ce qui concerne les réponses.

Un amendement a été déposé tendant à diminuer les dépenses de fonctionnement du cabinet du ministre de la Défense nationale. Cet amendement a été rejeté par 12 voix contre 3. Les articles, les tableaux, ainsi que la section 16 du projet de loi ont été adoptés par 12 voix et 3 abstentions. Quant au présent rapport, il a été adopté à l'unanimité des quinze membres présents.

Monsieur le Président, ayant ainsi conclu l'exposé du rapport de notre commission relatif à l'examen du budget de la Défense nationale, vous me permettez de dire rapidement, au nom du groupe socialiste, quelques mots sur le budget de la Défense nationale pour l'année 1991.

Nous considérons ce budget comme le dernier budget de transition de ce département. Il précède, sans l'anticiper, la mise en œuvre des nouvelles restructurations des forces armées, telles qu'elles devraient nous être présentées très prochainement par le chef d'état-major général.

Le groupe socialiste ose espérer que le « plan Charlier 2 » permettra enfin à la Défense nationale de participer de façon plus substantielle, dès 1992, à la réduction des dépenses globales de l'Etat. Il ose espérer également que cette réforme donnera enfin à nos forces la figure d'une armée moderne qui aura su s'adapter intelligemment, d'une part, à la diminution générale des ressources que notre pays peut encore consacrer à sa défense et, d'autre part, à l'évolution radicale de la situation politico-militaire sur l'ensemble du continent européen.

Puisqu'il en attend d'importantes réformes, le groupe socialiste se livrera à un examen attentif de ce plan dans la perspective du prochain budget de la Défense nationale. Il souhaite d'ailleurs que le ministre de la Défense nationale en fasse rapidement communication au Parlement, avant d'en avertir la presse. Après le gouvernement, il nous paraît que le plus correct soit, en effet, que les Chambres, et en particulier notre Assemblée, puissent bénéficier, cette fois, de la primeur de ces informations. Le groupe socialiste insistera d'ailleurs, en temps opportun, auprès du ministre pour qu'il en soit ainsi. (Applaudissements.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Ottenbourg, rapporteur voor de afdeling Rijkswacht.

De heer Ottenbourg, rapporteur. — Mijnheer de Voorzitter, aangezien de rijkswacht tot einde 1991 tot de bevoegdheid van de minister van Landsverdediging behoort, werd haar budget voor volgend jaar voor de laatste maal onderworpen aan de goedkeuring van de commissie voor de Defensie. Ik breng u in het kort verslag uit over de bespreking van enkele punten waarvoor de minister in zijn algemene uiteenzetting in het bijzonder de aandacht vroeg.

De geplande betalingsmiddelen voor volgend jaar werden in het ontwerp van begroting opgenomen voor een totaal bedrag van 22 740,1 miljoen frank.

Uit de opsplitsing in de verschillende posten blijkt dat de personeelsuitgaven een bedrag van 17 692,9 miljoen frank opslorpen, of 77,8 pct. van de totale uitgaven. De stijging van dit bedrag is hoofdzakelijk het gevolg van de toepassing van de sociale intersectoriële en sectoriële programmatie-akkoorden.

In 1991 zal ook voor de eerste keer rekening worden gehouden met de totale jaarlijkse impact van de herwaardering van nacht- en weekend-werk. Hiermee is een bedrag van 2 049 900 000 frank gemoeid.

De minister vestigde er onze aandacht op dat bepaalde maatregelen zullen moeten worden genomen om het aantal gepresteerde uren voor dit soort werk tot een minimum te beperken, waarbij echter niet uit het oog mag worden verloren dat de openbare orde en de veiligheid van de burgers gewaarborgd moeten blijven.

Op vraag van een lid deelde de minister mede dat de wet van 2 december 1957 tot instelling van de rijkswacht, zal worden herzien bij de demilitarisering van het korps. De commissies voor de Binnenlandse Aangelegenheden, voor de Justitie en voor de Defensie, zullen zich samen buigen over deze herziening.

Er is nog geen vertraging op het geplande tijdschema voor de studie over de beslissingen inzake de demilitarisering die de ministerraad op 5 juni heeft genomen.

Dit ontwerp zal op het einde van dit jaar of in het begin van volgend jaar door het Parlement in behandeling kunnen worden genomen.

In verband met het investeringsprogramma wijs ik de vergadering op de onduidelijkheid van de tekst op pagina 5 van het verslag. De minister heeft ons, op onze aanvraag, een lijst overhandigd van het fysisch programma voor de investering inzake gebouwen in 1991 dat zal worden voorgelegd aan de Regie der Gebouwen. Deze lijst werd aan het verslag toegevoegd.

Na bespreking in de commissie werd aan de diensten gevraagd de indeling te preciseren, maar dit is bij het afdrukken helaas niet gebeurd. Daarom vraag ik even uw aandacht voor volgende verduidelijkingen:

De cijfers 1, 2 en 3 vooraan hebben betrekking op:

1. Investerings in het hoofdstedelijk gebied van Brussel.
2. Investerings in Vlaanderen — en dus niet zoals vermeld op pagina 5: 2 Oostende — met achteraan nogmaals een cijfer 2.
3. Investerings in Wallonië.

De cijfers die zich achter de genoemde steden of gemeenten bevinden, hebben betrekking op het aantal vestigingen waar investeringen zijn gepland. In Oostende bijvoorbeeld zal er in twee kazernes worden geïnvesteerd.

Mijnheer de Voorzitter, ik meen dat deze verduidelijkingen nodig zijn om het verslag beter te begrijpen. Ik heb dit gisteren nog even ter sprake gebracht in de vergadering van de commissie voor de Defensie en er zal hierover ook nog schriftelijk een verduidelijking volgen; die is echter nog niet rondgedeeld.

De artikelen, de tabellen en afdeling 17 van het wetsontwerp werden in de commissie aangenomen met 12 stemmen, bij 3 onthoudingen. (Applaus.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Janzegers.

De heer Janzegers. — Mijnheer de Voorzitter, de bespreking van de begroting geeft gewoonlijk aanleiding tot een discussie over het beleid dat de regering wil voeren met de gevraagde centen. Verder is nu het laatste jaar aangebroken waarin de regering haar beloften, vervat in het regeerakkoord, zou moeten waarmaken.

Ik wil ingaan op een punt van dit regeerakkoord, namelijk de valorisering van de militaire dienst en de motivering van het personeel.

Op het ogenblik bespreken wij in de commissie voor de Defensie een aantal wetsontwerpen die onder meer betrekking hebben op de verbetering van het statuut van de militairen. De formule waarin die wetsontwerpen tot stand komen, roept heel wat vragen en verzet op. Immers, wetsontwerpen die te maken hebben met het statuut van het personeel, zouden in een normaal democratisch land moeten worden onderworpen aan een bilateraal overleg tussen de overheid en het betrokken personeel, vertegenwoordigd door haar organisaties. Voor de militairen kan dit perfect.

De wetgevende macht, het Parlement, heeft twaalf jaar geleden, op 11 juli 1978, de wet op het syndicaal statuut goedgekeurd.

Tot nu toe heeft de uitvoerende macht, de regering, nog steeds geweigerd die wet, verschenen in het *Belgisch Staatsblad*, toe te passen door het niet uitvaardigen van uitvoeringsbesluiten. Dit is onaanvaardbaar, meer nog, de regering maakt het Parlement belachelijk door ons wetsontwerpen voor te leggen, die het statuut van het personeel betreffen, en die aan de betrokken militaire belangenorganisaties enkel ter kennisgeving worden voorgelegd op basis van de procedure van het koninklijk besluit van 20 oktober 1964. Dit koninklijk besluit hield de oprichting in van de «commissie voor advies van het militair personeel». De betrokken militairen voelen zich beïnvloed en de harde open brieven aan de parlementsleden van Syndic en ACOD-militairen liegen er niet om. Het is voor mij trouwens onbegrijpelijk dat ik in de commissie alleen stond met mijn kritiek op de manier waarop het Parlement zijn grondwettelijke bevoegdheden, vervat in artikel 118 — de rechten en de plichten van de militairen worden bij wet bepaald — afstaat aan de Koning. Het bleef in de commissie bij opmerkingen van enkele commissieleden dat veel, te veel zelfs, later bepaald zal moeten worden door de Koning...

Dit permanent aantasten van de grondwettelijke bevoegdheid van het Parlement inzake de rechten en plichten van de militairen kan mijns inziens niet genoeg worden aangeklaagd. Ik kan alleen maar beschaamd zijn over de houding van de collega's die dit zonder enig weerwerk, hoogstens met een zure oprisping, aanvaarden. Die toestand van lijdzaamheid is daarenboven nog onbegrijpelijker, in het licht van recente gebeurtenissen.

Commissieleden verdoezelen hun onmacht of hun onwil om tegen de arrogante houding van de Koning — lees generale staf, kabinet of regering — in te gaan met zeemzoete en liefdevolle verklaringen over het vertrouwen dat ze hebben in de minister. En diezelfde minister moet dan vaststellen dat zijn generale staf hem allerlei informatie achterhoudt, dat hij van wat de SDRA 8 uitspookt of wat Gladio was en is, niets afweet. Verder, dat de militaire pers nu direct onder de verantwoordelijkheid van luitenant-generaal Charlier is gekomen, de chef van de generale staf, iemand die zes jaar lang hoofd is geweest van het Militaire Huis van de Koning. Hij zou niet tevreden geweest zijn over de inhoud van *Vox* en *Korpsjournaal*. Nog nooit is de bevoegdheid die aan de Koning wordt toegewezen in wetsontwerpen, zo letterlijk geweest als nu, in deze wetsontwerpen...

Diezelfde luitenant-generaal Charlier is een uitgesproken tegenstander van het verenigingsrecht van dienstplichtigen. En daarmee kom ik tot de tweede groep van ontevreden binnende de krijgsmacht. De regering beloofde de dienstplichtigen een volwaardig statuut. Zoals de minister zelf moest toegeven, was het statuut een eerste stap en zou er later een evaluatie komen. Voor die evaluatie zijn er voldoende elementen. De dienstplichtigen hebben hun eisen lang genoeg, duidelijk genoeg en bondig genoeg samengevat: verenigingsrecht, normale wedde, normale werktijden, normaal verlof. Indertijd heb ik de minister gezegd dat het Oostblok, waar wij westerlingen zo graag de pedante schoolmeester gingen uithangen, als het over de rechten van de mens ging, ons wel eens vlug zou voorbijsteken. Niks van, zei toen de minister, wacht maar af. Wel, ik wacht af, maar wat constateer ik? Op een bijeenkomst van EUROMIL op 3 oktober in Leipzig, vernam ik van de voorzitter van de Tsjechische vereniging van beroepsmilitairen dat in Tjechoslovakije, zoals ook in de voormalige DDR, het verenigingsrecht volledig wettelijk geregeld was, én voor beroepsmilitairen én voor dienstplichtigen. Zonder een specifieke wettelijke onderbouw is er nu ook een regeling in Polen en Hongarije. Idem voor de Sovjetunie. Bij mijn jongste bezoek aan Roemenië, vernam ik dat men ook daar wettelijk werk maakt van de democratisering van het leger, wat onder meer inhoudt de erkenning van de militair als burger in uniform, een burger met politieke rechten, zoals bijvoorbeeld het actief en passief kiesrecht. Militaire verenigingen in de Sovjetunie en Tjechoslovakije hebben leden als verkozenen in hun parlementen wat ook in Duitsland, Nederland en Denemarken mogelijk is.

Eigenlijk pleit ik ervoor dat de wil, die ook neergeschreven staat in de regeringsverklaring, «om tot een intensieve dialoog en samenwerking met Oost-Europa te komen», onze ogen open voor de manier waarop wij hier soms de democratie teveel beleven op papier en met de tong, niet vanuit ons hart of ons verstand.

Het koninklijk besluit van 5 november betreffende de arbeidsduur van de diensplichtigen, gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad* van 9 november jongstleden illustreert hoe de overheid de mensen behandelt. Eerst bepaalt men dat de wekelijkse duur van de prestaties overeenkomt met die van het beroepspersoneel, en dan volgt een waslijst van allerlei activiteiten die niet meetellen: week-, dag-, wacht-, piket- en permanentiediensten; prestaties tijdens kamp-, oefen- en manoeuverperiodes, prestaties van algemeen belang — zijn er soms andere? — en tijdens de opleidingsperiode. Wie zo een regeling oplegt, kan het zich inderdaad niet permitteren verenigingsrecht toe te kennen.

Gisteren las ik in de krant dat de Katholieke Universiteit van Tilburg, na een onderzoek naar de leef- en werkomstandigheden van de Belgische diensplichtigen, tot de vaststelling is gekomen dat ons leger een « leger van onvrede » is, met een « lage tot zeer lage arbeidstevredenheid » en een « slecht functionerende hulpverlening ». Tot de aanbevelingen behoren meer inspraak, verenigingsrecht en een duidelijke verlofregeling. Europarlementslid van Otruve zal over die « schrijnende » toestanden een resolutie indienen in het Europees Parlement. Eigenlijk niets nieuws. Het wordt als lang gezegd door soldatenorganisaties als VVDM, Solac en Milac. En in 1984 heeft het Europees Parlement ook al een resolutie inzake de « burgers in uniform » goedgekeurd.

Ik besluit. Er heerst een grote malaise onder de beroepsmilitairen en onder de diensplichtigen en de wil ontbreekt de overheid om via normaal democratische procedures de vele problemen, die ook te maken hebben met de veranderingen in Europa — ik denk aan de terugtrekking van onze BSD-ers — bespreekbaar te maken. Mijn indruk is dat men geen gesprek wil en dat men daarvoor de Franse methode gebruikt. Ook daar preekt men al 200 jaar « vrijheid, gelijkheid, broederlijkheid », maar grijpt men voor de rechten van de burgers in uniform, zowel diensplichtigen als beroepsmilitairen, terug naar wetten die, zoals de bekende wet « Le Chapelier », dateren uit het *Ancien Régime* en nog ondertekend werden door Lodewijk XVI.

Ondanks deze vrij negatieve appreciatie, besluit ik toch met een welgemeende felicitatie. Binnenkort zal het één jaar geleden zijn dat wij werden geconfronteerd met de tragische gebeurtenissen in Roemenië. Die brachten uiterst druk werk mee voor de organisaties « Opération villages roumains » en « Adoptie dorpen Roemenië ». In die periode stierf de grote bezieler van die actie, Vital Robben, met wie ik twintig jaar geleden heb samengeijverd in de soldatenvakbond, VVDM.

Ik heb toen bij de ministers en ministeries van Buitenlandse Zaken en Landsverdediging bemiddeld in verband douanepapieren, vervoer, visa en dergelijke. De medewerking verliep zeer vlot en tot volle tevredenheid van de betrokken organisaties.

Mijnheer de minister, ik wil dan ook publiek mijn waardering uitspreken voor u, uw kabinetmedewerkers en de militairen van hoog tot laag, met inbegrip van de diensplichtigen en beroepsmilitairen die hebben geholpen bij het laden en lossen van heel wat pakketten, voor de manier waarop men die twee hulporganisaties heeft geholpen. Zelfs in een democratie als de onze doet het deugd te merken dat een permanente politieke tegenstander soms tijdelijk een medestander is. Wel is het jammer dat de vraag van de Roemeense militaire overheid naar meer samenwerking tussen onze beide landen, die zeer levendig is op het niveau van de gemeenten en van de gewone bevolking, eigenlijk werd afgewezen. Ook op dat terrein, is het misschien mogelijk de zaken opnieuw te bekijken, en misschien ook op andere terreinen zoals het verenigingsrecht voor diensplichtigen.

Vannacht werd in de UNO-veiligheidsraad gestemd over een nieuwe motie in verband met het gebruik van geweld in de Golf. Wat zijn hiervan de repercussies voor de Belgische beroeps- en diensplichtige militairen die in dat gebied zijn?

Graag maak ik ook een paar bedenkingen bij de begroting van de Rijkswacht.

Het spreekt vanzelf dat het pakket wettelijke maatregelen, aangekondigd door de regering inzake de hervorming van de politiediensten, waaronder de overheveling van de rijkswacht naar het ministerie van Binnenlandse Zaken, beter ter sprake komen wanneer deze wetontwerpen zijn ingediend. Toch begrijp ik zeer goed de ongerustheid van de rijkswachters en hun organisaties ten

aanzien van de komende maatregelen. Andermaal leeft bij hen de vrees dat zij onvoldoende zullen worden geraadpleegd, onvoldoende informatie zullen krijgen, onvoldoende zullen worden betrokken bij de veranderingen die ook hen betreffen.

Wij leven in een tijd van ingrijpende en soms vrij onverwachte veranderingen. Dat geeft problemen, al zijn sommige veranderingen verbeteringen. Het toont aan dat mensen zich vaak en graag honkvast nestelen in wat was en is.

Ik pleit dus andermaal voor een ernstige dialoog tussen de rijkswachtorganisaties en de overheid. Hierbij moet nu eindelijk werk worden gemaakt van een oplossing voor het verenigingsrecht: het onderscheid tussen erkende en niet-erkende, representatieve en niet-representatieve verenigingen en het handhaven van een 20 pct. drempel, die zaken moeten worden opgelost. Eigenlijk moet het probleem van het verenigingsrecht bij de rijkswacht bij voorrang worden geregeld. Pas dan kan er een duurzame oplossing komen voor een heleboel hangende problemen of een juiste inschatting van wat leeft onder de rijkswachters over heel wat te bespreken onderwerpen, zoals de rationalisatie van de prestaties en het zere punt van het vindbaar en beschikbaar zijn; de demilitarisering op zichzelf, de parlementaire controle, de voogdijregeling, de uitoefening van het syndicaal mandaat, de tuchtregeling, de structuur van de rijkswacht, het tuchtrecht, de selectie en de vorming, vrouwen bij de rijkswacht, het wettelijk regelen van het verzamelen, opslaan en gebruik van gegevens, enzovoort.

De belangrijkste eisen van het personeel hebben te maken met het syndicaal statuut en met het statuut van het personeel. Graag vernam ik dan ook wat er op korte termijn zal gebeuren inzake het verenigingsrecht voor de rijkswachters. Zullen zij met hun bonden al dan niet kunnen aansluiten bij bestaande interprofessionele syndicaten? In hoeverre kunnen rijkswachters als « burgers in uniform » ook volwaardig deelnemen aan de democratie die zij mee helpen verdedigen en in stand houden?

Hoever staat het met enkele gevoelige dossiers over het personeelsstatuut na in de beslissingen van het sectorieel programma-akkoord van juni 1989 over de maatregelen inzake de beperking van de burgerlijke aansprakelijkheid, de juridische bijstand, de pensioenen van de weduwen jonger dan 45 jaar en de werking van de werkgroep « sociale hulp »? Komt er een betekenisvolle herwaarderling van alle loonschalen? Komt er een aangepast tuchtstatuut en een specifiek deontologisch reglement, aangevuld met een aangepast arbeidsreglement?

In dat verband ontvingen wij vanochtend nog een brief van de syndicale federatie die zich afzet tegen het voorstel om als lichte straf de rijkswachters te verplichten vier tot twaalf uur onbezoldigd dienst te vervullen. Er is ook het dossier van Waver betreffende twee rijkswachters. Het is hier niet de juiste plaats om dieper in te gaan op lokale of individuele gevallen, maar wanneer een organisatie een brief schrijft naar de minister, moet hij antwoorden, hetzij positief, hetzij negatief.

Hoe staat het met de regeling van de loopbaan en van de bevorderingen op basis van vooraf goed omschreven criteria? Hoe zit het met de pensioenregeling? Wordt er een regeling gezocht voor de werkomstandigheden, zowel wat betreft de uurregeling als de veiligheid en de gezondheid? Ik denk hierbij aan een aantal giftige stoffen die geregeld worden ontdekt, en verder aan materiaal, voertuigen, werkplaatsen enzovoort. (Applaus.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Van Hooland.

De heer Van Hooland. — Mijnheer de Voorzitter, ik stel er prijs op tijdens de bespreking van deze afdeling even het woord te nemen. De rijkswacht is immers een belangrijke schakel in het binnenlands veiligheidsbeleid. Ik zal het eerst kort hebben over de cijfers en vervolgens over de grond van de zaak. Een aantal elementen moeten mijns inziens in een meerjarenperspectief worden geplaatst.

Om te beginnen dus de cijfers. De begroting van de rijkswacht voor 1991 is niet onaanzienlijk. Zij bedraagt 22,6 miljard. Hierbij moeten nog 1,2 miljard investeringen worden geteld, die door de Regie der Gebouwen worden gedaan voor de rijkswacht. Dit brengt ons dus op circa 24 miljard voor de rijkswacht in 1991, en

dit voor een korps met 15 940 manschappen op 30 juni 1989. Het jaar daarvoor telde het korps nog meer dan 16 000 manschappen. Het is in die tijdsspanne dus met ongeveer een half percent vermindert.

78 pct. van het budget, of 17,6 miljard, gaat naar personeelskosten. Dit is ongeveer de loon- en weddemassa die de ASLK aan haar personeel uitbetaalt. 4 miljard gaat naar werkingskosten en 1 miljard naar investeringen. Ook is er nog een budgettaire fonds, dat echter verwaarloosbaar is. Na 1991 zullen de zaken er anders voor staan, want dan moet de rijkswacht in principe gedemilitariseerd zijn.

Op de begroting is er eveneens een kleine post, circa 6 miljoen, voor wetenschappelijk onderzoek. 4 miljoen hiervan wordt besteed aan integrale kwaliteitszorg. Het is toch merkwaardig deze weliswaar belangrijke materie terug te vinden onder de rubriek wetenschappelijk onderzoek. De overige 2 miljoen voor wetenschappelijk onderzoek zijn interessant ten aanzien van de bestemming, maar te verwaarlozen wat de bedragen betreft. Het gaat hier om een achtal posten. 400 000 frank is bestemd voor een gereputeerde instelling die zich bezighoudt met management. Ik had hierover graag toch wat meer toelichting gehad van de minister. Misschien zit hier meer achter dan de cijfers laten uitschijnen.

Over de grond van de zaak wil ik een zestal punten onder de aandacht brengen. Het eerste punt betreft de rol van de rijkswacht, die voor 1991 vrij klassiek zal zijn. Het korps is over de jaren herhaaldelijk van naam veranderd, maar zijn rol is ongeveer dezelfde gebleven. In 1991 is de rijkswacht nog één van onze krijgsmachten, maar daarna niet meer.

Hierbij rijzen volgende vragen. Wat zal de rol zijn van het korps na 1991? Wat zal de financiële implicatie zijn van het veranderen van de taken van de rijkswacht? Wij moeten toch denken in een meerjarenperspectief.

Behoudens een financiële budgettaire weerslag, zullen er wellicht ook belangrijke gevolgen zijn in verband met onze NAVO-verplichtingen. Er zou een omgekeerde beweging kunnen ontstaan en dus een vermeerdering van de uitgaven in onze strikt vastgelegde begroting van Landsverdediging.

In ons veiligheidsapparaat zijn ongeveer 54 000 mensen actief. De rijkswacht is belangrijk voor de permanente verzekering van onze veiligheid. De dienst wordt continu verzekerd.

Heeft men een evaluatie gemaakt van de werking van de rijkswacht als korps? Het is moeilijk een continu-dienst te verzekeren, niet alleen inzake bezetting, motivatie en betaling van het personeel, maar ook inzake de efficiënte werking van het korps.

De samenwerking tussen de rijkswacht en andere korpsen, in de eerste plaats de gemeentepolitie, is niet onbelangrijk. Het is u bekend dat er plannen zijn om organisatorische hervormingen uit te werken voor de gemeentepolitie.

Is de rijkswacht vragende partij om bepaalde taken op bovengemeentelijk vlak waar te nemen? Als dat het geval is, is het van grote betekenis voor de intergemeentelijke organisatie van onze politiediensten. Hieraan hebben wij in bepaalde voorwaarden misschien behoefte, maar wij hebben in elk geval geen ervaring ter zake. We weten alleen dat we met de continu-dienst van de politie op vele plaatsen in ons land veel problemen hebben. Het is daarom noodzakelijk de continu-werking van de rijkswacht te evalueren alvorens de lokale politie, zij het bovengemeentelijk om te vormen tot een korps dat in vele opzichten gelijk is op de rijkswacht, die in elk geval behouden blijft, dat spreekt vanzelf.

Er is samenwerking gepland na 1991 met de strijdkrachten. Ik verwijs naar wat ik daarnet zei in verband met de rol van de rijkswacht en onze NAVO-verplichtingen.

Mijnheer de minister, inzake het samenwerkingsverband staan wij voor belangrijke hervormingen. U heeft bij de bespreking van uw begroting gezegd dat er een samenwerkingsverband bestaat met betrekking tot de overgang van de rijkswacht naar Justitie en Binnenlandse Zaken. Hoe ziet dit samenwerkingsverband er uit? Welk organisme zal zich bezig houden met de voorbereiding van deze overgang, met de overgang zelf en eventueel met de nazorg ervan? Er bestaat natuurlijk een groot verschil tussen de beslissing tot omvorming en het succesvol verwezenlijken van zo'n overgang.

Ten vijfde heb ik enkele opmerkingen in verband met de Inspectie van de rijkswacht, die is toevertrouwd aan een inspecteur-generaal. Ik zou graag toelichting krijgen over de rol van deze inspectiefunctie in de toekomst. In wiens opdracht zal deze hoge inspectiefunctie actief zijn en waar zal zij, na de demilitarisering, functioneren? U heeft immers gezegd dat dit korps, omdat het een grote organisatie is met 16 000 effectieven, uiteraard een hiërarchische structuur moet bewaren, wat er ook in de toekomst zal gebeuren. Vandaar dus mijn vraag naar de opportuniteit van een inspectie-generaal in de hiërarchische structuur van een korps met een dergelijke traditie en reputatie.

Als zesde en laatste punt, wil ik het hebben over de personeels-effectieven, die niet zijn toegenomen. U reserveert nagenoeg 17 miljoen voor reclame voor de aanwerving van rijkswachters. Ik vind dit geen groot bedrag, anderen wel. Het is natuurlijk relatief, zoals alle cijfers. Ik aanvaard dat men dit bedrag nodig heeft voor een succesvolle werving. Hoeveel percent van uw begroting en meer bepaald van de bruto wedde- en loonmassa, dus 17,6 miljard, besteedt u aan de vorming, de vervolmaking en de beroepsopleiding van de rijkswachters?

Ik wil hier een verwijzing maken naar de ASLK. Het valt mij op dat, zowel aan de kant van de rijkswacht en andere overheidsdiensten, als aan de kant van de ASLK, vaak hetzelfde wordt gezegd. Wij beweren dat wij een *human resources* beleid voeren, dat het personeelsbeleid belangrijk is, dat het een strategische factor is in ons beleid en ons beheer, maar de feiten zijn helemaal anders. De ASLK heeft een bruto loon- en weddemassa van ongeveer dezelfde orde van grootte, namelijk 17 miljard, terwijl de effectieven ervan juist de helft zijn.

Bij de ASLK is men aan herstructurering toe; men heeft externe audits laten doen en men doet allerlei ingrepen om de rentabiliteit en de continuïteit te verbeteren, en om ze als organisatie performant te houden.

De ASLK besteedt jaarlijks 3 pct. van de bruto wedde- en loonmassa, ruim 500 miljoen, aan vorming en opleiding. Mijnheer de minister, hoeveel besteedt uw departement daaraan?

Mijnheer de Voorzitter, omdat ik niet in herhaling wil vervallen, zal ik niet uitweiden over het personeelsbeleid dat 80 pct. van de begroting opsloort. Ik ondersteun grotendeels wat collega Janzegers daaromtrent heeft gezegd, en ook zijn standpunt inzake het sociaal statuut van de rijkswacht kan ik bijvallen. (*Applaus.*)

M. le Président. — La parole est à M. Coëme, ministre.

M. Coëme, ministre de la Défense nationale. — Monsieur le Président, je me propose de répondre en premier lieu aux différentes questions, souvent très intéressantes, qui ont trait à la gendarmerie.

Je commence par vous apporter quelques précisions au sujet du calendrier des projets que le gouvernement a lancés l'été dernier.

Vous savez que la volonté du gouvernement est d'établir un contrôle des services de police ainsi que des services de renseignements. Le projet de loi y relatif a été déposé à la Chambre et une première réunion de commission a eu lieu la semaine dernière, au cours de laquelle les ministres de la Justice et de l'Intérieur ont fait les exposés introductifs. Je puis vous assurer qu'une volonté existe, au sein de cette commission, de travailler à la fois avec sérieux et rapidité, de façon à respecter le calendrier gouvernemental.

La déclaration du gouvernement du 5 juin 1990, portant entre autres sur la sécurité des citoyens, a prévu des modifications fondamentales au projet auquel nous travaillons actuellement et que l'on baptise, également à cette tribune, « projet de démilitarisation de la gendarmerie ». Je dois vous dire que je préfère l'appellation « projet de modification du statut de la gendarmerie », car c'est plus net et plus correct.

Nous avons institué, au sein du gouvernement, un groupe de travail composé de représentants des cabinets de la Justice, de l'Intérieur et de la Défense nationale. Ce groupe de travail s'est réuni en septembre, en octobre et en novembre et a préparé les modifications des lois suivantes : la loi du 2 décembre 1957 organique de la gendarmerie, la loi du 27 décembre 1973 portant le statut du personnel de la gendarmerie, la loi du 14 janvier 1975 qui concerne la discipline au sein du corps de la gendarmerie.

Ce même groupe de travail essaie de mettre en place un projet de protocole d'accord entre les ministères de l'Intérieur et de la Justice, de façon à organiser, dans les meilleures conditions, la cogestion future de la gendarmerie.

Je pense qu'il pourra être procédé dès la semaine prochaine à un premier examen de cet avant-projet de loi ainsi que de l'avant-projet de protocole d'accord par le groupe intercabineux composé, selon les usages gouvernementaux, des responsables des cabinets du Premier ministre et des Vice-Premiers ministres, ainsi que des trois départements concernés.

Jusqu'à présent, nous respectons donc le calendrier que nous nous sommes fixé, l'objectif étant de pouvoir soumettre ces projets en janvier ou février à l'approbation du Conseil des ministres, avant de les envoyer au Conseil d'Etat et de les déposer ensuite à la Chambre et au Sénat.

J'ai la conviction qu'une volonté politique existe — qui cimente d'ailleurs le gouvernement depuis plusieurs mois — sur la nécessité d'assurer une meilleure sécurité aux citoyens et d'élaborer un statut tout à fait modernisé pour le corps de la gendarmerie.

Je suis également convaincu que ces textes fondamentaux, élaborés à la suite de discussions extrêmement approfondies au sein du gouvernement et indispensables à l'avenir de la gendarmerie, pourront rapidement être adoptés.

Plusieurs questions ont été posées en rapport avec la croissance des dépenses de personnel, croissance qui se répercute sur le budget global comme nous le constatons à la lecture du budget administratif 1991 actuellement à l'examen en commission du Sénat et à la Chambre.

La croissance des crédits est due à plusieurs facteurs tels, par exemple, la programmation sociale, que nul ne contestera, et qui atteindra son plein effet en 1991. Vient ensuite l'accord sectoriel conclu avec le personnel de la gendarmerie en mai dernier. Nous avons, il est vrai, relevé la rémunération attribuée pour des prestations de nuit et de week-end et manifesté la volonté de réduire les prestations supplémentaires, en augmentation ces dernières années. En accord avec les syndicats et l'état-major de la gendarmerie nous avons donc veillé à diminuer les prestations supplémentaires.

Lors du conclave budgétaire de l'été dernier, lorsque cette augmentation est apparue au niveau de la réalisation de l'accord sectoriel avec la gendarmerie, nous avons estimé qu'il fallait tenter de diminuer si possible et en plein accord avec le commandement de la gendarmerie certaines prestations, sans toutefois mettre en péril la sécurité fondamentale des citoyens de ce pays.

Je suis sensible à la nécessité d'une restructuration, indépendamment du contrôle sur les services de police — notamment, de la gendarmerie — et indépendamment du changement de statut, de la démilitarisation. Nous devons arriver à plus de cohérence; nous nous y attelons et le ministre de l'Intérieur développe d'ailleurs des idées en ce sens qui seront prochainement discutées au Conseil des ministres. Comme bourgmestre en titre, du moins actuellement, je vis une situation très précise que je souhaiterais vous décrire. L'ancien gouverneur de la province de Liège qui a déjà tellement développé ses idées dans sa province ne me démentira certainement pas. J'affirme que nous devons parvenir à une meilleure intégration entre les différents services de police. Il ne doit pas uniquement s'agir d'une coordination comme celle qui a été tentée avec d'ailleurs d'excellents résultats.

Comment voulez-vous que le citoyen accepte que certains jours, à certaines heures — souvent la nuit —, la sécurité et la protection soient pratiquement nulles? C'est le cas dans ma région et dans la vôtre également, monsieur le sénateur Mouton. Comment justifier que les services de la gendarmerie, de la police communale et de la police rurale ne soient pas capables, dans un grand nombre de régions, d'assurer aujourd'hui la sécurité des citoyens 24 heures sur 24?

Les phénomènes d'insécurité n'ont guère régressé ces dernières années. C'est pourquoi je donne raison au ministre de l'Intérieur d'envisager une restructuration des services mis en matière de sécurité à la disposition de la population.

Ann. parl. Sénat de Belgique — Session ordinaire 1990-1991
Parlem. Hand. Belgische Senaat — Gewone zitting 1990-1991

Cependant, nous devons être sensibles à la nécessité de maintenir les polices communales dans leur rôle essentiel qui est celui d'un service personnalisé, très proche des citoyens. En conjuguant d'une part les efforts de la gendarmerie, dont la mission est fondamentale, et d'autre part ceux des polices communales, nous devons pouvoir — en abandonnant les structures figées que nous avons connues jusqu'à présent — arriver à une sécurité accrue pour les citoyens. C'est vrai dans toutes les régions du pays: en Flandre, à Bruxelles, en Wallonie et dans la Communauté germanophone. Donc, nous devons envisager une coordination différente de celle que nous connaissons.

A la fin de son exposé, M. Van Hooland a abordé la question de l'inspection générale. Quand nous avons discuté de la structure future de la gendarmerie, plus particulièrement dans l'optique d'un meilleur contrôle des services de police, j'ai proposé, avec l'accord de tout le gouvernement, de maintenir l'inspection générale de la gendarmerie avec des pouvoirs modifiés. Cette question de l'inspection générale que vous avez posée, monsieur Van Hooland, dépend directement des ministres concernés. Il est extrêmement important que les ministres puissent disposer d'une ligne directe entre l'inspection générale et leurs propres services.

Par ailleurs, nous avons prévu l'indépendance du corps de l'inspection générale au sein de la gendarmerie. Des mesures ont été prises dans ce sens. Ainsi, la désignation récente du général Kinet a été assortie de la plus grande clarté. Le général Kinet savait qu'en acceptant ce poste à l'inspection générale, il ne pourrait plus revenir au niveau de l'état-major au commandement de la gendarmerie, et ce de façon à préserver l'indépendance de ce corps.

Vous avez également posé une question sur les relations entre la gendarmerie, la Défense nationale et les forces armées. C'est une question très complexe que nous sommes en train de résoudre par des contacts extrêmement étroits entre les responsables des forces armées, d'une part, — notamment l'état-major général auquel le cabinet de la Défense nationale est particulièrement attentif — et, d'autre part, le commandement de la gendarmerie. Nous visons à séparer, dans les meilleures conditions, les forces armées et la gendarmerie qui, jusqu'à présent, étaient étroitement liées. Cela ne signifie évidemment pas que les ponts seront rompus demain en raison d'une loi et d'une restructuration. Des liens devront être maintenus mais sur la base de conventions, qui permettront de clarifier les rapports entre les forces armées et la gendarmerie.

Des questions techniques ont été posées par M. Van Hooland. Si vous le permettez, monsieur le Président, je répondrai par écrit. En effet, la pertinence de ses questions réclame une réponse approfondie que je ne puis évidemment donner ex abrupto à cette tribune.

En ce qui concerne la Défense nationale, l'étude que j'ai demandée au chef d'état-major général sera portée à la connaissance du gouvernement. Les débats qui se dérouleront devant les assemblées nous permettront d'arrêter une restructuration rendue tout à fait indispensable par l'évolution considérable des relations Est-Ouest.

La restructuration qui sera proposée tiendra compte immanquablement du fait que l'Europe de l'Est n'est plus séparée de l'Europe dite de l'Ouest. Voici un an s'écroulait le mur de Berlin, le Rideau de fer. Les pays de cette région d'Europe connaissent enfin la démocratie, la liberté et le respect des droits de l'homme. Cette évolution considérable s'est traduite, sur le plan politico-militaire, par la disparition de facto du Pacte de Varsovie. En tout cas, aujourd'hui, il ne représente plus aucune réalité au point de vue militaire.

En outre, chacun connaît les évolutions que vit actuellement l'Union soviétique. Mais il faut rester prudent, dans la mesure où M. Gorbatchev — et nous devons le soutenir — est loin d'avoir gagné son extraordinaire pari, à savoir, mener son pays vers l'économie de marché et la démocratie, régime que l'Union soviétique n'a jamais réellement connu.

Nous devons également rester attentifs à l'évolution et aux sous-breux qui connaît l'Armée rouge, dans un pays qui secoue ses

structures et qui est menacé d'éclatement. Les déclarations récentes et les renseignements que nous possédons ne sont pas des plus rassurants à cet égard.

Evoquant l'Armée rouge, comment ne pas songer à un pays plus proche, la Yougoslavie, également menacée d'éclatement, où l'armée pourrait constituer demain l'ultime recours pour assurer la continuité de la fédération yougoslave ?

D'autres pays doivent encore retenir notre attention : la Bulgarie, la Roumanie où la révolution, comme le soulignait un intervenant à cette tribune, est loin d'avoir apporté tous les fruits démocratiques et sociaux que l'on était en droit d'en attendre.

L'évolution générale a donc été, de notre point de vue de démocrates, tout à fait satisfaisante, mais de l'Union soviétique à l'Europe centrale, bon nombre de pays présentent encore des risques considérables.

Les évolutions sur le flanc sud de l'Europe doivent aussi être prises en compte. Je pense au Pakistan et à la Mauritanie frappés par l'intolérance religieuse, laquelle a des conséquences importantes sur la gestion des Etats de cette région, région où, par ailleurs, et indépendamment du problème du Golfe, on constate — nous l'avons dénoncé depuis longtemps déjà — une accumulation extraordinaire des armements conventionnels, chimiques et la présence, dans le chef de certains Etats, de l'arme nucléaire. Soyons prudents : tous ces éléments fonderont la restructuration de nos forces armées que le gouvernement abordera dans quelques semaines. A l'avenir, nous n'aurons plus un ennemi unique et désigné, une seule direction et une défense de l'avant, principe sacro-saint de l'Alliance atlantique jusqu'à présent. Demain, il faudra pouvoir concilier la nécessité de rester prudents à l'égard de l'Europe centrale et de l'Union soviétique et la capacité de répondre à des menaces qui se développeront dans d'autres endroits, d'où la nécessité d'une très grande mobilité de nos forces armées.

Monsieur le Président, je voudrais profiter de cette tribune pour démentir ce qui a été annoncé ces deux derniers jours par la presse, à savoir que notre retour d'Allemagne pourrait être total.

Il n'en est pas question. Ce retour d'Allemagne sera important — l'évolution naturelle de la situation nous dictera notre conduite — mais nous maintiendrons des troupes dans ce pays, dans le cadre de l'Alliance atlantique, afin de participer à la création d'unités multinationales.

L'avenir de l'Alliance atlantique et de l'Europe qui, bien plus que jadis, doit penser à la sécurité de ses citoyens, repose sur ces éléments. Sur cette toile de fond devra également se développer la restructuration de l'ensemble du personnel de carrière. A la fin de l'an prochain, celui-ci sera déjà réduit de 15 p.c.

Une diminution de la durée du service militaire interviendra également, dans les limites raisonnables, autorisées et imposées par l'évolution dans le domaine de la détente et du désarmement. A cet égard, il est utile que le Sénat soit informé de l'importance de l'accord CFE signé récemment à Paris. Après de longues négociations qui se sont déroulées à Vienne, un accord a pu être conclu dont la signature est essentielle sur le plan politique.

En effet, il permettra l'ouverture de négociations bilatérales, relatives aux armes nucléaires à courte portée, entre les Soviétiques et les Américains. Cette décision a été prise lors des deux derniers sommets de l'Alliance atlantique. A présent, la voie, qui pourrait aboutir à une option zéro pour les missiles sol-sol et l'artillerie, est ouverte. Une question relative aux avions se posera car aucun accord n'est pris quant à l'inclusion de ceux-ci dans la négociation. Le problème de la double capacité de ces avions reste entier pour les discussions futures portant sur le nucléaire.

Ce traité permettra, par ailleurs, d'atteindre dans les trois ans l'objectif important que constitue la parité entre les forces dites du Pacte de Varsovie et celles de l'Alliance atlantique. En outre, cet accord rendra possible la vérification et le contrôle du démantèlement de dizaines de milliers de tanks et de canons.

Conjointement à ce traité, un engagement dans le cadre de la Conférence sur la sécurité et la coopération en Europe a également été signé à Paris. La base future de la sécurité européenne est ainsi établie, avec la participation de nos alliés américains et de l'Union soviétique dans le cadre des 33. Il est essentiel que le point

de départ ait été donné à une véritable institutionnalisation des mécanismes de coopération et de sécurité en Europe. La possibilité de créer un centre de prévention des conflits a été offerte. Nous avons lancé — souvenez-vous — cette idée voici près d'un an et demi. A l'époque, elle apparaissait quelque peu étonnante, mais elle est acceptée aujourd'hui par les trente-quatre pays. Selon les dires de notre ministre des Affaires étrangères, M. Eyskens, cette instance pourrait permettre aux pays membres de régler leurs différends entre eux. Ce point me semble très important. Plusieurs mesures ont été prises, qui vont dans le sens d'un renforcement de la confiance entre les différents pays participants.

Je tenais, monsieur le Président, à développer ces différents points concernant la Défense nationale. Je terminerai par le volet social que certains orateurs ont abordé.

Je dirai notamment à M. Janzegers que toutes les décisions prises à la Défense nationale dans ce domaine l'ont été dans un souci d'équilibre.

Nous avons d'abord veillé à améliorer la condition des militaires et de tous ceux qui travaillent à la Défense nationale tout en maintenant opérationnelles nos forces armées dans le contexte nouveau que nous connaissons.

Cette recherche d'équilibre se retrouve également dans certains projets actuellement en discussion. Je citerai par exemple la loi multiple discutée hier en commission et qui répond à ce souci, notamment en ce qui concerne le contrôle médical. Il fallait donner une base légale à ce contrôle pour pouvoir lutter contre les abus manifestes. Nous avons refusé que ce contrôle médical soit purement administratif, afin que l'arbitraire puisse être écarté du projet.

Nous avons également fait preuve d'un souci d'équilibre et de justice sociale en ce qui concerne le projet visant à supprimer le statut des temporaires. Nous avons tous considéré que ce statut, en vigueur depuis 1976, était injuste, anormal, tout simplement scandaleux. En effet, durant dix ans, quantité de jeunes se sont engagés dans nos forces armées — sans qu'on leur propose un minimum de passerelles et qu'on leur offre un minimum de possibilités pour faire carrière à la Défense nationale.

Dans ce domaine aussi, le système nouveau dont nous avons discuté pendant des mois rencontre ce souci d'équilibre entre, d'une part, notre volonté de mieux considérer le personnel et, d'autre part, la nécessité de maintenir le caractère opérationnel de nos forces armées, notamment en veillant au rajeunissement constant prévu dans la loi de 1976.

Je laisserai à M. Janzegers l'opinion qu'il a sur le statut des miliciens; celui-ci a, en tout cas, l'avantage d'exister. Auparavant, les jeunes qui passaient dix ou douze mois de leur vie au service de notre pays ne bénéficiaient d'aucune protection légale. Ce statut s'est concrétisé maintenant car la plupart des arrêtés d'application prévus ont été pris.

Ma préoccupation majeure aujourd'hui est d'arriver, le plus rapidement possible et dans le cadre de la restructuration, à une diminution raisonnable de la durée du service militaire, tout en tenant compte, ainsi que je l'ai indiqué tout à l'heure, de la nécessité de maintenir un service opérationnel.

Je terminerai par les questions au sujet desquelles un consensus assez large s'est dégagé : je pense notamment aux considérations de M. Janzegers sur la Roumanie.

Il est vrai qu'au début de cette année, la population belge s'est lancée dans un effort de solidarité tout à fait exemplaire. Les forces armées ont voulu, à tous les niveaux, soutenir cet effort qui allait aussi dans le sens de l'humanisme et de la défense de la démocratie.

Je crois que cet exemple est un des meilleurs qu'on puisse donner de la volonté des forces armées de faire en sorte que la Défense nationale soit non seulement vraiment au service du pays et de ses habitants, mais soit également présente là où la misère règne dans le monde. (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Van Hooland.

De heer Van Hooland. — Mijnheer de minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik wens echter nog even terug te komen op twee punten die niet onbelangrijk zijn.

U zegt ten eerste dat de rol van de rijkswacht evolueert en wordt hertekend zodat ook het statuut zal moeten worden aangepast. Wij zijn het erover eens dat er initiatieven nodig zijn om de efficiëntie van de beveiliging van de burger in belangrijke mate te vergroten. Aangezien de rijkswacht een bijzonder korps is waarin wij zeer veel hebben geïnvesteerd — en waarin wij nog veel investeren — met een traditie en een zekere know how, is het voor mij belangrijk te weten of de rijkswacht vragende partij is in de hervorming van ons stedelijk en landelijk politiewezen.

Ten tweede zijn er, zoals uzelf hebt gezegd, recent allerlei voorstellen gedaan om de legerdienst in te korten. De voorstellen gaan van acht tot vier maand legerdienst. Wat moet volgens u, realistisch gezien, de duur van de legerdienst zijn voor de volgende twee jaar?

M. le Président. — La parole est à M. Coëme, ministre.

M. Coëme, ministre de la Défense nationale. — Monsieur le Président, sans rouvrir le débat, je répondrai à M. Van Hooland que la restructuration prévue respectera la spécificité du corps de la gendarmerie. Nous en sommes au stade de la réflexion quant aux principes qui sous-tendent les projets de loi que nous déposerons prochainement. Dans un pays démocratique comme le nôtre, l'essentiel est de veiller à ce que le coût que les citoyens acceptent de payer pour la sécurité soit maintenu à un niveau correct. Par ailleurs, dans le cadre du budget que nous acceptons de consacrer à cette sécurité, il faut s'assurer d'une plus grande efficacité, en respectant la spécificité des différents corps tout en organisant une meilleure collaboration entre eux.

En ce qui concerne la diminution de la durée du service militaire, nous en sommes encore au stade de la discussion.

Vous avez été, monsieur le Président, ministre de la Défense nationale et vous savez donc qu'il s'agit de questions extrêmement difficiles.

S'il est délicat d'augmenter la durée du service militaire, il l'est presque tout autant de la réduire. A cet égard, des questions se posent. A partir de quand sera-t-il réduit? Qui en sera ou non le bénéficiaire? Quelles sont les nécessités actuelles d'un service militaire face à l'évolution que nous connaissons? Nous discutons à présent de toutes ces questions. Dès que nous obtiendrons une réponse, votre assemblée en sera immédiatement informée.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Janzegers.

De heer Janzegers. — Mijnheer de Voorzitter, ik heb ook nog enkele vragen. Bij de bespreking van het contingent zullen wij wellicht dieper kunnen ingaan op verschillende aspecten van het statuut van de dienstplichtige. Sprekend over het statuut kan ik de meeste bepalingen van dat statuut zeker onderschrijven. Heel wat personen en organisaties blijven echter bijkomende vragen stellen, die niet alleen te maken hebben met de arbeidsduur, de wedden of het verlof, maar ook met het verenigingsrecht. Dit verenigingsrecht is problematisch zowel voor de rijkswachters, de dienstplichtigen als voor de beroepsmilitairen.

Ik beschouw het verenigingsrecht niet als een doel op zichzelf. Het recht op vereniging graaft in een democratie een kanaal voor een georganiseerde dialoog tussen de overheid en de betrokkenen. Dat komt volgens mij te weinig aan bod. Wanneer ik hoor spreken over de inkorting van de legerdienst denk ik meteen aan wat men op politiek vlak de voorbije veertig jaar heeft gedaan. Het komt mij een beetje electoraal over. Het is juist, mijnheer Van Hooland, dat door sommigen wordt gepleit voor vier maanden. Voor mij is de inkorting van de legerdienst niet prioritair, wel de inhoudelijke verbetering van het statuut.

Wat de beroepsmilitairen betreft, heb ik ook in de commissie vastgesteld dat lovenswaardige veranderingen, zoals het statuut van de tijdelijken, worden gebruikt als een schaamlapje om andere zaken te verbergen. Wij hebben twaalf jaar geleden een wet goedgekeurd voor het uitwerken van het syndicaal statuut van de beroepsmilitairen. Die wet is gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad*, maar tot op heden zijn er nog altijd geen uitvoeringsbesluiten verschenen. Ook nu belooft men weer die uitvoeringsbesluiten vóór op het einde van het jaar. Zo'n syndicaal statuut is echter gewoon de basis waarop elementen die hier besproken

worden, ter discussie kunnen worden gebracht tussen de overheid en de betrokken beroepsorganisaties. Ik vraag u dus nogmaals, mijnheer de minister: hoe zit het nu eigenlijk met dat syndicaal statuut, en met die uitvoeringsbesluiten?

Mijnheer de Voorzitter, als ik op die twee vragen een antwoord krijg van de minister zal ik zeer tevreden zijn.

M. Coëme, ministre de la Défense nationale. — Monsieur le Président, si je m'engage dans un débat avec M. Janzegers au sujet des miliciens, nous pouvons y consacrer toute la soirée! Ce point n'est pas essentiel, à mon avis, et nous aurons d'ailleurs certainement encore l'occasion d'en discuter, notamment en commission du Sénat.

Je répète ici, de la manière la plus nette, que j'ai la volonté d'appliquer le statut syndical qui — il est vrai — a été voté en 1978. La procédure est d'ailleurs en cours au département de la Défense nationale.

De Voorzitter. — Daar niemand meer het woord vraagt, is de algemene beraadslaging over de afdelingen Landsverdediging en Rijkswacht gesloten.

Plus personne ne demandant la parole, je déclare close la discussion générale relative aux sections Défense nationale et Gendarmerie.

Wij vatten nu de algemene bespreking aan van de afdeling Pensioenen.

Nous passons à la discussion générale de la section Pensions.

La parole est à M. Marchal, rapporteur.

M. Marchal, rapporteur. — Monsieur le Président, pour 1991, le budget des Pensions s'élève à 202,3 milliards, ce qui signifie une diminution de 7,4 milliards ou de 3,5 p.c. par rapport à 1990. Ces crédits, qui financent essentiellement les pensions de retraite du secteur public, les pensions de guerre, le revenu garanti aux personnes âgées et les subventions aux régimes de pension des travailleurs salariés et indépendants, ne reflètent évidemment qu'imparfaitement l'évolution des dépenses dans les différents régimes de pension.

En effet, cette diminution des crédits résulte essentiellement de la réduction de la subvention de l'Etat à l'Office national des pensions; cette diminution représente, pour l'ONP, la quote-part de la subvention spéciale non versée aux différents régimes de sécurité sociale des travailleurs salariés en 1991.

Pour avoir une idée précise du budget des Pensions, il convient de s'en référer à l'évolution des dépenses dans les différents régimes.

En ce qui concerne les pensions du secteur public, l'augmentation par rapport à 1990 est de quelque 5 p.c. et résulte principalement de trois facteurs, à savoir la hausse de l'indice des prix à la consommation, l'accroissement du nombre de pensions de retraite et l'incidence de l'accord de programmation sociale pour 1990, c'est-à-dire, essentiellement, la péréquation des pensions de 2 p.c. à partir de novembre 1990, ce qui représente un montant de 1,7 milliard en 1991.

Pour le régime de pensions des travailleurs salariés, le montant des prestations est évalué à quelque 369 milliards en 1991 contre 338,9 milliards en 1990, ce qui représente une majoration de 8,9 p.c. Cette augmentation des dépenses résulte essentiellement des facteurs suivants:

— La hausse de l'indice des prix à la consommation;

— L'augmentation du nombre de bénéficiaires;

— L'incidence de l'entrée en vigueur, au 1er janvier 1991, de la loi du 20 juillet 1990 instaurant un âge flexible de la retraite;

— L'incidence de la liaison au bien-être, intervenue à partir d'octobre 1990;

— L'incidence des nouvelles mesures décidées lors du conclave budgétaire de juillet 1990, c'est-à-dire, essentiellement, une nouvelle liaison au bien-être des pensions de salariés au 1er octobre 1991 — plus 2 p.c. — et une augmentation de 5 p.c. de l'allocation de chauffage pour ouvrier mineur retraité ou invalide, à partir du 1er janvier 1991.

En ce qui concerne le régime de pensions des travailleurs indépendants, il a été décidé d'appliquer, au 1er juillet 1991, la quatrième phase du plan quinquennal visant à aligner progressivement le minimum garanti de ce régime sur le montant du revenu garanti aux personnes âgées, lequel est, par ailleurs, augmenté de 2 p.c. au 1er janvier 1991.

L'incidence financière supplémentaire de cette quatrième phase peut être estimée à quelque 700 millions pour l'année 1991.

Pour ce régime, le montant des prestations, pour 1991, s'élève à 56,6 milliards de francs, contre 54,1 milliards en 1990, soit une augmentation de 4,7 p.c.

Telles sont donc les principales évolutions des différents régimes de pensions.

En commission, un amendement a été déposé et rejeté par dix voix contre deux. Les articles furent adoptés par dix voix contre deux également et l'ensemble a été approuvé à l'unanimité des douze membres présents. (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Daar niemand meer het woord vraagt, is de algemene beraadslaging over de afdeling Pensioenen gesloten.

Plus personne ne demandant la parole, je déclare close la discussion générale relative à la section Pensions.

Wij vatten nu de algemene bespreking aan van de afdeling Middenstand.

Nous passons à la discussion générale de la section Classes moyennes.

De heer Content, rapporteur van de afdeling Middenstand, verwijst naar zijn verslag.

Daar niemand meer het woord vraagt, is de algemene beraadslaging over de afdeling Middenstand gesloten.

Plus personne ne demandant la parole, je déclare close la discussion générale relative à la section Classes moyennes.

Wij vatten nu de algemene bespreking aan van de afdeling Sociale Voorzorg.

Nous passons à la discussion générale de la section Prévoyance sociale.

La parole est à M. Deghilage, rapporteur de la section Prévoyance sociale.

M. Deghilage. — Monsieur le Président, la commission des Affaires sociales s'est réunie dans le cadre de l'examen du projet de loi contenant le budget des Voies et Moyens pour l'année budgétaire 1991 et a procédé à l'examen de la section 24 qui concerne la Prévoyance sociale.

Nous avons entendu l'exposé du ministre des Affaires sociales ainsi que celui du secrétaire d'Etat à la Santé publique et à la Politique des Handicapés. Je traiterai d'abord des Affaires sociales.

Le ministre responsable de ce département a rappelé le contexte dans lequel se situent les budgets sociaux de 1991, d'une part, l'évolution favorable de la situation économique générale et, d'autre part, le souci du gouvernement de dégager les économies nécessaires au redressement des finances tout en permettant une revalorisation de certaines prestations.

C'est dans ce contexte que le ministre a rappelé, une fois encore, les objectifs de la politique des Affaires sociales :

— Equilibrer le système de sécurité sociale afin d'assurer l'équité et la justice sociales;

— Développer les solidarités et la responsabilité des partenaires à tous les niveaux;

— Apporter des améliorations sociales, tant au niveau d'une meilleure perception des recettes, qu'au niveau d'une couverture plus étendue des droits et des risques.

Le régime de la sécurité sociale est en équilibre depuis 1988, a précisé le ministre, et ce, grâce à une bonne gestion des ressources, à une meilleure perception des cotisations et au maintien d'une politique de rigueur au niveau des dépenses.

Il convient de rappeler que cet équilibre est réalisé sans emprunt et en dépit de la diminution de la participation de l'Etat au régime de la sécurité sociale.

A ce sujet, et pour la première fois, cette subvention est divisée en une subvention générale et en une subvention spéciale de 21 milliards en 1991, dont les modalités d'attribution sont inscrites dans la loi-programme.

A terme, a expliqué le ministre, l'équilibre du régime de sécurité sociale sera fonction de l'aptitude qu'aura notre société à maîtriser les dépenses de santé, tout en garantissant les droits des patients et le libre accès, pour tous, à une médecine de qualité.

Dans le but de maîtriser les dépenses en soins de santé, le ministre a énoncé les principales mesures qui seront prises, en 1991, dans le régime de l'assurance maladie : la fixation d'objectifs budgétaires, l'installation, à l'INAMI, d'une commission de contrôle budgétaire ainsi que des mesures d'économie dans une série de domaines pour lesquels je vous renvoie à mon rapport écrit.

Ces mesures permettront de réajuster des corrections sociales favorables, estimées à plus ou moins 9 milliards, pour 1991, dans des domaines aussi divers que la rémunération du personnel hospitalier, le remboursement des verres de lunettes pour les personnes âgées, le remboursement de médicaments pour certaines pathologies graves, l'augmentation sensible d'allocations et d'indemnités concernant les invalides, les pensionnés, les minimes, les handicapés et les chômeurs de longue durée.

Toutes ces améliorations sont explicitées dans le rapport écrit.

L'ensemble des axes de la politique menée, a conclu le ministre, s'intègre dans la volonté du gouvernement de faire partager à l'ensemble de la population les fruits de la croissance, tout en améliorant la situation générale des finances publiques.

Les interventions en commission se sont particulièrement concentrées sur quatre sujets, le premier étant le financement de la sécurité sociale et son évolution à long terme.

De nombreuses questions ont été posées à ce sujet au ministre qui, s'il n'a pas caché son inquiétude à propos de l'évolution à long terme des dépenses de la sécurité sociale, a situé la solution du problème dans l'attention vigilante que nous accorderons au maintien de la solidarité des actifs à l'égard des non-actifs. Il a précisé que la loi du 9 août 1963, organisant le régime d'assurance obligatoire contre le chômage et l'invalidité, ne sera pas modifiée par la loi-programme comme semblait le craindre un commissaire; seuls des mécanismes permettant d'améliorer le fonctionnement de l'INAMI y seront inclus.

Quant à la subvention de l'Etat de 192 milliards, le ministre signale qu'elle a été fixée en juillet dernier, à un moment où l'on considérait que le rythme d'inflation, dans les années à venir, resterait bas. Si la situation économique change, il faudra évidemment revoir le problème.

Enfin, pour clore ce sujet, répondant aux commissaires qui l'interrogeaient quant à la décision de ramener à 171 milliards le montant de l'intervention de l'Etat, le ministre a répondu que la subvention de l'Etat à la sécurité sociale s'élève à 192 milliards. Ce montant figure dans le budget. La loi-programme indiquera comment peut être articulé le retour du montant de 21 milliards.

Si la situation économique change, le ministre des Affaires sociales peut, avec l'accord du ministre du Budget, réinscrire ce montant.

En réponse aux questions qui concernaient la charte de l'assuré social, le ministre a rappelé les initiatives prises, notamment l'informatisation de la sécurité sociale qui a permis aux responsables des organismes sociaux d'être plus disponibles pour le public. Il a confirmé enfin l'harmonisation, à partir du deuxième enfant, de l'allocation familiale accordée aux indépendants avec celle des salariés.

La consommation des médicaments constituait le deuxième sujet de préoccupation de la commission. Aux questions posées par les commissaires et qui concernaient notamment l'utilisation excessive de médicaments non indispensables, l'influence des industries pharmaceutiques sur les médecins et la publicité pour médicaments par le canal des médias audiovisuels, le ministre a répondu qu'il avait chargé le comité de gestion de l'INAMI de discuter de ces problèmes complexes et a rappelé que la publicité à la télévision relevait de la compétence des Communautés.

En troisième lieu, la commission s'est préoccupée de la maîtrise des dépenses. Les discussions ont porté sur les contacts avec

l'OMS, le ticket modérateur en kinésithérapie, les conséquences du transfert d'une partie des dépenses du Fonds de reclassement des handicapés vers l'INAMI, ainsi que sur d'autres sujets de préoccupation de nos membres pour lesquels je vous renvoie au rapport écrit.

La recherche scientifique a été examinée en quatrième lieu. Aux questions de savoir de quelle manière sera utilisée le montant de quatre millions destiné à la recherche scientifique, le ministre a répondu qu'à partir de cette année, les sommes destinées à la recherche scientifique figureront sous une rubrique séparée. Le montant de quatre millions de francs servira à financer des études portant sur la sécurité sociale, études considérées comme relevant de la recherche scientifique.

J'aborde maintenant la matière relative au secrétariat d'Etat à la Santé publique et à la Politique des Handicapés.

Le secrétaire d'Etat nous a confirmé la tendance à la hausse du crédit attribué au paiement des allocations aux handicapés: de 19,5 milliards en 1987, nous sommes passés à 27,6 milliards en 1990, pour atteindre 30,1 milliards l'an prochain. Cette augmentation des dépenses, explique-t-il, est due à l'opération de rattrapage dans le traitement des dossiers, entamée dès son arrivée au département.

Il rappela l'objectif de six à sept mois qu'il s'était fixé: 62 000 dossiers restaient à traiter fin août 1990 alors qu'il y en avait 85 000 à la mi-1988.

Une deuxième réalisation importante d'une disposition de l'accord de gouvernement concerne l'achèvement de la réforme de la loi du 27 février 1987 en ce qui concerne les personnes âgées handicapées. Cela fut concrétisé par la loi-programme du 22 décembre 1989 et par l'arrêté royal du 5 mars 1990.

Enfin, une troisième caractéristique concerne la continuation des initiatives en faveur des minima d'existence. Tout comme au 1er janvier 1990, ces minima seront augmentés de 2 p.c. au 1er janvier 1991. Cela signifie une dépense complémentaire de plus ou moins 400 millions de francs en faveur du régime des allocations aux handicapés.

La plupart des interventions qui suivirent concernèrent le traitement des dossiers, chacune tentant d'apporter une solution à cet important problème.

Le secrétaire d'Etat mentionna les dernières mesures prises afin de résorber le retard dans le traitement des dossiers: l'informatisation des services et l'engagement de 16 agents statutaires, 60 agents contractuels et 30 médecins supplémentaires, ce qui a porté le nombre de médecins chargés de l'examen des dossiers à 80.

A l'heure actuelle, précisa-t-il, plus ou moins 60 000 dossiers sont encore en souffrance, dont 20 000 relatifs aux personnes âgées. Le rattrapage se fait d'une façon régulière.

Enfin, répondant à un commissaire qui demandait des éclaircissements au sujet du guichet unique qu'il comptait instaurer au sein des administrations locales, le secrétaire d'Etat rappela la décision du Conseil des ministres du 15 octobre dernier; cette décision comprend quatre volets: le traitement des dossiers à partir des communes, un service médical unique, une informatisation des procédures, et une concertation et une collaboration avec les Communautés et les Régions.

Si vous le permettez, monsieur le Président, je quitte maintenant ma fonction de rapporteur pour m'exprimer au nom du groupe socialiste sur les projets de budget qui nous sont présentés.

Le budget du ministère de la Prévoyance sociale pour 1991 ne se réduit pas à un simple exercice de comptabilité: il est l'instrument d'un projet politique où chacun retrouve l'intelligence de la solidarité et du partage.

Les axes de la politique de santé qui nous sont proposés par le ministre rencontrent, d'une part, la nécessité d'assurer l'équilibre budgétaire dans le cadre du redressement des finances publiques et, d'autre part, le souci de faire partager à l'ensemble de la population — et particulièrement aux plus démunis — les fruits de la croissance.

Vous saviez, monsieur le ministre, combien il était nécessaire de veiller à la consolidation de la sécurité sociale et vous avez enrayé

l'emballlement du déficit cumulé. Certains — soi-disant bien informés — voyaient le cap des 100 milliards atteint cette année. Or, les résultats réels pour 1990 le cernent à quelque 28 milliards. L'effet boule de neige, craint et entamé à l'aube des années 80, a donc bien été endigué. Le régime est en boni depuis 1988 et vous avez évité la tentation des emprunts. Nous sommes, avez-vous dit avec raison, dans le peloton de tête mondial des régimes sains. Vous avez décidé, cette année encore, avec le gouvernement de maintenir le cap.

Quatre actions complémentaires se retrouvent dans la conception du budget 1991. En premier lieu, la maîtrise des dépenses et de leur augmentation par la mise en œuvre de deux réformes essentielles dont il me plaît de souligner l'opportunité: les conventions médico-mutualistes qui devront prévoir des hausses conditionnées par la poursuite des objectifs à atteindre et l'instauration, au niveau de l'INAMI, d'un système de contrôle budgétaire.

Deuxièmement, la simplification administrative dans les différents secteurs de la sécurité sociale, afin non seulement de réaliser des économies, mais aussi de la rendre plus accessible aux assurés sociaux.

Ensuite, nous avons la poursuite de la lutte contre les abus et les gaspillages, notamment en kinésithérapie et en biologie clinique. Ce dernier secteur a connu une inflation anormale des dépenses et, là aussi, monsieur le ministre, nous vous félicitons d'avoir traqué les requins du système.

Enfin, et c'est peut-être le plus important, la garantie de la pérennité de notre système de sécurité sociale afin de le mettre à l'abri des effets de mauvaises conjonctures économiques.

Mais il s'agissait également de promouvoir une sécurité sociale dynamique, efficace, proche des gens et de leurs besoins. Un certain nombre de mesures qui viennent d'être prises visent d'ailleurs à atteindre cet objectif.

Comment, en outre, ne pas se réjouir de l'ensemble des mesures prises dans le cadre des allocations familiales qui conduisent à un véritable « droit de l'enfant » en matière de prestations familiales, du renforcement de la politique de la prévention dans le cadre des accidents de travail et des mesures bien spécifiques qui visent à l'octroi plus efficace de prestations? Comment ne pas se montrer satisfait des nouvelles dispositions en ce qui concerne les maladies professionnelles, qui permettent enfin de sortir de la fameuse liste des maladies professionnelles reconnues *in eo tempore*.

L'objectif que vous poursuivez, monsieur le ministre, est de faire de la sécurité sociale un instrument privilégié de la solidarité et un outil de promotion d'une société plus humaine, surtout pour ceux qui sont confrontés au chômage, à la maladie, à la retraite ou qui connaissent des situations difficiles.

Parmi les mesures énoncées, nous relevons avec satisfaction l'accroissement des plafonds des revenus et des montants d'intervention au niveau de l'aide sociale, l'augmentation des minima dans le secteur de l'invalidité, la liaison des pensions au bien-être général, le remboursement des verres spéciaux pour personnes âgées. Pécadille, diront certains de ce dernier point. N'est-ce pourtant pas une mesure éminemment sociale dans la mesure où elle est dirigée vers ceux qui vivent, entre autres, la condition difficile inhérente à leur âge? Ce souci d'efficacité et de solidarité sociale, nous le retrouvons dans les intentions de M. le secrétaire d'Etat chargé de la Politique des Handicapés.

En menant l'opération « rattrapage », monsieur le secrétaire d'Etat, vous vous êtes fixé un objectif particulièrement social et avez répondu à l'attente de beaucoup de nos concitoyens. La forte diminution du nombre des dossiers de handicapés en souffrance, le raccourcissement de la durée du traitement, ce n'est pas du spectaculaire peut-être, mais c'est certainement du bon travail social.

Permettez-moi enfin de conclure en exprimant, au nom de mon groupe, notre profonde satisfaction devant ce budget qui allie à la fois réalisme budgétaire et justice sociale à travers des changements qualitatifs tout à l'avantage des assurés sociaux.

Je termine, monsieur le ministre, en vous assurant de toute notre confiance dans la politique que vous entendez mener encore en ces domaines. (*Applaudissements.*)

ORDRE DES TRAVAUX

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

M. le Président. — La commission du Travail parlementaire propose pour la semaine prochaine l'ordre du jour suivant.

Mardi 4 décembre 1990, le matin à 10 heures, l'après-midi à 14 heures, le soir à 19 heures:

Projet de loi contenant le budget des Voies et Moyens pour l'année budgétaire 1991;

Projet de loi contenant le budget général des Dépenses pour l'année budgétaire 1991 (continuation);

Interpellations jointes:

a) De M. Bock au secrétaire d'Etat aux Affaires européennes et à l'Agriculture sur « la vaccination en matière de fièvre aphteuse »;

b) De M. Bock au secrétaire d'Etat aux Affaires européennes et à l'Agriculture sur « la diminution de la rentabilité des exploitations agricoles »;

c) De M. Houssa au secrétaire d'Etat aux Affaires européennes et à l'Agriculture sur « l'importation de bétail en provenance des pays d'Europe de l'Est »;

d) De M. Mouton au secrétaire d'Etat aux Affaires européennes et à l'Agriculture sur « les dangers de l'importation de bétail leucosique en provenance de l'ancienne RDA »;

e) De M. Geeraerts au Vice-Premier ministre et ministre des Affaires économiques et du Plan sur « les conséquences sociales et économiques de la réforme du Centre d'étude de l'énergie nucléaire » (CEN);

f) De M. Barzin au ministre des Postes, Télégraphes et Téléphones sur « l'avenir du centre de tri postal de Namur X dans le contexte de la nouvelle structure postale ».

Mercredi 5 décembre 1990, le matin à 10 heures, l'après-midi à 14 heures, le soir à 19 heures:

Projet de loi portant statut des candidats militaires du cadre actif;

Projet de loi portant des dispositions sociales;

Projet de loi relatif au marché des titres de la dette publique et aux instruments de la politique monétaire;

Projet de loi insérant un article 90bis dans le Code d'instruction criminelle;

Proposition de loi modifiant l'article 22 de l'arrêté royal n° 38 du 27 juillet 1967 organisant le statut social des travailleurs indépendants;

Proposition de loi tendant à octroyer aux travailleurs indépendants une pension de retraite et de survie au moins égale au montant annuel du revenu garanti aux personnes âgées.

Jeudi 6 décembre 1990.

Le matin à 10 heures:

Reprise de l'ordre du jour des séances précédentes.

L'après-midi à 15 heures:

Prise en considération d'une proposition de loi;

Questions orales:

a) De M. Valkeniers au Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Classes moyennes sur « le résultat de la conférence de Rome en ce qui concerne les réfugiés politiques »;

b) De M. Taminiaux au ministre de l'Intérieur, de la Modernisation des Services publics, et des Institutions scientifiques et culturelles nationales sur « une nouvelle prolongation des contrats d'agents contractuels subsidiés dans les communes »;

c) De M. Van Hooland au Vice-Premier ministre et ministre des Communications et des Réformes institutionnelles sur « la planification du TGV en Flandre »;

d) De M. Valkeniers au Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Classes moyennes sur « les poursuites à charge de personnes suspectes d'espionnage »;

e) De M. Boël au Vice-Premier ministre et ministre des Communications et des Réformes institutionnelles sur « les appels d'offres internationaux lancés par des sociétés belges de transport en commun ».

Eventuellement, reprise de l'ordre du jour des séances précédentes.

A 16 heures: scrutin pour la présentation d'une liste double de candidats à une place vacante de conseiller à la Cour de cassation.

Votes nominatifs sur l'ensemble des projets de loi dont la discussion est terminée.

Interpellation de M. Hatry au Vice-Premier ministre et ministre des Affaires économiques et du Plan sur « les mesures qu'il compte prendre pour protéger les utilisateurs privés contre les exigences financières excessives du secteur des appareils de levage, notamment quant à l'entretien, à la réparation et à la mise en conformité des ascenseurs des immeubles des particuliers, avec la législation actuelle ».

De commissie voor de Parlementaire Werkzaamheden stelt voor toekomstige week volgende agenda voor.

Dinsdag 4 december 1990, 's ochtends te 10 uur, 's namiddags te 14 uur, 's avonds te 19 uur:

Ontwerp van wet houdende de Rijksmiddelenbegroting voor het begrotingsjaar 1991;

Ontwerp van wet houdende de Algemene Uitgavenbegroting voor het begrotingsjaar 1991 (voortzetting);

Toegevoegde interpellaties:

a) Van de heer Bock tot de staatssecretaris voor Europese Zaken en Landbouw over « de vaccinatie tegen mond- en klauwzeer »;

b) Van de heer Bock tot de staatssecretaris voor Europese Zaken en Landbouw over « de dalende rendabiliteit van landbouwbedrijven »;

c) Van de heer Houssa tot de staatssecretaris voor Europese Zaken en Landbouw over « de invoer van vee uit Oosteuropese landen »;

d) Van de heer Mouton tot de staatssecretaris voor Europese Zaken en Landbouw over « het gevaar verbonden aan de invoer van met leukose besmet vee uit de voormalige DDR »;

e) Van de heer Geeraerts tot de Vice-Eerste minister en minister van Economische Zaken en het Plan over « de sociale en economische gevolgen van de hervorming van het Studiecentrum voor kernenergie (SCK) »;

f) Van de heer Barzin tot de minister van Posterijen, Telegrafie en Telefonie over « de toekomst van het postsorteercentrum van Namen X in het kader van de nieuwe poststructuur ».

Woensdag 5 december 1990, 's ochtends te 10 uur, 's namiddags te 14 uur, 's avonds te 19 uur:

Ontwerp van wet houdende statuut van de kandidaat-militairen van het actief kader;

Ontwerp van wet houdende sociale bepalingen;

Ontwerp van wet betreffende de markt van de effecten van de overheidsschuld en het monetair beleidsinstrumentarium;

Ontwerp van wet tot invoeging van een artikel 90bis in het Wetboek van strafvordering;

Voorstel van wet tot wijziging van artikel 22 van het koninklijk besluit nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen;

Voorstel van wet tot toekenning aan de zelfstandigen van een rust- en overlevingspensioen dat minstens gelijk is aan het jaarlijks gewaarborgd inkomen voor bejaarden.

Donderdag 6 december 1990.

's Ochtends te 10 uur:

Hervatting van de agenda van de vorige vergaderingen.

's Namiddags te 15 uur:

Inoverwegingneming van een voorstel van wet;

Mondelinge vragen :

a) Van de heer Valkeniers aan de Vice-Eerste minister en minister van Justitie en Middenstand over « het resultaat van de conferentie van Rome wat de politieke vluchtelingen betreft »;

b) Van de heer Taminiaux aan de minister van Binnenlandse Zaken, van de Modernisering van de Openbare Diensten, en van de Nationale Wetenschappelijke en Culturele Instellingen over « een nieuwe verlenging van de contracten van de gesubsidieerde contractuelen in de gemeenten »;

c) Van de heer Van Hooland aan de Vice-Eerste minister en minister van Verkeerswezen en Institutionele Hervormingen over « de planning van de SST in Vlaanderen »;

d) Van de heer Valkeniers aan de Vice-Eerste minister en minister van Justitie en Middenstand over « de vervolging van verdachten van spionage »;

e) Van de heer Boël aan de Vice-Eerste minister en minister van Verkeerswezen en Institutionele Hervormingen over « de internationale aanbestedingen van de Belgische maatschappijen voor openbaar vervoer ».

Eventueel hervatting van de agenda van de vorige vergaderingen.

Te 16 uur : geheime stemming over de voordracht van een dubbelbal voor een openstaand ambt van raadsheer in het Hof van cassatie.

Naamstemmingen over het geheel van de afgehandelde ontwerpen van wet.

Interpellatie van de heer Hatry tot de Vice-Eerste minister en minister van Economische Zaken en het Plan over « de maatregelen die hij van plan is te nemen om de particuliere gebruikers te beschermen tegen de overdreven financiële lasten die in verband met de hefwerktuigen worden opgelegd, inzonderheid wat betreft het onderhoud en het herstellen van de liften in woningen van particulieren, alsook de technische eisen waaraan ze volgens de bestaande wetgeving moeten voldoen ».

Is de Senaat het eens met deze regeling van de werkzaamheden ?

Le Sénat est-il d'accord sur cette proposition d'ordre du jour ?
(Assentiment.)

Dan is hiertoe besloten.

Il en est ainsi décidé.

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DES VOIES ET MOYENS POUR L'ANNEE BUDGETAIRE 1991

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET GENERAL DES DEPENSES POUR L'ANNEE BUDGETAIRE 1991

Reprise de la discussion générale

INTERPELLATIONS JOINTES :

DE MME NELIS AU MINISTRE DE L'EMPLOI ET DU TRAVAIL SUR « LA PLACE RESERVEE A LA FEMME DANS LA POLITIQUE DE L'EMPLOI ET DU CHOMAGE »

DE M. STROOBANT AU MINISTRE DE L'EMPLOI ET DU TRAVAIL SUR « L'ASSURANCE CONTRE LE CHOMAGE »

DE M. BOCK AU SECRETAIRE D'ETAT AUX AFFAIRES EUROPEENNES ET A L'AGRICULTURE SUR « LA VACCINATION EN MATIERE DE FIEVRE APHTEUSE »

DE M. BOCK AU SECRETAIRE D'ETAT AUX AFFAIRES EUROPEENNES ET A L'AGRICULTURE SUR « LA DIMINUTION DE LA RENTABILITE DES EXPLOITATIONS AGRICOLES »

DE M. HOUSSA AU SECRETAIRE D'ETAT AUX AFFAIRES EUROPEENNES ET A L'AGRICULTURE SUR « L'IMPORTATION DE BETAIL EN PROVENANCE DES PAYS D'EUROPE DE L'EST »

DE M. HATRY AU VICE-PREMIER MINISTRE ET MINISTRE DES AFFAIRES ECONOMIQUES ET DU PLAN SUR

« LES MESURES QU'IL COMPTE PRENDRE POUR PROTEGER LES UTILISATEURS PRIVES CONTRE LES EXIGENCES FINANCIERES EXCESSIVES DU SECTEUR DES APPAREILS DE LEVAGE, NOTAMMENT QUANT A L'ENTRETIEN, A LA REPARATION ET A LA MISE EN CONFORMITE DES ASCENSEURS DES IMMEUBLES DES PARTICULIERS, AVEC LA LEGISLATION ACTUELLE »

DE M. GEERAERTS AU VICE-PREMIER MINISTRE ET MINISTRE DES AFFAIRES ECONOMIQUES ET DU PLAN SUR « LES CONSEQUENCES SOCIALES ET ECONOMIQUES DE LA REFORME DU CENTRE D'ETUDE DE L'ENERGIE NUCLEAIRE (CEN) »

DE M. BARZIN AU MINISTRE DES POSTES, TELEGRAPHES ET TELEPHONES SUR « L'AVENIR DU CENTRE DE TRI POSTAL DE NAMUR X DANS LE CONTEXTE DE LA NOUVELLE STRUCTURE POSTALE »

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE RIJKSMIDDELNBEGROTING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1991

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE ALGEMENE UITGAVENBEGROTING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1991

Hervatting van de algemene beraadslaging

TOEGEVOEGDE INTERPELLATIES :

VAN MEVROUW NELIS TOT DE MINISTER VAN TEWERKSTELLING EN ARBEID OVER « DE PLAATS DIE AAN VROUWEN WORDT TOEGEKEND IN HET BELEID TEN AANZIEN VAN WERKGELEGENHEID EN WERKLOOSHEID »

VAN DE HEER STROOBANT TOT DE MINISTER VAN TEWERKSTELLING EN ARBEID OVER « DE WERKLOOSHEIDSVERZEKERING »

VAN DE HEER BOCK TOT DE STAATSSECRETARIS VOOR EUROPESE ZAKEN EN LANDBOUW OVER « DE VACCINATIE TEGEN MOND- EN KLAUWZEER »

VAN DE HEER BOCK TOT DE STAATSSECRETARIS VOOR EUROPESE ZAKEN EN LANDBOUW OVER « DE DALENDE RENDABILITEIT VAN LANDBOUWBEDRIJVEN »

VAN DE HEER HOUSSA TOT DE STAATSSECRETARIS VOOR EUROPESE ZAKEN EN LANDBOUW OVER « DE INVOER VAN VEE UIT OOSTEUROPESE LANDEN »

VAN DE HEER HATRY TOT DE VICE-EERSTE MINISTER EN MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN EN HET PLAN OVER « DE MAATREGELEN DIE HIJ VAN PLAN IS TE NEMEN OM DE PARTICULIERE GEBRUIKERS TE BESCHERMEN TEGEN DE OVERDREVEN FINANCIËLE LASTEN DIE IN VERBAND MET DE HEFWERKTUIGEN WORDEN OEGELEGD, INZONDERHEID WAT BETREFT HET ONDERHOUD EN HET HERSTELLEN VAN DE LIFTEN IN WONINGEN VAN PARTICULIEREN, ALSOOK DE TECHNISCHE EISEN WAARAAN ZE VOLGENS DE BESTAANDE WETGEVING MOETEN VOLDOEN »

VAN DE HEER GEERAERTS TOT DE VICE-EERSTE MINISTER EN MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN EN HET PLAN OVER « DE SOCIALE EN ECONOMISCHE GEVOLGEN VAN DE HERVORMING VAN HET STUDIECENTRUM VOOR KERNENERGIE (SCK) »

VAN DE HEER BARZIN TOT DE MINISTER VAN POSTERIEN, TELEGRAFIE EN TELEFONIE OVER « DE TOEKOMST VAN HET POSTORTEERCENTRUM VAN NAMEN X IN HET KADER VAN DE NIEUWE POSTSTRUCTUUR »

M. le Président. — Mesdames, messieurs, nous reprenons l'examen des projets de loi relatifs au budget des Voies et Moyens et au budget général des Dépenses pour l'année budgétaire 1991, auquel sont jointes plusieurs interpellations.

Wij hervatten de bespreking van de ontwerpen van wet betreffende de Rijksmiddelenbegroting en de Algemene Uitgavenbegroting voor het begrotingsjaar 1991, waaraan verschillende interpellaties zijn toegevoegd.

Nous poursuivons la discussion générale de la section Prévoyance sociale.

Wij zetten de algemene beraadslaging voort over de afdeling Sociale Voorzorg.

La parole est à M. Barzin.

M. Barzin. — Monsieur le Président, le budget de la Prévoyance sociale a été discuté le 8 novembre en commission des Affaires sociales. Le matin même de ce 8 novembre, vous étiez, monsieur le ministre, l'invité de la RTBF pour commenter ce budget, et je vous ai entendu vous féliciter de ce que le secteur des soins de santé était en boni. Peu après, en commission, j'ai eu l'occasion de vous dire mon étonnement d'entendre ce genre de propos, quand on sait que l'Etat comble par des subventions — estimées à plus de cent milliards en 1991, pour le seul régime des salariés — le fossé entre les dépenses et les recettes provenant des cotisations. Ces cent milliards de subventions n'y suffisent d'ailleurs pas, puisqu'il faut ajouter, pour plus de 35 milliards, l'intervention du Fonds pour l'équilibre financier de la sécurité sociale et les fameux transferts de bonis, provenant d'autres secteurs de la sécurité sociale, à concurrence de 3,6 milliards. Parler d'équilibre, dans ces conditions, me paraît pour le moins osé.

Dans le rapport budgétaire de l'exposé général consacré aux régimes sociaux, le secteur des soins de santé est d'ailleurs présenté, en page 129, comme atteint d'un déficit structurel. En soins de santé, le budget prévoit en effet un montant de dépenses, pour les prestations, de 282,6 milliards dans le régime général des salariés, et de 19,5 milliards dans le régime des travailleurs indépendants, tandis que les cotisations et les recettes affectées atteignent 165,2 milliards dans le premier régime et 13,3 milliards dans le second, soit respectivement une différence de 117,4 et 6,19 milliards. A ce déficit, il faut ajouter l'ensemble des frais administratifs et les charges d'emprunts. Annoncer dans ces conditions que le secteur des soins de santé est en équilibre pourrait avoir un effet démobilisateur sur ceux qui estiment, à juste titre, que des efforts doivent être faits pour tempérer les consommations excessives de soins et de médicaments.

Vous m'avez répondu, monsieur le ministre, qu'il était difficile d'être nuancé lorsqu'on ne disposait que de quelques instants à la radio, et plus fondamentalement, que vous préféreriez en l'occurrence donner une image rassurante de la situation, pour faire passer dans l'esprit du public l'image d'une sécurité sociale en bonne santé et repousser ainsi les velléités de privatisation. Cette réponse a sans doute le mérite de la franchise, mais elle donne à réfléchir. C'est en effet l'aveu d'un discours tendancieux.

Pour en revenir aux réalités, je pense que notre régime de sécurité sociale a bénéficié — je m'en félicite — de l'excellente conjoncture des dernières années, où la croissance économique a fait gonfler les recettes provenant des cotisations. Ainsi, les cotisations destinées aux différentes branches du régime général des salariés se sont élevées à 642,9 milliards en 1989 et sont estimées à 703,5 milliards pour 1990 et à 750,3 milliards pour 1991.

Je ne doute pas, monsieur le ministre, que vous avez aussi agi pour améliorer la perception des cotisations et pour comprimer les dépenses en soins de santé, mais l'élément déterminant est l'effet d'une conjoncture économique très favorable. Or, la conjoncture est par nature évolutive, et l'on sait combien notre économie, très ouverte aux marchés extérieurs, est sensible au contexte international, marqué aujourd'hui par les incertitudes liées à la crise du Golfe, le renchérissement du pétrole et la baisse du dollar américain. Je regrette que nous n'ayons pas mis à profit ces bonnes années pour mieux garantir l'avenir.

Devant la commission des Affaires sociales de la Chambre, en commentant le fait que la part relative de l'Etat dans le financement de la sécurité sociale tendait à diminuer — puisque les subsides de l'Etat représenteront, en 1991, 3,3 p.c. du produit national brut pour 7,4 p.c. en 1981 —, vous avez admis qu'il serait certes préférable de constituer dans les régimes des soins de santé et de pensions des réserves démographiques.

«Cependant», avez-vous dit, «compte tenu de la situation d'endettement de l'Etat central, le gouvernement a estimé nécessaire de donner la priorité à réduire le solde net à financer en diminuant sa participation au régime de sécurité sociale en vue de casser l'effet de boule de neige, et préserver la situation pour l'avenir.»

Je ne peux m'empêcher de répéter combien a pesé et continue à peser — pour l'Etat en général et notre sécurité sociale en particulier — la politique d'endettement menée par la coalition socialiste-sociale-chrétienne à la fin des années 70, en rappelant que le déficit budgétaire était passé de 211,8 milliards, soit 6,5 p.c. du PNB, en 1979, à 454,9 milliards, soit 12,6 p.c. du PNB, deux ans plus tard, en 1981. Nous sommes toujours en train de payer ce dérapage, ce qui ne nous laisse, malgré une excellente conjoncture, aucune latitude pour affronter des problèmes aussi aigus que l'explosion des dépenses de santé et l'évolution du service des pensions.

Dans le régime général des travailleurs salariés, les dépenses de santé, qui ont été de 179,4 milliards en 1985, sont estimées à 282,6 milliards en 1991. Cette explosion des dépenses est sans doute due à l'âge de notre population, mais résulte surtout, à mes yeux, de comportements qui tendent à multiplier les offres et les demandes d'examen, de soins et de médicaments. Il y a sans doute une origine culturelle à ce phénomène, dans le chef de patients qui croient que notre médecine peut tout résoudre, et qui se révèlent dès lors de friands consommateurs de thérapies.

Parallèlement, on a laissé se développer une offre inflationniste, qu'il s'agisse du nombre des prestataires de soins, du développement souvent concurrentiel des structures hospitalières, de la multiplication d'appareillages lourds, et d'un encadrement médical et paramédical pléthorique. Tout cela aboutit à une course à la consommation, développant une logique davantage quantitative que qualitative.

Aujourd'hui, l'aspect qualitatif est sauvegardé par le maintien du libre choix du médecin par le patient. Le patient qui choisit son médecin fait un acte de confiance, et cette dimension psychologique est un facteur important de succès pour le traitement. En outre, le libre choix permet aussi que se dégagent les médecins qui acquièrent une renommée par la qualité de leur diagnostic.

Pour les libéraux, le libre choix est et doit rester une garantie essentielle. Il serait inadmissible de remettre ce principe en cause sous le prétexte que le secteur des soins de santé est obéré.

La spirale des coûts est le fait des décideurs politiques et sociaux, qui ont laissé se développer la situation que j'ai décrite. A la lecture de certains commentaires de la presse de gauche, je crois qu'il n'est pas inutile de rappeler ce principe du libre choix. En effet, dans un article paru le 8 novembre dans le journal *La Wallonie*, sous le titre «Les bons comptes font l'AMI», on peut lire en conclusion que «l'omniprésence de la logique financière fait l'impasse sur l'incohérence d'un système, libéral dans sa production, socialisé dans ses dépenses. Sans verser le moins du monde dans l'étatisme, on peut se demander si de nouvelles règles ne doivent présider à son organisation. Peut-être est-ce là l'objectif détourné du ministre Busquin, amener les principaux secteurs à s'y atteler».

En commission, je vous ai aussi demandé, monsieur le ministre, si vous avez intégré, dans votre réflexion et dans votre politique, les projections assez alarmantes des dépenses dans certains secteurs de la sécurité sociale, particulièrement celui des pensions. Vous m'avez répondu qu'effectivement quelques études existaient, mais que les données de la conjoncture étaient si imprévisibles qu'il était difficile de s'en faire une religion. Je n'en disconviens pas mais je pense que, particulièrement dans le secteur des pensions, il existe des données qui n'ont rien à voir avec la conjoncture, et qui devraient retenir toute notre attention: les pensionnés représentent 20 p.c. de la population globale; le budget des pensions est le plus important de l'Etat, avec deux milliards de dépenses par jour ouvrable; nous avons dans notre pays plus de deux cents régimes de pensions; dix indépendants cotisent pour onze pensionnés. Il me semble que nous devrions intégrer ces données dans une réflexion en profondeur sur l'avenir de ce secteur.

J'entamerai ma conclusion en soulignant le caractère paradoxal de notre système de sécurité sociale. Les dépenses prévues

pour 1991 s'élèvent à 1 273,5 milliards et sont alimentées par 811 milliards de cotisations, auxquelles il faut ajouter celles qui transitent par le Fonds pour l'équilibre financier de la sécurité sociale, qui intervient à concurrence de 137,6 milliards, le complément provenant notamment de l'Etat qui intervient à raison de 279,4 milliards. Le paradoxe provient de ce que, malgré ces transferts colossaux, on ne parviendrait pas, semble-t-il, à rencontrer les besoins des plus démunis de notre société. On l'a vu il y a quelques années: il suffit d'un hiver plus rigoureux pour que se manifestent des situations très précaires que l'on tente de soulager, souvent à l'initiative de bénévoles, par l'installation de chauffoirs, des distributions de nourriture et de couvertures, toutes choses appartenant à un autre temps où la sécurité sociale n'était pas censée être ce qu'elle est.

En ce qui concerne la sécurité sociale, j'ai l'impression qu'on est en train de peindre et repeindre la façade d'un immeuble, sans poser la question de savoir si cet immeuble est encore bien adapté à nos besoins. Il se pourrait qu'à terme, on s'y trouve à l'étroit ou qu'on y manque de confort. J'aurais souhaité qu'on parle davantage de la place de la famille dans notre société, que l'on réfléchisse sur les techniques de financement — pour soulager la parafiscalité — et qu'on veuille à rencontrer les véritables besoins.

C'est un débat qui n'est pas clos. Nous allons examiner très prochainement le projet de loi portant des dispositions sociales qui contient plusieurs mesures pour contrôler l'évolution des dépenses de santé, notamment la réversibilité des accords tarifaires et la création d'une commission de contrôle budgétaire. Je crains qu'à défaut d'avoir accepté de se remettre en question, notre sécurité sociale ne s'oriente vers des systèmes d'encadrement de plus en plus contraignants qui compromettent nos libertés. (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Anthuenis.

De heer Anthuenis. — Mijnheer de Voorzitter, ik heb mij in alle ernst afgevraagd of het nog de moeite loont het sociale onderdeel van de begroting voor 1991 in openbare vergadering te bespreken. Achter de cijfers van een begroting, zeker achter die van het deel dat het sociale beleid behelst, zou een sociale bewogenheid moeten schuilgaan, een voornemen om, zelfs met schaarse middelen, de sociale positie van al onze medeburgers te verbeteren. Het beleid van de huidige minister is echter soms een non-beleid. Soms is het ook discriminerend en ondemocratisch.

M. Busquin, ministre des Affaires sociales. — C'est excessif.

De heer Anthuenis. — Dit is inderdaad een zwaar verdict voor een sociaal departement en u zal mij, terecht, vragen of ik deze uitspraken ook kan hard maken, mijnheer de minister.

Laat ik beginnen met uw non-beleid. Het mooiste voorbeeld hiervan is de ziekteverzekering. U herinnert zich misschien nog dat nu toch al meer dan anderhalf jaar geleden de eindverslagen van de ronde-tafel over de ziekteverzekering werden uitgebracht. Die ronde-tafel werd op uw initiatief samengeroepen en bracht een ruim aantal belanghebbenden, deskundigen en beleidsmensen bij elkaar om de zieke ziekteverzekering opnieuw gezond of alleszins gezonder te maken. Moeizame, maar vruchtbare gesprekken en vele weken van intensieve arbeid en denkwerk resulteerden in een aantal waardevolle, soms nog tegenstrijdige ideeën en in talrijke documenten, analyses en denkspistes.

Zij vormen samen met het rapport-Petit, dat reeds op 26 mei 1976 werd uitgebracht, het rapport van gewezen secretaris-generaal Delpérée van het departement van Sociale Zaken en alle andere studies, syntheseverslagen en colloquiumteksten die de vorige jaren aan de hervorming van de ziekteverzekering werden gewijd, een zeer valabel uitgangspunt voor politieke beslissingen die tot de hervorming van de ziekteverzekering moeten leiden.

Tot nu toe werden er geen beslissingen genomen. De ideeën liggen klaar. Alternatieven werden uitgewerkt. Berekeningen werden uitgevoerd. Alleen de moed om te beslissen ontbrak en ontbreekt blijkbaar. U zal natuurlijk verwijzen naar uw wetge-

vende initiatieven van het voorbije anderhalf jaar, meer bepaald naar het ontwerp van wet houdende sociale bepalingen. Onze kritiek op dit ontwerp werd in de bevoegde senaatscommissie reeds naar voren gebracht en zal te gepasten tijde in de openbare vergadering worden herhaald. Ik haal hier alleen de woorden aan van de kabinetschef van uw voorganger, thans nationaal secretaris van de landsbond van christelijke mutualiteiten. Hij noemt uw voorstellen een stunt in een porseleinwinkel en verwijt u onder meer dat een en ander werd beslist zonder echte raadpleging van de betrokkenen.

In dit dossier ontbreekt dus blijkbaar de vereiste politieke moed. Meer en meer ga ik er echter van overtuigd dat de regering geen grondige hervorming van de ziekteverzekering wenst en er alleen op uit is hier en daar wat bij te sturen om potjes te dekken of voordeeltjes te geven. Een gewild non-beleid dus.

Om aan te tonen dat het regeringsbeleid op sociaal vlak sociaal en discriminerend is, moet ik alleen maar de sociale situatie van de zelfstandigen ontleden, meer bepaald de gezinsvergoedingen en het pensioen.

Ik weet dat ik mij met het voorbeeld van de pensioensector op het terrein van een ander regeringslid begeef, maar dat is een onderscheid waaraan een zelfstandige geen boodschap heeft.

In verband met de gezinsvergoedingen, zal u zich beslist herinneren dat niet zo lang geleden in de commissie en in de openbare vergadering een voorstel van de PRL door de meerderheidspartijen werd afgekeurd. Wij stelden voor om voor het eerste of enige kind van ouders die zelfstandig zijn een even hoge kinderbijslag toe te kennen als voor een kind van ouders die werknemers zijn. Blijkbaar acht de meerderheid de tijd nog niet rijp om de sociale ongelijkheid tussen kinderen op te heffen.

De heer Toussaint, eerste ondervoorzitter, treedt als voorzitter op

Dat men hiervoor een financiële reden opgeeft, kan ik niet aannemen. Ik verwijs naar de bijkomende uitgaven die de regering via het ontwerp van wet houdende sociale bepalingen wenst te realiseren. Voor de administratiekosten van de ziekenfondsen wordt een verhoging van 722 miljoen vooropgesteld. Voor wie vóór 1 oktober 1974 arbeidsongeschikt werd, wordt onvoorwaardelijk — en ik leg de nadruk op het woord «onvoorwaardelijk» — een forfaitaire vergoeding van 5 000 frank toegekend.

Reeds jarenlang geef ik een klassiek voorbeeld inzake de pensioenen van zelfstandigen. Het minimumpensioen van een zelfstandige is nog steeds kleiner dan het gewaarborgd minimum voor bejaarden, dat na een onderzoek naar de bestaansmiddelen wordt toegekend, en ook kleiner dan het gewaarborgd bestaansminimum dat vrijwel onvoorwaardelijk wordt toegekend.

Ik weet dat de regering een inspanning doet om het verschil tussen beide uitkeringen in schijven te overbruggen. Zelfs als beide op een gelijk niveau zijn gebracht, blijft de discriminatie bestaan tussen het onvoorwaardelijk bestaansminimum en de pensioenrechten die de zelfstandigen door hun arbeid hebben gekregen. Zo kunnen zij vanaf 1 januari 1991 niet genieten van de voordelen die aan de loontrekkenden vanaf 60 jaar worden toegekend.

Naar mijn oordeel moet dringend een fundamentele oplossing worden gevonden voor de pensioenregeling van de zelfstandigen die zich nog steeds als tweederangsburgers behandeld achten.

Het beleid van de minister van Sociale Zaken is soms ondemocratisch. Ik zou mij er gemakkelijk vanaf kunnen maken door te verwijzen naar een artikel in *De Standaard* van 3 november jongstleden met als titel: «Busquin: straks mag Raad van State het hier zelf komen doen.» De titel verwijst naar de onvrede van de minister over de werkwijze van de Raad van State. Aanleiding van die wrevél is een klacht van dokter Wynen bij de Raad van State die de opschorting vroeg van een koninklijk besluit op de registratie van minimale klinische gegevens. De minister werd in het ongelijk gesteld en de tekst van het koninklijk besluit werd door de Raad van State slecht bevonden. In een rechtsstaat zou de

reactie van de administratieve overheid moeten zijn de maatregel intrekken of hem aanpassen aan de uitspraak van de Raad van State. De minister haalde echter uit naar de Raad van State en vooral — en dit is het meest ergerlijke — naar elke burger van ons land die gerechtigheid zoekt.

Als we de journalist mogen geloven, wenst de minister van Sociale Zaken niet dat subjectieve rechten nog langer worden getoetst aan het oordeel van de rechter. Hij zou hebben gezegd: «Ik kan geen enkele maatregel meer nemen of er is wel iemand die zich gediscrimineerd voelt en die naar de Raad van State stapt. Als dat zo doorgaat, mag de Raad van State het hier zelf komen doen.»

M. Busquin, ministre des Affaires sociales. — Je n'ai jamais dit cela. Depuis un quart d'heure, vous basez votre argumentation sur des articles de presse qui ne correspondent pas à la réalité.

Je respecte le Conseil d'Etat. Je n'ai jamais dit cela dans les termes que l'on me prête.

Le problème rencontré par le gouvernement était celui de la suspension automatique de mécanismes réglementaires qui paralysaient toute action.

Soyez correct. Dans une assemblée parlementaire, on ne peut accuser quelqu'un d'être antidémocratique en se fondant sur des paroles qu'il n'a pas prononcées et qui ont été sorties de leur contexte.

D'ailleurs, le seul journal qui a rapporté mes propos en ces termes est celui que vous citez.

Je voudrais que la correction soit de mise dans cette assemblée. (*Applaudissements.*)

De heer Anthuenis. — Mijnheer de minister, als u dat werkelijk niet hebt gezegd, dan trek ik mijn woorden in en vraag u mij te willen verontschuldigen.

M. Busquin, ministre des Affaires sociales. — Etes-vous ici pour lire des articles de journaux?

De heer Anthuenis. — Niet alleen, maar dat kan toch niet worden verboden.

M. Busquin, ministre des Affaires sociales. — Je respecte le Conseil d'Etat, je le répète.

Monsieur le Président, j'insiste pour que cette intervention soit reprise au compte rendu de nos travaux.

De heer Anthuenis. — Ook voor de Rechtbank van eerste aanleg te Mechelen gaf de minister blijk van dezelfde laatzinnigheid en miskenning van de rechten van de burger. Hij stond er terecht wegens de overtreding van een koninklijk besluit dat hem oplegt de ziekenhuizen mee te delen hoe hun forfaitaire subsidies voor klinische biologie worden berekend. De minister weigerde de nodige gegevens te verstrekken omdat dit — ik citeer hier opnieuw *De Standaard* — «een kruiwagen papier zou vergen».

Hier begaat de minister twee vergissingen. Eerst weigert hij gegevens die door de rechterlijke macht worden gevorderd, beschikbaar te stellen. Vervolgens bewijst hij dat hij een wetgeving heeft ontworpen die ontoegankelijk, gesloten en ondoorzichtig is en dus zeker niet in overeenstemming met de slagzin van deze regering: «Openbaarheid van bestuur». Hij werd dan ook door de Rechtbank van eerste aanleg te Mechelen veroordeeld voor «onbehoorlijk bestuur». Hetzelfde verwijt kan hem ook worden gemaakt met betrekking tot het ziekenfondsdossier. Reeds verschillende keren — onder meer via een interpellatie — werd aan de minister van Sociale Zaken gevraagd waarom hij zich in de rechtszaak over de mogelijke fraude van de ziekenfondsen nog geen burgerlijke partij heeft gesteld. Zijn antwoord luidt dan dat de zaak, blijkbaar reeds gedurende maanden, wordt onderzocht door twee universiteitsprofessoren.

Welk nadeel heeft de Staat door zich burgerlijke partij te stellen? Is hij bang om dat te doen, of zal hij dan toegevingen moeten doen? Blijkbaar kent de minister de draagwijdte van een burgerlijke partijstelling niet. Hij weet misschien niet dat het ziekenfondsproces reeds bezig is. Er is hoe dan ook in beide gevallen duidelijk sprake van onbehoorlijk bestuur.

In verband met hetzelfde ziekenfondsdossier maakte men de minister, zowel bij de bespreking in de Kamer als bij die in de Senaat, erop opmerkzaam dat zijn toenmalig ontwerp van wet op de ziekenfondsen een schending vormde van de grondwettelijk vastgelegde bevoegdheidsafbakening tussen de Staat en de Gemeenschappen.

De minister oordeelde het niet opportuun om hierover afzonderlijk de Raad van State te raadplegen of om de zaak aan het overlegcomité toe te vertrouwen. Een partijgenoot van de minister in de Vlaamse Raad, waar een motie van bevoegdheidsoverschrijding werd behandeld, was nochtans van mening dat «de juridische argumentatie van de indieners van de motie indrukwekkend is». Nog steeds sluit de minister de ogen.

Ook ten opzichte van het parlementair werk treedt de minister, samen met de hele regering, zeer laks op een miskent de meest elementaire rechten van het Parlement. Ook hierop zal de PVV-fractie nog terugkomen als het wetsontwerp houdende sociale bepalingen wordt besproken.

Het is ongehoord dat een wettekst met meer dan 200 artikelen slechts op het moment van de bespreking in de senaatscommissie terbeschikking wordt gesteld, te meer daar uit de memorie van toelichting blijkt dat de regeringsbeslissingen die eraan ten grondslag liggen reeds op het begrotingsconclaaf van juli werden genomen. De parlementsleden zijn echter niet de enigen waarmee de regering de vloer aanveegt. Ook de Raad van State wordt opnieuw voor schut gezet. Pas op 18 oktober 1990, drie maanden na de regeringsbeslissingen, worden de teksten aan de Raad van State overgemaakt die dan ten hoogste drie dagen de tijd krijgt om 213 artikelen te analyseren, juridisch te toetsen en in correct Frans en Nederlands te herformuleren.

Volgens de journalist van *De Standaard*, aan wie ik reeds refereerde, tracht minister Busquin «net als zijn voorganger Dehaene de greep van de overheid op de financiële mechanismen van de sociale sector te versterken via kleine maatregelen die telkens een beperkte groep raken en waarbij ingespeeld wordt op onderlinge rivaliteiten tussen de diverse lobby's. De eigen achterban wordt daarbij meestal gespaard». Dat is een vernietigend vonnis voor het beleid van de minister van Sociale Zaken.

Mijnheer de minister, voor de PVV-fractie is de conclusie eenvoudig. Ondanks de vele cijfers die er in uw begroting zijn opgenomen, voert u geen sociaal beleid. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Valkeniers.

De heer Valkeniers. — Mijnheer de Voorzitter, als eerste punt vraag ik de aandacht van de minister voor de tekorten van de ziekenhuizen. In de loop van de volgende maanden zullen daar heel wat problemen rijzen, want momenteel zijn de meeste ziekenhuizen in België deficitair. De afdelingen intensieve zorgen zijn er meestal sterk verlieslatend omdat zij zoveel personeel vergen. Ook de meeste kinderafdelingen en materniteiten zijn verlieslatend. In vele gevallen moeten zij zelfs vechten om te kunnen overleven, maar om te overleven moeten zij niet worden verplicht met minder personeel te werken, want minder personeel betekent minder goede zorgen, en minder goede zorgen betekent dat sommige afdelingen zullen verdwijnen.

Ingevolge de besparingen in de klinische biologie verdween het overschot dat daar vroeger bestond en voor andere doeleinden in de kliniek kon worden aangewend. Deze discipline wordt steeds minder winstgevend.

Er worden akkoorden gesloten met de vakbonden, onder meer over de opwaardering van de wedden van het verplegend en verzorgend personeel. Daar heb ik niets tegen want het draagt logischerwijze bij tot een oplossing van de huidige problemen. Het is natuurlijk gemakkelijk in een akkoord te zeggen dat een deel van de nodige kredieten kunnen worden verhaal op de ligdagprijzen, maar dat het andere deel door de directie van de kliniek op andere domeinen moet worden bespaard. De ziekenhuizen kunnen echter niet meer besparen, want er zijn al extra fondsen nodig om de deficitaire diensten in leven te houden. Ook de kleinere klinieken hebben het moeilijk. Om te kunnen concurreren met de grotere instellingen moeten zij zich equiperen met de nieuwste technische snufjes. De meeste klinieken verkeren dus in een zorgwekkende toestand.

Destijds heb ik mij verzet tegen de goedkeuring van het statuut van de ziekenhuisgeneesheer omdat ik de problemen voorzag die daardoor in de toekomst zouden rijzen. Wat ik toen voorspeld heb, komt nu uit. Klinieken die een deficit hebben, willen nu beslag leggen op een deel van het ereloon van de dokters. Aan de andere kant zien we, dat er niet alleen meer en meer algemene practici zijn, maar ook steeds meer specialisten. Het aantal artsen neemt toe, maar het aantal patiënten varieert weinig, zodat de koek onder meer artsen moet worden verdeeld. En dat is ook al zo bij de paramedici.

Mijnheer de minister, ik voorspel dat in de eerstkomende jaren er tal van conflicten zullen ontstaan in de ziekenhuizen. Het statuut van de ziekenhuisgeneesheer moest er komen, zagezegd omdat de geneesheren hun verantwoordelijkheid in de instelling dienden op te nemen. Ik stel vandaag vast dat ik eens te meer gelijk krijg. Het statuut van de ziekenhuisgeneesheer was vooral bedoeld om het ereloon « mee op te eten ».

Dan wil ik nog een paar belangrijke opmerkingen maken over de klinische biologie.

Monsieur le Président, je souhaiterais que le ministre m'écoute quand je l'interpelle.

Mijnheer de minister, ik stel vast dat de algemene practici in Wallonië twee keer meer behandelingen van klinische biologie voorschrijven dan in Vlaanderen. En in Brussel is dat zelfs nog meer. Sommigen wijten dat aan een andere cultuur, een andere pathologie. In Wallonië zouden er meer oude mensen zijn, meer gewezen mijnwerkers enzovoort. Een studie heeft uitgewezen dat er voor de heelkunde tussen Wallonië, Vlaanderen en Brussel geen grote verschillen zijn. Het aantal heelkundige ingrepen is in de drie gebieden ongeveer hetzelfde. Dat verschil in pathologie geldt dan zeker niet voor de heelkunde? Mijnheer de minister, mijn conclusie is dat er inzake klinische biologie in Wallonië een verderfelijke mentaliteit heerst. Dus, als de minister miljarden zoekt, dan kan hij ze in de sector van de klinische biologie vinden. Los van het akkoord voor de klinische biologie in de ziekenhuizen is er immers ook nog een enveloppe van 14 miljard voor de ambulante klinische biologie gevraagd door de huisartsen. Welnu, daar kunnen nog heel wat mogelijkheden tot besparen worden gevonden. Wanneer men in Wallonië de Vlaamse mentaliteit van niet te overdriven overneemt, kan er ook daar worden bespaard.

Ten tweede wens ik u te waarschuwen, mijnheer de minister. U hebt in de commissie verklaard dat u zich inzake de enveloppe voor de klinische biologie in de instellingen zal schikken naar het advies van de commissie artsen-ziekenfondsen. Ik ben het daar niet mee eens en ik zal u uitleggen waarom. U hebt zich moreel geëngageerd om binnen de drie jaar de lat gelijk te leggen voor de verschillende landstrekken. U hebt gezegd dat u het teveel aan voorgeschreven onderzoeken in de klinische biologie in Brussel en Wallonië zult afnemen en dat u inzake de urgentie-biologie zou zorgen voor een evenwicht. U hebt zelf een periode van drie jaar vermeld. Uw prognose houdt een besparing in van ongeveer 33 pct. per jaar. De cijfers tonen echter duidelijk aan dat voor 1990 een besparing of een nivellering van 5,5 pct. zal zijn gerealiseerd ten voordele van Vlaanderen. Het voorstel dat nu wordt uitgewerkt door de commissie artsen-ziekenfondsen, mijnheer Moens, voegt daar voor 1991 nog 0,5 pct. bij. Zulks betekent dat wij op het einde van 1991, in het licht van de verkiezingen in 1992 — als ze al niet vroeger plaatshebben; het kost een minister veel moeite om net vóór de verkiezingen nog besparingen te vinden — een verbetering zullen hebben van 6 pct. in plaats van de beloofde gelijk-trekking. Ik zeg u als lid van de meerderheid, dat ik het daar niet mee eens ben.

U weet zeer goed wie er zetelt in de commissie artsen-ziekenfondsen. Aan de kant van de artsen is de invloed van de academische ziekenhuizen zeer groot. Het spijt mij te moeten zeggen dat de academische ziekenhuizen allemaal « in hetzelfde bedje ziek zijn ».

Ook in Vlaanderen wordt schromelijk overdreven in de sector van de klinische biologie. Het zijn allemaal handen op dezelfde buik. De ene beschermt de andere. De kleinere instellingen, en dat is het grote drama, zijn hiervan het slachtoffer. Zij hebben niet overdreven, maar worden toch gestraft door het fameuze historische forfait. Zij vertrokken immers van een veel kleinere basis.

Mijnheer de minister, u is wettelijk gezien niet gebonden aan dat advies van de commissie artsen-ziekenfondsen. U hebt de handen vrij en u kunt ter zake meer doen. U is zelfs moreel verplicht meer te doen om tot een beter evenwicht te komen.

Voorts heb ik nog een opmerking in verband met de minder-validen. Er moeten per jaar 82 000 dossiers worden behandeld en u hebt 30 artsen aangeworven om de achterstand in te halen. Vroeger gingen de mensen er prat op dat ze nog konden werken, zelfs wanneer ze gehandicapt waren. Zij wensten te zijn zoals de anderen. Vandaag is men graag gehandicapt, want er is iets aan te verdienen. Ik zeg het brutaal, maar het is de realiteit. Het doet mij pijn vast te stellen dat vele mensen bij mij komen met dossiers voor een aanvraag tot erkenning van invaliditeit, terwijl ze in een betere gezondheid verkeren dan ikzelf. Een groot deel van de onderzoeken zijn dus overbodig, want vele aanvragers komen hoe dan ook niet in aanmerking.

Ze worden door hun medeburgers, en vaak ook door het personeel uit de sociale sector, ertoe aangespoord toch maar een aanvraag in te dienen. Ik pleit ervoor, mijnheer de minister, dat men ook richtlijnen zou geven aan de sociale diensten van de OCMW's, van de gemeenten en van de PMS-centra en dergelijke, zodat een brochure kan worden gemaakt, die duidelijk de voorwaarden tot erkenning vermeldt. Dan zullen er niet zo vele tienduizenden nutteloze dossiers worden ingediend.

Ik heb vanochtend nog in de kliniek een kleine ervaring opgedaan met een dame die moet worden geplaatst in een bejaarden-tehuis. Haar zoon had mij enkele dagen geleden gevraagd « de papieren voor de minder-validen » in te vullen. Daar is ook dat fameuze formulier bij voor hulp van derden, die aan de zieken wordt toegestaan als zij voor voldoende punten in aanmerking komen. Ik had in eer en geweten slechts zes punten toegekend. Vandaag hoor ik dat de zoon geweigerd heeft om het formulier mee te nemen omdat hij niet akkoord gaat. Hij wil dat ik minstens 7 punten toeken omdat « zijn moeder anders niet trekt ».

Het is zover gekomen, mijnheer de minister, dat iedereen, spijtig genoeg, vertrouwd is met het systeem en dat het wordt misbruikt. Het is onze plicht om hier preventief op te treden. Wanneer wij vaststellen dat er iets verkeerd loopt, dan moeten wij niet wachten met ingrijpen zoals bij de klinische biologie, waar men pas reageerde toen reeds vele miljarden waren « opgesoupeerd ».

De stijging van de uitgaven in de sector van de minder-validen verplicht ons ook hier dringend orde op zaken te stellen. Men moet de betrokkenen waarschuwen en hen vragen geen overbodige onderzoeken te laten doen. Men moet hen vooral ook vragen dat zij de patiënten niet opzetten tegen de artsen, want voor hen is het niet gemakkelijk om dan te moeten melden dat zij niet in aanmerking komen voor een premie. Wij verwachten dat de overheid ons hier een beetje helpt om onze plicht te doen.

Dit zijn een drietal elementen die ik onder de aandacht van de minister heb willen brengen. Vooral kreeg ik graag een antwoord in verband met de klinische biologie, omdat ik helemaal niet tevreden ben met wat hij daarover heeft gezegd in de commissie. (Applaus.)

De Voorzitter. — Daar niemand meer het woord vraagt, is de algemene beraadslaging over de afdeling Sociale Voorzorg gesloten.

Plus personne ne demandant la parole, je déclare close la discussion générale relative à la section Prévoyance sociale.

Nous passons à la discussion générale de la section Santé publique et Environnement.

Wij vatten nu de algemene bespreking aan van de afdeling Volksgezondheid en Leefmilieu.

La parole est à M. Borin, rapporteur.

M. Borin, rapporteur. — Monsieur le Président, en ce qui concerne la section Santé publique et Environnement du budget général des Dépenses pour l'année 1991, permettez-moi de m'en tenir aux termes du rapport que j'ai eu l'honneur d'élaborer au sein de la commission compétente. Vous conviendrez avec moi que cela présente le double avantage d'être complet tout en étant très bref.

Cette précision apportée, j'abandonnerai maintenant ma fonction de rapporteur pour intervenir au nom de mon groupe au sujet de cette matière.

Le groupe socialiste du Sénat est satisfait des réformes que le ministre et les secrétaires d'Etat concernés par la Santé publique ont entreprises dans ce secteur.

Permettez-moi de constater d'abord que l'équipe est parvenue à présenter un budget équilibré de l'assurance maladie-invalidité, constatation qui vaut son pesant d'or quand on sait que, précédemment, pendant de nombreuses années, cela faisait partie du rêve.

Nous voudrions aussi mettre en évidence le fait que cette équipe a pratiqué l'art de réduire les dépenses.

Qui s'en plaindrait puisqu'on constate qu'elle a pratiqué cet art tout en introduisant des réformes qui mettent en place des structures plus adéquates dans le cadre de la politique hospitalière et développent la responsabilité des acteurs de la santé ?

S'inspirant d'une politique réaliste, le ministre Busquin, en éliminant des dépenses qui ne sont pas nécessairement utiles consent un effort financier important pour mieux rémunérer le personnel hospitalier, encourage les initiatives de formation en attribuant un montant forfaitaire à tous les hôpitaux, assure un meilleur fonctionnement des institutions hospitalières, bref, améliore ainsi la qualité des soins dispensés aux patients, tout en veillant au respect budgétaire.

Dans un domaine plus général de la Santé publique, on peut aussi constater la pertinence de certaines initiatives.

La loi-programme envisage de mettre sur pied des centres de formation en faveur des ambulanciers. Il est prévu que de nouveaux types de véhicules remplacent les ambulances traditionnelles et les ambulances d'aide médicale. Le cadre de l'inspection des denrées alimentaires sera augmenté de dix-huit unités, dont douze de niveau 1.

Quand on connaît les multiples et diverses tâches que cette inspection doit assumer, vous conviendrez que ce renfort n'est pas un luxe mais une nécessité.

De même, en ce qui concerne l'Inspection générale de la pharmacie, on recrutera seize spécialistes dont la moitié de niveau 1, ce qui se justifie tout aussi évidemment, étant donné la prolifération actuelle des médicaments.

Néanmoins, une inquiétude subsiste à propos du devenir de l'Institut d'hygiène et d'épidémiologie. Une réunion de concertation entre Exécutifs nationaux, régionaux et communautaires doit avoir lieu prochainement pour déterminer le financement de cet institut. Nous nous montrerons très attentifs quant aux résultats de celle-ci.

Faut-il rappeler aussi que nos commissions réunies de l'Agriculture et de la Santé publique viennent d'approuver le projet de loi amendé sur l'art vétérinaire ? On se réjouit que celui-ci contribuera à une lutte plus âpre contre l'utilisation abusive des hormones et autres substances toxiques.

Puisque nous en sommes aux substances toxiques, félicitons le secrétaire d'Etat, M. Delizée, pour les mesures prises sur le plan réglementaire contre le tabagisme. Nous sommes persuadés que la « promotion médiatique » telle « la nuit des longs baisers » contribuera à sensibiliser davantage la population, et surtout notre jeunesse, aux méfaits du tabac, mais peut-être aux bienfaits du baiser ! (*Applaudissements.*)

Si la santé publique reste une de nos préoccupations majeures, l'environnement l'est tout autant, l'une et l'autre étant d'ailleurs intimement liés.

Aussi, à l'instar du secrétariat d'Etat à l'Environnement, nous serons particulièrement attentifs à la politique antipollution en mer du Nord, notamment en insistant pour que les directives européennes soient appliquées.

En outre, nous attendons des différents ministres et secrétaires d'Etats concernés :

— Qu'ils prennent des mesures pour réduire au moins de 70 p.c. les substances les plus nocives, comme le mercure, le cadmium, le plomb, les dioxines;

— Qu'ils prennent des dispositions pour réduire la teneur des pesticides dans les eaux de surface. De trop hautes concentrations de pesticides organochlorés s'infiltrant dans les nappes d'eau souterraines;

— Qu'ils stimulent la recherche scientifique sur les détergents, de sorte à les éliminer progressivement des eaux usées domestiques;

— Qu'ils se préoccupent davantage du problème de l'effet de serre, qui pourrait avoir des résultats désastreux sur le climat;

— Qu'ils fassent appliquer effectivement des normes plus strictes à propos des nuisances acoustiques;

— Qu'ils suivent, dans le domaine de la protection nucléaire, toutes les dispositions proposées par la Commission d'information et d'enquête en matière de sécurité nucléaire qui a effectué un excellent travail; nous désirons rendre ici un hommage particulier au sénateur Yves de Wasseige pour sa brillante participation;

— Qu'ils transposent en textes réglementaires les accords conclus avec les secteurs concernés, conduisant à la disparition des gaz les plus dangereux, afin de protéger la couche d'ozone;

— Qu'ils favorisent, dans le dossier « voitures et circulation automobile », la campagne pour le catalyseur et réglementent les émissions de particules de poussières engendrées par les moteurs diesels;

— Qu'ils luttent contre les pluies acides, en coordination avec les Régions;

— Qu'ils élaborent, dans le dossier Seveso, une délimitation plus affinée des zones à risques;

— Qu'ils accordent, enfin, une grande importance à la poursuite de la collaboration avec les pays d'Europe centrale et de l'Est en matière de protection de l'environnement.

Le contenu de toutes ces préoccupations montre une fois de plus que la politique de la protection de l'environnement n'est pas l'affaire d'un seul mais de tous les partis. Seul un effort commun, solidaire, dépassant même les frontières, contribuera à cette nécessaire et urgente protection de l'environnement.

C'est à cette tâche impérieuse que le parti socialiste s'attellera, que tous les partis doivent s'atteler plus que jamais. (*Applaudissements.*)

M. le Président. — La parole est à M. Mahoux.

M. Mahoux. — Monsieur le Président, comme le rapporteur, je me réjouis des grandes lignes qui ont présidé à l'élaboration du budget de la Santé publique. Les options principales définies par le ministre des Affaires sociales mettent en valeur la place centrale qu'occupe le patient dans une politique de la santé. Elles tendent à responsabiliser tous les acteurs de la santé, dans le cadre d'une valorisation de l'ensemble des fonctions soignantes.

Ce budget implique aussi — cela va de soi — l'attachement au système de la sécurité sociale, qui peut seul garantir à chacun le droit d'être soigné, quelle que soit l'importance de ses revenus.

La maîtrise des dépenses a pour objectif non pas de limiter la qualité des soins ou d'imposer des choix malthusiens aux soignants mais bien d'optimiser, avec l'ensemble des professions de la santé, le rapport entre les dépenses et le bénéfice qu'en tirent le patient et la santé publique en général.

A cet égard, il convient donc de disposer d'outils d'évaluation des dépenses et des effets de celles-ci sur la santé. Je me réjouis dès lors de l'instauration obligatoire du résumé clinique et infirmier minimum, qui constitue un instrument efficace d'évaluation, non seulement en ce qui concerne la politique hospitalière en général mais également pour chaque hôpital en particulier.

Je me réjouis également de l'intérêt accordé à l'hôpital d'un jour. Il convient cependant d'être conscient du fait que la sécurité du patient ne peut faire l'objet d'aucune concession.

En outre, monsieur le ministre, serait-il possible d'envisager, au-delà de la technique de financement par prix de journée, un mode de financement pour l'hôpital d'un jour qui ne pénalise pas les hôpitaux favorisant ce système ? Si la rationalisation des équipements hospitaliers est indispensable et nécessaire, comme cela s'est passé en plusieurs endroits du pays, des accords locaux entre

différents hôpitaux, cette rationalisation ne devrait pas entraîner une hiérarchisation brutale qui risquerait de créer dans certaines régions une désertification en équipement performant et une démotivation des équipes soignantes.

Je me réjouis des mesures de valorisation du travail du personnel hospitalier, revalorisation tant pécuniaire que qualitative. La loi-programme, dont nous avons discuté, va établir une hiérarchisation des fonctions du personnel infirmier qui répond à une nécessité réelle dans les hôpitaux et qui lui apportera des possibilités élargies de promotion. Cette loi instaure aussi l'officialisation des structures de formation. En ce qui concerne les revalorisations des qualifications, pourrait-on envisager, monsieur le ministre, après une large concertation, la redéfinition des qualifications requises dans les hôpitaux, afin d'ajuster les diplômes aux tâches à effectuer, en insistant sur la nécessité d'une formation à la relation soignant-soigné, quelle que soit la qualification du soignant? En ce qui concerne les revalorisations barémiques prises en compte dans ce budget, pourrait-on envisager de rendre obligatoire l'application de ces revalorisations par les gestionnaires d'hôpitaux dans le cadre de négociations entre le ministre, les représentants des travailleurs et, peut-être, les gestionnaires d'hôpitaux.

Je me réjouis, monsieur le ministre, de l'attention apportée à la réorganisation des hôpitaux psychiatriques. Elle s'inscrit dans le cadre d'une approche de la maladie mentale favorisant l'émergence d'un réseau de soins psychiatriques intégrant, dans des coordinations régionales, l'hospitalier, les services de santé mentale, les maisons de soins psychiatriques et les habitations protégées. Cependant, n'est-il pas restrictif de subordonner la création de ces structures alternatives à la suppression de lits psychiatriques, ce qui a pour effet d'en empêcher l'installation dans des régions dépourvues d'hôpitaux psychiatriques, ou d'en réserver la maîtrise aux seuls pouvoirs organisateurs de ces hôpitaux?

Il me semble aussi que l'activité hospitalière psychiatrique intra-muros doit faire l'objet d'une évaluation et d'un effort accru. De manière générale, tant en ce qui concerne les soins de santé que les médicaments — et le secrétaire d'Etat à la Santé publique est évidemment concerné — il me paraît indispensable que non seulement chaque prestataire de soins, mais aussi chaque consommateur de soins et, dès lors, chaque patient, en connaisse le coût, non pour le culpabiliser mais bien pour le responsabiliser. Serait-il possible, en accord avec les Communautés, d'instaurer des mécanismes de formation à la fois dans l'enseignement secondaire et dans les universités, formation qui porterait sur le système de sécurité sociale, et en particulier sur le coût des soins de santé?

Enfin, madame le secrétaire d'Etat, si je me réjouis de l'augmentation du budget consacré aux avances sur pensions alimentaires, je regrette malgré tout que l'on n'ait pas créé un service des créances alimentaires auprès de l'Office national des allocations familiales, dans la mesure où, concrètement, le vivant sur le terrain, j'ai pu constater que nombre de femmes hésitent ou renoncent à recourir à un tel service, précisément parce qu'il est assuré par les CPAS. (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Valkeniers.

De heer Valkeniers. — Mijnheer de Voorzitter, ik heb in mijn vorige uiteenzetting reeds een aantal facetten van de problemen van de ziekenhuizen aangehaald. Ik vestig nu de aandacht op nog een paar punten, onder meer op de psychiatrische verzorgingsbedden.

Mijnheer de minister, graag vernam ik van u wat de huidige toestand is en hoeveel psychiatrische verzorgingsbedden er reeds zijn. Graag vernam ik ook hoeveel de patiënten of hun familie uiteindelijk per maand moeten bijdragen. Zoals u weet bestond daarover destijds discussie.

Ik kom nu tot het probleem van het RVT-systeem. Toen men destijds het systeem van de rust- en verzorgingstehuizen invoerde, heb ik erop gewezen dat met een verkeerde formule werd gewerkt. Indien men in deze sector dan toch wilde ingrijpen, was het beter alle bejaardentehuizen een hogere dagvergoeding voor de verzorging te geven. In de praktijk wordt het systeem ook als dusdanig toegepast. Ik geef een voorbeeld. Een bejaardentehuis met 120 bedden, waarvan 20 RVT-bedden, stopt de vergoedingen die men

voor de RVT-bedden krijgt, in een algemene pot. De patiënten of hun familie betalen allen hetzelfde bedrag. Dit is eigenlijk niet juist, want normaal zouden de patiënten die verblijven in RVT-bedden, minder moeten bijdragen. Dat was toch de bedoeling.

In de praktijk doet men eigenlijk wat ik heb voorgesteld. Alles komt in één pot terecht en wordt verdeeld. Natuurlijk zijn er ook zuivere RVT-diensten. Wanneer we RVT-bedden in een bejaardentehuis vergelijken met bedden in een zuivere RVT-dienst, stellen we vast dat voor bedden in een zuivere RVT-dienst de patiënten of hun familie minder betalen dan voor RVT-bedden in een bejaardentehuis. Er valt met andere woorden geen lijn in te trekken. Bovendien komt uit wat ik heb voorspeld, namelijk dat binnen het jaar na het creëren van de nieuwe bedden er heel wat meer zouden worden aangevraagd. Dat is niet verwonderlijk als men weet dat 80 pct. van de mensen die in een rusthuis of een bejaardentehuis verblijven eigenlijk zware verzorging nodig hebben. Bovendien weet u ook dat er nog ongeveer 50 pct. meer van deze bejaarden zijn dan nu bekend is. Ik vraag me dus af of men geen ander systeem moet ontwerpen, namelijk een systeem waarbij per dag en per bejaarde die zware verzorging nodig heeft, eenzelfde bedrag wordt gegeven, of de bejaarde nu in een RVT-dienst of in een gewoon bejaardentehuis verblijft.

Ik vestig ook de aandacht op het probleem van de kleinere ziekenhuizen. Collega's hebben mij daarnet nog gelijk gegeven en voorbeelden aangehaald van ziekenhuizen waar in de afdeling « materniteit » nog slechts 200 of 300 bevallingen per jaar gebeuren. Dit zal tot gevolg hebben dat de dienst wordt opgedoekt en men komt tot een centralisatie in grotere ziekenhuizen, waar de ligdagprijs veel hoger is, het verbruik van radiologie, klinische biologie en andere technische prestaties veel groter is en waar de geneeskunde dus duurder is. Door de maatregelen die destijds werden genomen, werden een aantal kleine ziekenhuizen gesloten. Men beweerde dat dit door de rationalisatie een besparing zou betekenen. Ik vrees echter dat deze maatregelen tot gevolg hebben gehad, dat de geneeskunde nog duurder is geworden.

Mijnheer de minister, wanneer u deze maatregelen en de vroeger opgelegde normen inzake het aantal ligdagen en bezettingsgraad behoudt en de wet naar de letter blijft toepassen, zodat diensten die deze normen niet bereiken, moeten worden gesloten, dan komt men tot een nog veel grotere centralisatie en zullen heel wat kleinere ziekenhuizen moeten sluiten, ook al zijn ze nu goedkoper. Uiteindelijk zullen de chronische en geriatrische ziekten, die geen grote instellingen nodig hebben, terecht komen in academische ziekenhuizen of in mastodontziekenhuizen, waar de ligdagprijs niet ver beneden de ligdagprijs van de academische ziekenhuizen ligt.

Mijnheer de minister, men zou in uw departement moeten nagaan of de rationalisatie van twee à drie jaar geleden een besparing heeft opgeleverd, of men niet op zijn stappen moet terugkomen en ervoor zorgen dat de meeste streken een ziekenhuis van een zekere omvang ter beschikking hebben waar de meeste zieken terecht kunnen. Als er alleen nog grote ziekenhuizen en academische ziekenhuizen zijn, vrees ik dat het budget van Sociale Zaken nog verder zal aanzwellen en de problemen steeds groter zullen worden.

Mijnheer de minister, het ware interessant na te gaan wat van mijn voorspellingen is uitgekomen. Ik meen dat ik mij in de sector die ik goed ken zelden heb vergist.

Het is niet nodig zoveel miljarden meer uit te geven. De Wereldgezondheidsorganisatie heeft immers reeds voldoende aangestipt dat de geneeskunde niet beter wordt en de levensduur niet langer met meer uitrusting en instrumentaria.

Mijnheer de minister, ik vraag u dus aandacht voor de problemen van de kleinere ziekenhuizen. Wees bereid, zo nodig op uw stappen terug te komen en de huidige normen te verlaten. Zoniet zou er wel eens een revolutie op gang kunnen komen waarvan niet alleen het budget, maar vooral de patiënt het slachtoffer zal worden.

Nog een vraag over het Instituut voor hygiëne en epidemiologie. Om de haverklap vernemen wij via de pers dat dit instituut geldgebrek heeft. Er zou een overeenkomst zijn bereikt, maar dat levert niet veel op als de financiële middelen niet tijdig ter beschik-

king worden gesteld. Het publiek krijgt zo de indruk dat er geen samenwerking is tussen de nationale overheid, de Gewesten en de Gemeenschappen. (*Applaus.*)

M. le Président. — La parole est à M. Busquin, ministre.

M. Busquin, ministre des Affaires sociales. — Monsieur le Président, je tiens tout d'abord à remercier les deux rapporteurs, MM. Deghilage et Borin, pour le rapport et l'analyse qu'ils nous ont présentés. Je les remercie également des encouragements qu'ils nous ont prodigués.

L'objectif essentiel du département des Affaires sociales, monsieur Deghilage, est d'assurer une consolidation de la sécurité sociale, celle-ci étant un élément de justice sociale fondamental, auquel nombre d'entre nous sont attachés. Nous essayons toujours d'atteindre un équilibre entre les différents régimes de sécurité sociale, en veillant à ce que des améliorations soient apportées, tant sur le plan qualitatif que quantitatif. Tout cela s'inscrit dans une politique coordonnée qui me paraît indispensable.

La subvention de l'Etat, telle que prévue dans le budget de la Sécurité sociale, monsieur Barzin, souligne le rôle régulateur et anticyclique que celui-ci doit jouer. Il est évident que la sécurité sociale ne peut se passer d'une subvention de l'Etat, notamment pour tous ceux qui ne sont plus actifs.

Cette subvention doit, à mon sens, être adaptée et nous devons penser à constituer des réserves démographiques en fonction du vieillissement de la population. M. Barzin a évoqué ce problème et je considère, comme lui, qu'il doit retenir notre attention dans ses aspects de sécurité sociale mais aussi, plus largement, dans la réflexion de société qu'il représente en termes de santé publique, d'environnement, de mentalité ou de flux migratoires.

Pour nous aussi, monsieur Barzin, le libre choix du médecin est une valeur essentielle et les mesures que nous avons prévues n'entravent nullement celui-ci.

J'ai déjà eu l'occasion de vous interrompre, monsieur Anthuenis, et je regrette quelque peu que vous ayez basé votre intervention sur des articles émanant d'un journal qui, sous certains aspects, entretient une polémique avec moi. Vous auriez pu, vous en conviendrez, évoquer d'autres articles où le bien-fondé d'une série de mesures est reconnu. Il n'est, à mon avis, pas très correct, à l'égard du journal lui-même d'ailleurs, de parler à cette tribune de l'un ou l'autre article polémique en omettant de citer ceux qui font état d'une volonté évidente d'amélioration. Je suis également stupéfait lorsque vous prétendez que nous n'avons rien fait sur le plan social, et que nous sommes antidémocratiques. La tendance va plutôt dans le sens contraire et l'on entend souvent dire que nous en faisons trop.

Notre volonté est d'améliorer encore le système et ce, avec le Parlement. Je vous invite, à cet égard, à rechercher toutes les dispositions sociales qui ont été prises depuis deux ou trois ans. Vous constaterez qu'elles portent sur des éléments essentiels concrets, par exemple, par le projet de loi banque-carrefour, qui permet à la sécurité sociale de se développer dans l'environnement de demain, ou par la proposition de loi de M. Diegenant, reprise ensuite par le Parlement, sous la forme d'un projet de loi, voté en premier lieu au Sénat et, pas plus tard qu'hier, à la Chambre. Ce projet attribue un statut aux travailleurs du secteur paramédical, qu'ils attendaient depuis plus de vingt ans.

Vous admettez que vous avez été quelque peu injuste dans votre jugement, d'autant que les lois-programmes contiennent plus d'une centaine d'articles apportant des améliorations, notamment dans le secteur des allocations familiales. Je ne ferai pas d'inventaire, ce serait beaucoup trop long et peut-être fastidieux pour vous.

Il a été, entre autres, question des tables rondes : contrairement à ce que d'aucuns prétendent, nous en avons tenu compte. Le système, actuellement en vigueur, a été conforté par tous les acteurs : le principe des conventions médico-mutuellistes, par exemple, n'a jamais été remis en cause. Nous ne modifions en rien les problèmes qui se posent, nous tentons, au contraire, de les simplifier. Le colloque qui se tient à Bruxelles, en ce moment, et qui a été organisé en collaboration avec l'Organisation mondiale de la santé a pour thème la qualité des soins. Vos propos ont, me semble-t-il, dépassé quelque peu votre pensée.

En ce qui concerne les indépendants, les droits des enfants seront dorénavant les mêmes à partir du deuxième enfant. Il est évident que pour le premier, une difficulté subsiste, mais elle est soulevée non par nous, mais par l'INASTI, le coût de la mesure étant très élevé.

Nous avons non seulement veillé à ce qu'ils bénéficient de remboursements plus importants, au niveau des médicaments, mais nous nous sommes également préoccupés du problème de la personne aidante et de la révision des pensions, laquelle est prévue pour le mois de juillet prochain. Je pourrais multiplier les exemples démontrant que nous nous soucions du sort de cette catégorie de travailleuses.

Je vous ai, par ailleurs, clairement dit que le ministre devait, bien entendu, respecter les avis du Conseil d'Etat; à cet égard, je n'ai aucun problème puisque je veille à ce qu'il en soit ainsi. Je ne ferai dès lors pas d'autres commentaires à propos de l'aspect antidémocratique que vous avez évoqué. Le problème ne gênait d'ailleurs pas considérablement le travail du gouvernement. Certains ont utilisé la suspension automatique dans le but de perturber le fonctionnement du système. Je citerai, à titre d'exemple, le mécanisme de recours des infirmières indépendantes qui, à un certain moment, a placé dans une situation particulièrement difficile les maisons de repos, celles-ci ne pouvant plus assurer les paiements. Cet élément mis à part, vous avez, je crois, quelque peu exagéré.

J'ai écouté avec intérêt l'exposé de M. Valkeniers concernant les hôpitaux. Ce sujet, j'en conviens volontiers avec lui, mériterait un débat davantage approfondi.

Il est exact qu'en la matière, une politique a été définie et est toujours d'application mais vous reconnaîtrez avec moi, je pense, qu'on ne change pas d'orientation du jour au lendemain ! L'application de certaines mesures a d'ailleurs eu des conséquences irréversibles : la décision de fermeture des hôpitaux de moins de 150 lits, notamment, n'est pas susceptible d'être revue.

Je me soucie, comme vous, de la préservation de structures humaines, dans le domaine hospitalier et d'une répartition géographique équitable dans tout le pays. Je ne suis, en effet, pas partisan d'un centralisme que vous avez vous-même qualifié de monstrueux. Cela dit, il me paraît indispensable que soit établie une hiérarchie, dans le domaine des hôpitaux. Entendons-nous, il ne s'agit nullement d'une conception élitiste, dans mon chef. Pour des opérations particulièrement délicates, des hôpitaux équipés de matériel sophistiqué doivent, en effet, être prévus mais on pourrait parfaitement concevoir que, pour les traitements plus courants et moins spécialisés, des hôpitaux à caractère plus humain, peut-être, pourraient convenir.

Vous avez raison, monsieur Valkeniers, de mettre ce problème en évidence et de procéder à ce type d'évaluation. Nous devons de toute façon en tenir compte, d'une manière ou d'une autre.

Vous avez fait référence à certaines maternités : cet exemple ne me paraît pas toujours adéquat car, en réalité, il faut aussi se garder des doubles emplois.

M. Valkeniers. — Cela n'exige pas de doubles emplois !

M. Busquin, ministre des Affaires sociales. — Il faut, par exemple, éviter que l'on installe, dans un esprit de concurrence, une unité de chirurgie cardiaque hypersophistiquée dans un hôpital de province uniquement parce qu'un hôpital proche est doté de ce genre d'installation.

Donc, les institutions hospitalières vont être amenées elles-mêmes à une certaine rationalisation. Mais cette dernière doit garder une dimension humaine et valoriser des actes intellectuels. Je suis prêt à rencontrer certaines de vos réflexions allant dans ce sens.

En ce qui concerne le problème du mode de financement des hôpitaux, vous devez savoir que le budget des hôpitaux augmente chaque année. Ainsi, le budget de 1991 est de 110 milliards alors que celui de 1990 était de 101 milliards. Cela représente une augmentation de 9 milliards, donc de 9 p.c., rien que pour les journées...

M. Valkeniers. — Cela va encore augmenter si vous fermez les petites institutions.

M. Busquin, ministre des Affaires sociales. — Oui, mais je n'ai pas envie que l'augmentation soit trop forte. En effet, une telle augmentation n'est pas tolérable. Il faut donc trouver des mécanismes qui optimisent les installations.

Monsieur Valkeniers, si vous le permettez, je n'établirai pas de distinction entre les Affaires sociales et la Santé, domaines qui se recoupent.

En ce qui concerne la biologie clinique, je répète que j'applique les mêmes règles partout. Je ne vais pas entamer une querelle de chiffres avec vous. Vous devez savoir tout de même que le montant des économies en biologie clinique s'élève à plus de 40 milliards. Quand vous faites des comparaisons de rattrapage, vous devez tenir compte du fait que les économies sont principalement réalisées dans les domaines où les abus sont les plus nombreux.

M. Valkeniers. — Non !

M. Busquin, ministre des Affaires sociales. — Vous considérez le système hospitalier, mais il y a aussi le système ambulatoire.

M. Valkeniers. — Vous savez aussi bien que moi que le forfait « historique » n'était pas honnête.

M. Busquin, ministre des Affaires sociales. — Il faudrait en discuter plus en profondeur. Mais je suis persuadé que les économies les plus fortes ont été réalisées dans les domaines où les abus étaient les plus criants. En effet, on a établi des enveloppes.

Par ailleurs, je suis partagé en ce qui concerne les conventions médico-mutuellistes. D'une part, on me reproche de vouloir intervenir dans les conventions médico-mutuellistes et, d'autre part, un accord unanime s'établit entre des représentants des mutuelles et des médecins de toutes les communautés. Pourquoi voulez-vous que j'intervienne dans un tel accord ? Cela me paraît difficile. Mais je suis d'accord avec vous sur le fait qu'il existe encore des différences.

M. Valkeniers. — Enormes !

M. Busquin, ministre des Affaires sociales. — Ce n'est pas moi que les ai créées, c'est l'accord médico-mutuelliste qui impose des conditions d'encadrement qui ne sont pas nécessairement rencontrées de la même manière partout. Personnellement — et je le répète inlassablement —, je prône l'application de la loi partout de la même manière.

Certaines de vos réflexions dans le domaine des handicapés me paraissent exactes. Il est vrai que nous avons parfois tendance à aller trop loin, vers une véritable société d'assistés. Par ailleurs, il y a malheureusement beaucoup de handicapés.

Monsieur Valkeniers, vous citez l'exemple de services sociaux — Mme la secrétaire d'Etat Smet vous a rejoint sur ce point — qui n'informent pas convenablement les CPAS des droits des handicapés. Je crois pourtant qu'ils précisent clairement les conditions permettant d'obtenir une allocation de handicapé.

Mais vous connaissez comme moi, monsieur Valkeniers, la mentalité qui prévaut dans notre pays où il est courant de vouloir obtenir à tout prix, dès que l'on en a connaissance, l'avantage obtenu par le voisin.

En ce qui concerne les lits psychiatriques, la réforme s'opère lentement. La conversion n'a pas encore eu lieu, mais les hôpitaux ont été consultés sur leurs intentions.

Quant aux maisons de repos, l'évaluation de la convention se fait en ce moment. Une discussion intéressante a lieu entre les mutuelles et le secteur des maisons de repos sur les différentes catégories de lits, discussion qui pourrait déboucher sur une évaluation correcte et un assouplissement du système.

Telles sont les réponses essentielles que je puis apporter à ces différentes questions dont nous aurons encore l'occasion de débattre.

J'en viens aux problèmes du secteur des soins de santé. M. Borin a évoqué la nécessité de responsabiliser les acteurs et de trouver d'autres mécanismes en matière de soins de santé, ce qui va dans le sens de la politique menée.

Pour le cas particulier de l'Institut d'hygiène et d'épidémiologie, abordé également par M. Valkeniers, notre souci est évidemment qu'il fonctionne bien, mais le problème réside dans le changement de structure qui entraîne des retards de paiement. C'est pourquoi nous sommes parfois contraints de prendre des mesures rapides, avec les difficultés que cela implique, pour les Communautés et Régions, de financer régulièrement cette nouvelle structure.

Mme Smet, M. Delizée et moi-même avons déposé un projet de loi visant à modifier le statut de l'IHE. Ce projet de loi, qui se trouve actuellement au Conseil d'Etat, a été approuvé en première lecture par le Conseil des ministres.

Je remercie M. Mahoux pour l'appui qu'il apporte à la nécessaire politique de responsabilisation des acteurs du secteur de la santé.

Je reviens à notre proposition de loi relative aux paramédicaux. Elle a été votée hier à la Chambre après avoir été discutée au Sénat. Elle va également dans le sens d'une responsabilisation des acteurs du secteur de la santé que sont les paramédicaux.

La question du résumé clinique et infirmier minimum est en voie de solution. L'Organisation mondiale de la santé a dressé une évaluation. Les personnes s'intéressant au secteur de la santé seront heureuses d'apprendre que l'OMS vient de choisir un logiciel pour l'étude des maladies nosocomiales, maladies liées à l'hygiène en milieu hospitalier. Ce logiciel a été mis au point par le docteur Mertens à l'Institut d'hygiène et d'épidémiologie. J'ai appris ce matin même que ce système remarquable sera utilisé dans le monde entier.

Une interpellation a été développée dans l'autre assemblée sur le problème de l'hospitalisation d'un jour. Nous avons suggéré à la Chambre de se pencher sur cette question. En effet, un statut juridique doit être établi. A mon sens, il serait bon que la Chambre et le Sénat se concertent à ce sujet. Une visite commune d'hôpitaux pourrait être organisée. A cette occasion, la recherche d'un statut juridique et d'un mode de financement pourrait être abordée.

Enfin, en ce qui concerne les revendications du personnel infirmier et d'autres problèmes de ce type, notre souhait d'aboutir à une plus grande transparence est évident. La loi-programme contient un élément permettant un meilleur contrôle de la gestion des hôpitaux. Nous aurons l'occasion d'aborder le département infirmier lors de l'examen de cette loi-programme. Cette amélioration revalorise incontestablement l'ensemble du personnel infirmier.

Comme vous, M. Mahoux, j'estime que la responsabilisation est un problème de formation. Je partage entièrement votre opinion à propos de la nécessité de la formation et d'une réelle prise de conscience des mécanismes de la sécurité sociale. (Applaudissements.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Gryp.

De heer Gryp. — Mijnheer de Voorzitter, in de toelichting bij haar beleidsnota heeft de staatssecretaris twee uitermate belangrijke verklaringen afgelegd, die echter om onverklaarbare doch begrijpelijke redenen niet in het verslag zijn opgenomen. In verband met het Noordzee-actieplan ter uitvoering van de beslissingen van de derde Noordzeeconferentie, heeft zij gezegd dat de werking van de technische werkgroep met de Gewesten werd geblokkeerd wegens een discussie over het aantal vertegenwoordigers van het Brussels Gewest. In verband met de bevoegdheid inzake het opleggen van produktnormen heeft zij verwezen naar een advies van de Raad van State, waaruit blijkt dat die bevoegdheid nog steeds concurrentieel verdeeld is tussen de Gewesten en de nationale overheid, zodat die normen enkel gemeenschappelijk kunnen worden opgelegd. Zij heeft ook bevestigd dat dit geen goede oplossing is voor het probleem en dat de normeringsbevoegdheid in de derde fase van de staatshervorming exclusief aan de nationale overheid moet worden toegekend ten einde te vermijden dat in ons kleine landje verschillende kwaliteitsnormen voor identieke produkten zouden gelden.

Tot mijn grote verwondering zijn deze toch wel erg belangrijke uitspraken van de staatssecretaris niet in het verslag opgenomen. Nochtans had zij niet verklaard dat er geen akte van die uitspraken mocht worden genomen.

Mevrouw Smet, staatssecretaris voor Leefmilieu en Maatschappelijke Emancipatie, toegevoegd aan de Eerste minister. — Mijnheer Gryp, ik sta erop dat aansluitend bij uw opmerking in het verslag van deze vergadering wordt genotuleerd, dat ik het commissieverslag voor het eerst gezien heb toen het al gedrukt was, en dat ik, de verklaringen die ik heb afgelegd in de commissie, bevestig.

De heer Gryp. — Ik dank u, mevrouw de staatssecretaris, maar dan knelt er toch iets. Als uitleg voor het niet-opnemen van uw verklaringen in het verslag zei collega Diegenant, die als voorzitter van de commissie optrad, dat wat gezegd wordt in gesloten commissievergaderingen, niet noodzakelijk in de verslagen moet worden opgenomen en dat u bovendien inzage had gekregen van de tekst en geen opmerkingen had gemaakt.

Mevrouw Smet, staatssecretaris voor Leefmilieu en Maatschappelijke Emancipatie, toegevoegd aan de Eerste minister. — De heer Diegenant heeft dit waarschijnlijk te goeder trouw beweerd. Ik heb de tekst evenwel maar voor het eerst gezien nadat hij al gedrukt was. Ik bevestig hier mijn verklaringen en daar gaat het tenslotte over.

De heer Gryp. — Op pagina 25 van het verslag staat onder punt 1.3 nog een onduidelijkheid aangaande het onderzoek dat in samenwerking met het ministerie van Landbouw wordt gevoerd over de aanwezigheid van pesticiden in oppervlaktewateren. In het verslag staat: «De resultaten dienen de nodige informatie te verschaffen, teneinde voor beide produkten een norm op te leggen.» Ik vermoed dat het hier niet om produkten gaat, maar wel om afzonderlijke normen voor grondwater, enerzijds, en oppervlaktewater, anderzijds.

In punt 1.4 van de beleidsnota heeft de staatssecretaris het over de introductie van fosfaatvrije wasmiddelen, dank zij een overeenkomst met de fabrikanten. Ongeacht mijn twijfel aan de efficiëntie van convenanten met producenten omdat het om onafdwingbare overeenkomsten gaat op vrijwillige basis — ik verwijs naar de campagne van Rhône-Poulenc in dit verband — zijn ze, zelfs in geval van succes, maar een gedeeltelijke oplossing van het nutriëntenprobleem.

Hoewel de vorige paragraaf handelt over samenwerking met het ministerie van Landbouw voor een actieve *phasing out* van schadelijke pesticiden, wordt met geen woord verwezen naar de overbemesting met kunstmeststoffen terwijl er een overschot aan dierlijk mest is en alternatieven, bijvoorbeeld met compost, mogelijk zijn.

Het gebruik van kunstmest kan op korte termijn aanzienlijk, ja zelfs met 90 pct., worden teruggeschroefd. België is echter een van de belangrijkste wereldproducenten van kunstmeststoffen, met alle milieugevolgen vandien. Wellicht ligt daar de knoop. Men schrikt ervoor terug de machtige multinationale kunstmeststoffensector te raken.

Mevrouw de staatssecretaris, bent u bereid dit probleem aan te pakken door uw collega van Landbouw aan te sporen maatregelen te nemen tegen overbemesting? Bent u bereid eco-taksen te heffen op kunstmeststoffen?

Wat het prioritair dossier van de klimaatwijziging en zijn internationale aanpak betreft, kan ik het niet nalaten nogmaals te wijzen op de verwarrende interpretaties van het verslag van het *Intergovernmental Panel on Climatic Changes*, het IPCC, en de volkomen ontoereikende maatregel waarmee u het broeikaseffect wil aanpakken. U wil een zogenaamde stabilisatie van de CO₂-uitstoot door een reductie met slechts 5 pct. tegen 2000 ten opzichte van de uitstoot van 1990.

Alle conclusies van wetenschappelijke onderzoekers spreken dit tegen. Volgens het rapport van het IPCC is voor een stabilisatie een onmiddellijke reductie met 60 pct. nodig en volgens professor Berger van de UCL is een reductie met 50 pct. nodig indien men wil stabiliseren.

Daarom stel ik het op prijs dat u instemt met een grondige bespreking van dit rapport en van de te nemen maatregelen, in een werkgroep van de senaatscommissie voor Volksgezondheid en Leefmilieu, zoals is voorgesteld door collega Minier na mijn mondelinge vraag van 8 november jongstleden.

Bovendien kan ik u geheel bijvallen als u pleit voor evocatie-recht, exclusieve bevoegdheid op nationaal niveau, voor het vastleggen van produktnormen en een hiërarchie der normen.

Tot slot wil ik uw aandacht vragen voor het volgende probleem. Bij het einde van uw antwoord op vragen van de commissieleden heeft u verwezen naar de noodzaak van een bekkenwijze aanpak van de oppervlaktewatervervuiling. U haalde het voorbeeld aan van de internationale Rijncommissie, eraan toevoegend dat wegens onze staatsvorming een gelijkaardige aanpak voor Maas en Schelde onmogelijk of zeer moeilijk is. Ook deze belangrijke vaststelling werd, waarschijnlijk om dezelfde redenen, niet in het verslag opgenomen.

Ik wil uw aandacht vragen voor een parlementair initiatief dat onlangs werd genomen in de interparlementaire Benelux-raad, aangevuld met Duitse en Franse parlementsleden, met het oog op de oprichting van een internationale Maascommissie. De Nederlandse delegatie heeft aangedrongen op een gelijkaardig initiatief voor het Scheldebekken. Graag vernam ik uw standpunt ter zake. (*Applaus.*)

De heer Diegenant. — Mijnheer de Voorzitter, ik vestig er uw aandacht op dat de heer Gryp de verklaring van de staatssecretaris nauwkeurig heeft weergegeven. Ik blijf echter bij mijn verklaring over het verloop der feiten.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Pataer.

De heer Pataer. — Mijnheer de Voorzitter, ik zou in het kort iets willen zeggen over de bevoegdheid van de staatssecretaris, in de eerste plaats op het gebied van maatschappelijke emancipatie en in mindere mate op het gebied van leefmilieu.

Toen deze sectie van de Algemene Uitgavenbegroting in de commissie werd besproken, kwam de staatssecretaris buiten adem de commissiezaal binnen. Zij kwam net terug van de klimaatconferentie in Genève. Dit nodigde er ons psychologisch toe uit om de besprekingen nogal kort te houden. Daarom wil ik hier op een aantal punten nader ingaan.

Mevrouw de staatssecretaris, in uw begeleidende nota staat duidelijk dat u verantwoordelijk bent voor de armoedebestrijding. Volgende passus uit die nota vormt een interessant uitgangspunt voor deze bespreking: «...dat de speerpunten van dit beleid op lokaal vlak worden gevormd door de OCMW's. Zij zijn de tastbare uitdrukking van het belang dat de gemeenschap hecht aan haar verantwoordelijkheid voor de minst bedeelden. Dat wordt dan ook bevorderd door het bijzonder statuut van het OCMW in de gemeente waardoor het zich volledig kan concentreren op zijn taak». Het is precies over dit bijzonder statuut dat ik wil spreken.

Als ik goed ben ingelicht, is daarover nogal wat discussie ontstaan. Hebben de OCMW's wel een toekomst? Hier en daar vernem ik dat de OCMW's niet adequaat zouden functioneren. Men wordt voortdurend geconfronteerd met enerzijds de verantwoordelijkheid van de OCMW's en anderzijds de verantwoordelijkheid van het gemeentebestuur. We denken hierbij concreet aan de verantwoordelijke schepen voor Sociale Zaken, vooral in grote steden, die meestal wel iets te maken heeft met het OCMW, maar soms ook een eigen beleid voert. Dit schept soms problemen. Er bestaan financiële implicaties, zoals de schulden van het OCMW die worden doorgeschoven. Er is ook de relatie van de OCMW's met de nationale overheid die onder meer gedeeltelijk instaat voor de financiering. Ik denk hierbij aan het staatsaandeel in het bestaansminimum, de voorschotten op achterstallig onderhoudsgeld en het aandeel in de kosten van hulpverlening aan vreemdelingen.

Dit alles spoort sommigen ertoe aan te beweren dat wij de OCMW's beter zouden integreren in het gemeentebestuur, of met andere woorden de organieke wet van 1976 integreren in de gemeentewet. Ik huiver bij deze beweringen, omdat zij mijns inziens toch te veel afbreuk doen aan de historische oorsprong van het OCMW, waarbij altijd de nadruk wordt gelegd op het feit dat dit geen zuiver administratieve aangelegenheid is. Het is een zaak die de bevolking aanbelangt. Zij moet in het OCMW op een andere manier kunnen terechtkomen dan bij de klassieke administratie. Ik hoop dat ter zake zo vlug mogelijk klaarheid wordt

geschapen en dat de onzekerheid, nu blijkbaar ook nogal wat OCMW-mensen bang worden, zo vlug mogelijk wordt weggenomen. Het standpunt van de staatssecretaris kan hier verhelderend zijn en de discussie vereenvoudigen.

Ten tweede wil ik spreken over het probleem van de asielzoekers en de erkende politieke vluchtelingen. Mevrouw de staatssecretaris, u heeft daar bijzonder verdienstelijk werk geleverd dat u niet altijd in dank werd afgenomen. In dat moeilijk centrum, het Klein Kasteeltje, blijven de problemen bestaan. Het zijn diepmenselijke problemen en bijgevolg niet eenvoudig op te lossen.

Ik vraag ook aandacht voor de manier waarop de kandidaat-vluchtelingen daar worden ontvangen en vooral worden ondervraagd. Dat is uiteraard niet uw directe verantwoordelijkheid, want de dienst Vreemdelingenzaken die de ondervragingen doet, ressorteert onder het ministerie van Justitie. In de mate echter dat die ondervragingen soms mank lopen en tekort schieten op humaan vlak, is dat wel uw verantwoordelijkheid, want een humane opvang van kandidaat-vluchtelingen betekent ook dat zij op administratief vlak op een menswaardige manier moeten worden ontvangen. Kan u ervoor zorgen dat dit in de toekomst op een meer humane manier gebeurt?

Mevrouw de staatssecretaris, het volgende punt behoort nog minder tot uw bevoegdheid, maar ik wil het probleem hier toch te berde brengen. In de toekomst zullen wij worden geconfronteerd met een heel nieuwe dimensie in het vluchtelingenbeleid en de zaak van de asielzoekers. Oost-Europa verkeert in diepe ellende. Uw collega, minister Van den Brande, heeft onlangs verklaard dat de situatie tot gevolg zal hebben dat duizenden economische vluchtelingen van Oost-naar West-Europa zullen trekken, wat de typische aspecten van de problematiek grondig zal veranderen. Ik vraag mij af of wij het onderscheid dat wij altijd plegen te maken, soms op een enigszins kunstmatige manier, tussen politieke en economische vluchtelingen even strak zullen handhaven wanneer wij te maken hebben met vluchtelingen uit Oost-Europa. Dit keer zijn het geen vluchtelingen met een andere huidskleur of een andere niet-Europese cultuur. Hoe zal de doorsnee bevolking daarop reageren?

In verband met Leefmilieu vraag ik de aandacht voor twee zaken. De eerste werd reeds aangestipt tijdens de bespreking van de begroting Sociale Zaken, maar het betreft ook Leefmilieu, namelijk het voortbestaan van het Hoger Instituut voor hygiëne en epidemiologie. Wij hebben vernomen, dat staat ook in het verslag van de commissie, dat er gewerkt wordt aan een nieuw statuut voor dat instituut. Omdat de verantwoordelijkheid ervoor niet langer alleen door de nationale overheid moet worden gedragen, maar ook gedeeltelijk door de Gemeenschappen en de Gewesten, werd een samenwerkingsakkoord gesloten voor de periode 1990-1994, en goedgekeurd door het overlegcomité nationale regering-Executieven.

Dat het akkoord van tijdelijke aard zou zijn, stond in de sterren geschreven. Wij wisten immers dat een begrotingsfonds dat moest worden opgericht om Gemeenschappen en Gewesten in staat te stellen financieel bij te dragen, gedoemd was om zo vlug mogelijk te verdwijnen. Ingevolge de begrotingswetgeving moeten begrotingsfondsen ten laatste op 1 januari 1991 worden opgedoekt. Er moet dus iets nieuws in de plaats komen, en minister Busquin heeft daartoe gezegd dat er ter zake een ontwerp van wet klaar is dat aan de Raad van State werd voorgelegd.

Mevrouw de staatssecretaris, hoe zal die parastatale instelling worden bestuurd? Hoe zullen in dat instituut de verhoudingen zijn tussen Gewesten en Gemeenschappen enerzijds en nationale overheid anderzijds? Hoe zal het statutair en/of contractueel personeel van het Instituut voor hygiëne en epidemiologie worden behandeld? Zullen zij allen overgaan naar de nieuwe instelling?

Een laatste punt houdt verband met de zogenoemde noodplannen voor de risicozones rond wat men wel eens de Sevesobedrijven noemt. Daarover wordt nogal wat «gedialogeed» tussen ministers en staatssecretarissen, wat soms tot verwarring leidt bij geïnteresseerden, ook bij geïnteresseerde politici. Ik hoop dat er zo vlug mogelijk niet alleen een goed overleg, maar ook een goed compromis komt zodat de discussie kan verstommen en het gin-

negappen kan ophouden. Op een onlangs gehouden wetenschappelijke conferentie in Antwerpen deed het gerucht de ronde dat de risicozone voor zorgezde Sevesobedrijven groter zou zijn dan die voor de kerncentrales terwijl per definitie een kerncentrale minstens even riskant is als die gevaarlijke bedrijven.

Voor een aantal zorgezde Sevesobedrijven in het Antwerpse havengebied aan de overkant van de Schelde waar ook de kerncentrales zijn gevestigd, werd de risicozone op 10 kilometer vastgelegd. Zo een kleine straal lijkt nogal ontoereikend, en niet alleen als wij aan het gevaar van een ongeluk in een kerncentrale denken, maar ook aan recente rampen of bijna-rampen. Zo is er in september van dit jaar in Ekeren een treinwagen met een gevaarlijk goedje ontspoord. Mocht dit goedje niet zijn opgebrand, dan zou de gifwolk zich volgens deskundigen veel verder dan de 10 kilometerzone hebben verspreid. In juli 1989 waaide over een afstand van 200 kilometer een stankwolk vanuit Nederland over naar ons land. Deze voorbeelden illustreren hoe relatief een bepaalde norm kan uitvallen. Het is dus zeer belangrijk dat de normen voor de risicozones gebaseerd zijn op wetenschappelijke en accurate gegevens en op een grondig overleg tussen alle betrokken ministers. (Applaus.)

M. le Président. — La parole est à Mme Smet, secrétaire d'Etat.

Mme Smet, secrétaire d'Etat à l'Environnement et à l'Emancipation sociale, adjoint au Premier ministre. — Monsieur le Président, d'abord quelques mots au sujet du Fonds d'alimentation.

Je crois que, contrairement à ce que vous prétendez, la loi actuelle a donné de bons résultats. C'est ce qui ressort d'une enquête réalisée par les CPAS eux-mêmes, dans le nord et le sud du pays.

Ce que les CPAS ont demandé par l'intermédiaire de l'Union des villes et communes belges, c'est d'élargir le champ d'application de la loi en portant l'avance maximale par terme alimentaire de 2 000 à 4 000 francs et d'ouvrir le droit aux parents isolés dont le revenu maximum atteint 30 000 francs au lieu de 23 070 francs. Cette mesure a été acceptée par le gouvernement et sera d'application au 1er janvier 1991.

Ces mesures répondent à la demande d'un bon nombre de personnes et de CPAS. Il subsiste toujours une différence de point de vue entre ceux qui souhaitent un fonds national et ceux qui veulent des paiements rapides à l'intervention d'un niveau local. On constate, par exemple, que le paiement des allocations familiales, entre autres, peut quelquefois tarder.

J'ai toujours prôné ce point de vue, à savoir le paiement au niveau local. C'est également ce que le Parlement a voté. D'autres positions ont été développées ici, ce qui est le droit des parlementaires.

Dan kom ik bij de vragen van de heer Gryp. Ik bevestig wat ik daarstraks heb gezegd, namelijk dat op het ogenblik van de besprekingen over het Noordzee-actieplan de technische commissie niet kan worden samengesteld om de reden die ik heb aangehaald. Gelukkig is er evolutie, en hebben wij na een vergadering van de interministeriële conferentie voor Leefmilieu, omwille van het belang van de zaak, een pragmatische oplossing gevonden. Dat laat ons toe de technische commissie bijeen te roepen waarin elk Gewest een vaste vertegenwoordiger aanwijst die het door hem gewenste aantal technici mag meebrengen. Aldus is dat geen prefiguratie van de vertegenwoordiging die de drie Gewesten in technische commissies mogen hebben.

Ik blijf bij mijn overtuiging dat het niet verantwoord is dat ieder Gewest afzonderlijk produktnormen kan opleggen voor verhandelbare produkten zoals een wagen, gas, olie, zeep, enzovoort, die verschillend zouden zijn voor Vlaanderen, Wallonië en Brussel. Ik kan mij moeilijk voorstellen dat Vlaanderen bijvoorbeeld een bepaald percentage voor zwavel in oliesamenstellingen zou vastleggen en Brussel en Wallonië telkens een ander percentage. Ik pleit hier dus voor eenvormigheid op nationaal vlak. Bij de voorbereidende besprekingen voor een eventuele derde fase van de

staats Hervorming zal ik ter zake ook mijn duit in het zakje doen, maar zoals u weet moet de meerderheid, meer bepaald een tweederde meerderheid van het Parlement hiermee akkoord gaan.

Mijnheer Gryp, ik zal nu antwoorden op de punctuele vragen. De eerste vraag betrof de fosfaatvrije wasmiddelen. U heeft daaraan het probleem van de kunstmeststoffen gekoppeld. Ik ben mij bewust van het probleem. U zegt dat er voldoende natuurlijke meststoffen zijn, dat het niet nodig is daaraan nog kunstmatige meststoffen toe te voegen en u pleit voor een beperking ervan.

In de Kamer wordt in de verenigde commissies voor Landbouw en Leefmilieu een tienpuntenprogramma besproken, met onder andere het probleem van de kunstmeststoffen en de pesticiden, waarvoor u verwezen heeft naar een onduidelijkheid in de tekst van het verslag. Uw interpretatie voor het opleggen van normen voor grondwater en oppervlaktewateren en voor bepaalde stoffen die geloozd worden is de juiste.

In verband met de klimaatwijziging durf ik geen vast cijfer naar voren schuiven. Ik heb het cijfer van 5 pct. vooropgesteld omdat wij op dat ogenblik wisten dat dit haalbaar was. Zoals ik in de commissie ook reeds gezegd heb, zijn wij aan het onderhandelen om na te gaan hoever wij kunnen gaan. Het verwondert mij altijd hoe slecht de pers een aantal van die zaken weergeeft. Ik las onlangs een artikel van Paul Lannoy waarin Nederland als voorbeeld werd gesteld omwille van de maatregelen die zij namen op gebied van klimaatwijziging. Nederland wil tegen het jaar 2000 een beperking van 3 tot 6 pct. realiseren. Ik ken hun plannen vrij goed omdat in de Europese Gemeenschap alle plannen worden besproken. Duitsland gaat iets verder, ook in tijd. Zij hebben het jaar 2005 of zelfs het jaar 2010 vooropgesteld en zij zullen daarvoor ook een grote inspanning doen. Ik zal niet vasthouden aan de 5 pct., misschien wordt het wel 6 pct. of zelfs meer. Er wordt thans samen met de betrokken departementen een prognose opge maakt van wat realiseerbaar is tegen het jaar 2000.

De heer Gryp. — Mijnheer de Voorzitter, ik wil er toch op wijzen dat het Mina-plan van minister Kelchtermans een jaarlijkse vermindering van 2 à 3 pct. vermeldt. Over tien jaar is dat toch 20 à 30 pct. voor Vlaanderen. Blijkbaar is het voor hem wel mogelijk verder te gaan.

Mevrouw Smet, staatssecretaris voor Leefmilieu en Maatschappelijke Emancipatie, toegevoegd aan de Eerste minister. — Ik ken dit aspect niet en wat u zegt verwondert mij ten zeerste. Er is een daling geweest van de CO₂-uitstoot door de elektriciteitscentrales, wat ook in het statusrapport Leefmilieu, dat wij hebben opgesteld, goed tot uiting komt. Maar er is een belangrijke jaarlijkse stijging ingevolge het verkeer, dat de komende jaren trouwens nog in intensiteit zal toenemen. Het zal al zeer moeilijk zijn om via de industrie de gevolgen voor het milieu van de stijging van het aantal voertuigen op te vangen en om het verkeer zelf zo te organiseren dat de uitstoot van CO₂ vermindert.

Ik denk in dit verband aan andere pistes die kunnen worden gevolgd, maar ze zijn misschien iets te futuristisch. Wagens met een sterk verminderd verbruik per kilometer, is er één van. In Duitsland overweegt men zelfs om dit verplicht te maken. Het onderstelt natuurlijk dat de autoindustrie daarvoor klaar is. Volgens mijn collega werd in Duitsland alleen nog maar een prototype gebouwd. Alleszins is dit een goede oplossing om de CO₂-uitstoot te verminderen en een oplossing die wij moeten stimuleren. De autoindustrie in België kan echter op dat vlak in Europa niet de toon aangeven. Dit moet in Duitsland of Frankrijk gebeuren, waar de ontwikkeling van de automerken plaatsvindt. Ik kijk dus met belangstelling uit naar wat Duitsland doet en — indien zich een mogelijkheid voordoet — zullen we die kans alleszins benutten.

Voor het bekkenbeleid is de moeilijkheid dat de discussie hierover verstrengeld geraakt met die over de watervrdragten. Wij hebben het bekkenbeleid tot nu toe niet kunnen ontwikkelen omdat de Gewesten die minder belang hebben bij de watervrdragten dit met argusogen volgen.

Ik heb in de interministeriële conferentie voor Leefmilieu een half jaar geleden bereikt dat er een akkoord tot stand kwam over het ontwikkelen van een bekkenbeleid. Maar tussen het aanvaarden van het principe en het effectief van start gaan, blijkt een grote

afstand te bestaan. Ik hoop dat de onderhandelingen tussen de Nederlandse minister, mevrouw May Weggen, en de Gewesten de poort openen voor een ontwikkeling op dat vlak.

Ik ga akkoord met de Interparlementaire Benelux-Raad. Het is het model dat ik nu reeds anderhalf jaar verdedig. Ik hoop dat door de druk van deze raad en de onderhandelingen van mevrouw May Weggen, er een ontwikkeling op gang kan komen.

Mijnheer Pataer, overleven de OCMW's? Ik deel uw visie. Ik zal altijd de thesist verdedigen dat de OCMW's moeten blijven bestaan en een zekere graad van autonomie behouden. In de verschillende politieke partijen wordt hierover een discussie gevoerd, die zich gekristalliseerd heeft in de Vereniging van Belgische steden en gemeenten, sectie OCMW en sectie gemeenten. Men heeft getracht om met de twee partners, gemeenten en OCMW, en met alle onderhandelende partijen een compromis te bereiken. Dit is gelukt, en ik zal aan de regering voorstellen dit compromis te aanvaarden.

Ingevolge dit compromis blijft het OCMW bestaan als afzonderlijke instelling en blijft zowel de functie van OCMW-voorzitter als de Raad voor maatschappelijk welzijn voortbestaan. Ik stel zelfs voor om een aantal kleine bevoogdingen af te schaffen die mijns inziens nutteloos zijn en alleen een verzwarende procedure voor de OCMW's meebrengen. Ook wordt het overleg tussen gemeente en OCMW bevorderd en wordt een iets grotere rol toebedeeld aan de burgemeester.

Ik hoop dat, aldus een doorbraak kan worden geforceerd inzake het wetsontwerp op de OCMW's, dat ik heb voorbereid, maar dat geblokkeerd werd door discussies over de graad van voogdij die de gemeenten op OCMW's moeten uitoefenen. Precies daar draait het immers rond en één van de redenen daarvoor is een aantal onwaarheden die over de OCMW's de ronde doen. Eén daarvan is dat het OCMW de jongste jaren enorm veel geld van de gemeenten zou hebben opgeslorpt. Wanneer men echter in de cijfers van het Gemeentekrediet nagaat welk deel van de gemeentebegroting naar de OCMW's gaat, blijkt dat dit in tien jaar procentueel hetzelfde is gebleven. Toch is men ervan overtuigd dat de OCMW's aan de gemeenten meer en meer geld vragen en uit deze overtuiging groeit de vraag om de voogdij te versterken.

Wij hopen dat er, dankzij een juistere informatie en het geleverde werk in het kader van de Vereniging van Belgische steden en gemeenten, met ons wetsontwerp vooruitgang kan worden gemaakt.

Ik behandel nu de problemen van de asielzoekers, het Klein Kasteeltje en de ondervraging door de dienst Vreemdelingenzaken. In *L'Instant* heb ik gelezen dat een journalist, een onafhankelijk buitenstaander mag men toch wel zeggen, zich heeft voorgedaan als Albanees asielzoeker en zich aan de hele procedure van de dienst Vreemdelingenzaken heeft onderworpen. Hij verklaarde achteraf dat alles goed verlopen was, ook de ondervraging door de sociale dienst van het Klein Kasteeltje. Dit bewijst dat wij de vele geruchten die over het Klein Kasteeltje de ronde doen, toch wel moeten relativiseren. Ik probeer ter zake de gemoederen ook altijd wat te kalmeren. Aangezien we toch geen alternatief hebben, hebben noch wij noch de asielzoekers er belang bij rond de hele zaak veel kabaal te maken. Er zijn inderdaad ook negatieve elementen, zoals bijvoorbeeld het feit dat soms 50 vluchtelingen buiten aan de deur van de dienst voor Vreemdelingenzaken staan te wachten om ondervraagd te worden. Dit kan inderdaad verbeterd worden.

Het voorbije jaar zijn zeer veel Roemenen en Polen naar België gekomen en langzaam komen daar nu ook Bulgaren bij. Zij melden zich aan als politiek vluchteling, maar eigenlijk zijn het economische migranten, zoals ook vele Afrikanen. Het gaat overigens om ongeveer eenzelfde percentage. Mijn opinie daarover is wellicht vrij simplistisch, maar ik geef haar ter overweging, zonder dat het om een definitief standpunt gaat. Ik meen dat wij er niet goed aan doen, en er de mensen geen dienst mee bewijzen, hen te ontvangen, een lange procedure te laten doorlopen, om hen uiteindelijk terug te sturen. Als wij iets voor Oost-Europa willen doen, moeten wij de richting van Duitsland uitgaan en steun geven daar waar de problemen rijzen en niet, omdat er ter plaatse te weinig hulp is, de mensen in België ontvangen en na een lange procedure terugsturen. Wij moeten aan Oost-Europa zelf hulp bieden, om zo de *brains* daar te houden. U mag niet vergeten dat de

meeste Oosteuropese vluchtelingen die naar het Klein Kasteeltje komen, gestudeerd hebben en uit hun land weggaan om hier met een diploma in de hand een nieuwe toekomst te zoeken. Dat is een nefaste ontwikkeling voor Oost-Europa.

De heer Valkeniers. — Het is inderdaad een idealistisch en simplistisch voorstel.

Mevrouw Smet, staatssecretaris voor Leefmilieu en Maatschappelijke Emancipatie, toegevoegd aan de Eerste minister. — Hebt u een betere oplossing, mijnheer Valkeniers?

De heer Valkeniers. — Een klein land als het onze kan toch niet zoveel steun verlenen achter het IJzeren Gordijn.

Mevrouw Smet, staatssecretaris voor Leefmilieu en Maatschappelijke Emancipatie, toegevoegd aan de Eerste minister. — Ik zeg ook niet dat het zoveel moet zijn. Bondskanselier Kohl heeft gelijk wanneer hij oproept om op het niveau van de Europese Gemeenschap een overleg te organiseren over de vraag wat de Europese Gemeenschap voor het Oostblok kan doen. Ik ben het daar volmondig mee eens, maar u mag natuurlijk een andere opinie hebben, mijnheer Valkeniers.

Enkele woorden nu over het IHE. Er werd een wetsontwerp ingediend om het Instituut voor hygiëne en epidemiologie om te vormen tot een parastatale instelling B. Voor dit jaar storten de Gewesten en de Gemeenschappen gelden in een fonds. Dit zal echter worden afgeschaft omdat er een parastatale instelling B ontstaat.

Hoewel de Gewesten en de Gemeenschappen nog een gedeelte moeten storten, beschikt dit fonds op het ogenblik over voldoende middelen om de kosten te dekken. Het Rekenhof heeft bevestigd dat het opnieuw een aantal ordonnancerings van het Instituut voor hygiëne en epidemiologie zal viseren.

Wat Seveso betreft, werden een aantal zones afgebakend waarvan de gevolgen van een ongeval voelbaar zijn. De feiten gaven ons gelijk. Vorige week verspreidde zich een gifwolk over een zone van twintig kilometer. Ingevolge het lozen van stoffen in de Noordzee, verspreidde zich onlangs een gifwolk over tweehonderd kilometer. Wij hebben getracht op wetenschappelijke basis na te gaan hoever de gevolgen van een mogelijk accident zich uitstrekken. Er werd een onderscheid gemaakt tussen drie soorten van gevolgen. Ten eerste, de zone waarin bij zware ongevallen dodelijke slachtoffers vallen; ten tweede, de zone waarin schade aan de gezondheid wordt berokkend; ten derde, de grootste zone waarin er wel hinder is, maar waar de schade aan de gezondheid uiterst beperkt is.

Nu moet er overleg worden gepleegd met het departement van Binnenlandse Zaken om de noodplannen af te bakenen. Het is waarschijnlijk niet nodig om noodplannen uit te werken voor de grootste zone. Dit is wellicht ook niet nodig voor de gehele tweede zone. Hierover wordt dus nu overleg gepleegd.

Als een bedrijf bijvoorbeeld een tank, die vroeger bovengronds stond, onder de grond plaatst, waardoor het risico kleiner wordt, dan zal de zone opnieuw worden bekeken.

Op grond van de gegevens, de dossiers, de wetenschappelijk ingeschatte risico's en de modellen, zijn de zones correct afgebakend. Nu moet nog de link worden gelegd tussen de zones en de noodplannen. De onderhandelingen verlopen vrij vlot en ik hoop dat er op korte termijn een oplossing wordt gevonden. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Daar niemand meer het woord vraagt is de algemene beraadslaging over de afdeling Volksgezondheid en Leefmilieu gesloten.

Plus personne ne demandant la parole, je déclare close la discussion générale relative à la section Santé publique et Environnement.

Nous passons à la discussion générale de la section Emploi et Travail.

Wij vatten de algemene bespreking aan van de afdeling Tewerkstelling en Arbeid.

De heer Vannieuwenhuyze, rapporteur, verwijst naar zijn verslag.

La parole est à Mme Blomme.

Mme Blomme. — Monsieur le Président, suite aux questions posées à M. le ministre lors des travaux en commission et aux réponses qu'il y a apportées, je me permets encore d'insister, en assemblée plénière cette fois, sur plusieurs aspects sociaux dont il me serait gré que M. le ministre tienne compte positivement.

Tout d'abord, je tiens à revenir sur un problème épineux qui me préoccupe, non seulement en tant que sénateur socialiste, mais peut-être encore plus en tant que femme.

En effet, à l'heure actuelle, dans certains secteurs tels que celui des grandes surfaces, il n'est pas rare d'être confronté à des employeurs qui engagent à temps partiel des travailleurs appelés à remplacer certains membres de leur personnel, absents par exemple pour raison de maladie. Ces travailleurs, bouche-trous de service, sont essentiellement des femmes, peu ou pas qualifiées, n'ayant ni horaire, ni lieu de travail fixes. Dès leur « intérim » achevé, elles s'en retournent au bureau de chômage dans l'attente de nouvelles défections.

Il est indéniable que la situation sociale de ces personnes est déplorable et que leur vie de famille en devient rapidement insupportable. C'est pourquoi, il m'apparaît impérieux que les responsables politiques prennent rapidement les mesures destinées à remédier à cette situation.

J'ose espérer, monsieur le ministre, comme vous me l'avez laissé entendre en commission, que vous persisterez à mettre tout en œuvre pour élaborer des solutions concrètes au problème, avec toute l'attention que ce dernier requiert.

Par ailleurs, je tiens encore à faire part à l'assemblée de mes inquiétudes relatives au fléau des faux indépendants. En effet, à l'heure actuelle, nombreux sont les employeurs qui, désireux d'éviter les dispositions légales en matière de sécurité sociale des travailleurs salariés, ne cessent d'encourager les membres de leur personnel à opter pour le régime de travailleur indépendant.

Il me semble que des mesures destinées à enrayer à très bref délai ce phénomène doivent être prises. C'est pourquoi, je crois opportun de rappeler ici à MM. les ministres de l'Emploi et des Affaires sociales que nous attendons d'eux, ainsi que nous en avons fait part lors de nos travaux antérieurs, qu'ils témoignent d'une extrême vigilance, de même que d'une réelle volonté de résolution de cette préoccupante question.

Enfin, comme M. le ministre l'a souligné en commission, une attention toute particulière sera très prochainement accordée aux travailleurs nécessitant une protection spécifique, tels que les enfants. Dans cette optique, ne serait-il pas possible d'envisager une concrétisation de leurs droits par le biais d'une réglementation relative au colportage fait par des enfants?

Certes, il s'agit là le plus souvent de couches sociales défavorisées, mais il est néanmoins inhumain que des enfants arpègent encore les rues et les débits de boisson à des heures extrêmement tardives, hypothéquant de la sorte toute chance de réussite scolaire.

Je compte sur M. le ministre, que je sais fort concerné par le problème du travail des enfants, pour ne pas oublier l'insertion d'un chapitre réglementant cette question.

En outre, il est essentiel que la législation future ne s'en tienne pas uniquement aux jeunes adolescents mais qu'elle protège également les plus jeunes enfants. (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Geeraerts.

De heer Geeraerts. — Mijnheer de Voorzitter, ik maak van de gelegenheid gebruik om even te spreken over de arbeidsveiligheid en de arbeidsongevallen.

De voorbije tientallen jaren was er in België een forse toename van de regels en procedures inzake arbeidsveiligheid en gezondheid in de werkplaatsen. Ons land staat met zijn wetgeving ter zake vooraan. Er is een duidelijke reglementering voor de comités voor veiligheid en gezondheid in de bedrijven. Er zijn statuten voor veiligheidschefs, met inbegrip van verplichte vorming voor

deze personen. Er is een zeer uitgebreide ARAB-wetgeving en een bijkomende reglementering inzake voorkomingsbeleid. Wij zijn beslist een van de meest gereglementeerde landen in Europa. Dit blijkt ook uit de vergelijking van de nationale reglementeringen in het kader van de Europese eenmaking en van de harmonisering van reglementeringen tegen 1 januari 1993.

Dat klinkt positief, maar toch loopt er iets mis. Door al deze reglementen wordt namelijk nog steeds niet voorkomen dat er veel, te veel arbeidsongevallen gebeuren. Vele reglementen komen over als betuttelend of als administratieve rompslomp. Vaak gaat de aandacht ook naar de procedures in plaats van naar de echte actie ter verbetering van de arbeidsomstandigheden. Wij kunnen zeker spreken van een overregulering.

Mijnheer de minister, u denkt aan een hervorming van de ARAB-wetgeving. Ik hoop dat die hervorming een duidelijke vereenvoudiging zal inhouden op het vlak van de richtlijnen en de procedures. Een overdaad aan regels wekt immers alleen weerstand op. Hiermee is de arbeidsveiligheid niet gediend. Integendeel! De cijfers inzake arbeidsongevallen vertonen de jongste jaren een stijgende trend. Wij zitten niet op de goede weg en de aanpak moet dus worden bijgestuurd.

De problematiek van de premies voor de arbeidsongevallenverzekering, waarover gisteren een polemiek in de dagbladen werd gevoerd, leunt hier zeer nauw bij aan. De verzekeringsmaatschappijen hebben de jongste jaren miljarden verloren door overheidsmaatregelen, meer bepaald door de overdracht van de lasten van het Fonds voor arbeidsongevallen, maar ook door de stijging van het aantal ongevallen in de bedrijven. Vooral dat interesseert mij.

Minister Claes verbiedt de verzekeringsmaatschappijen momenteel hun premies te verhogen. Dit lijkt mij geen goede maatregel. Zijn motivering is trouwens volkomen naast de kwestie. Ik weet dat u hiervoor niet direct verantwoordelijk bent, mijnheer de minister, maar u is wel verantwoordelijk voor de arbeidsveiligheid en daarom raad ik u aan ter zake overleg te plegen met uw collega van Economische Zaken.

Minister Claes zegt dat de maatschappijen hun premiekortingen eerst moeten afschaffen. Dit klinkt logisch. Deze kortingen worden echter gegeven aan bedrijven die gunstige resultaten kunnen voorleggen inzake arbeidsongevallen. Indien men de kortingen afschaft, zal men ook de motivering wegnemen bij die bedrijven die momenteel grote inspanningen doen om de arbeidsveiligheid te verhogen. Economische overwegingen spelen immers steeds mee, ook wanneer het gaat om veiligheid en gezondheid.

Minister Claes wuift deze stimulans weg, wat u als minister van Tewerkstelling en Arbeid en verantwoordelijke voor het veiligheidsbeleid zou moeten verontrusten. Volgens mij moeten de verzekeringspremies de trend van de arbeidsongevallenfrequentie volgen. Dit is een economische wetmatigheid omdat anders de betrokken maatschappijen failliet gaan of de verliezen doorrekenen in andere verzekeringssectoren, wat een onrechtvaardige lastenverdeling teweegbrengt. Ik ben van oordeel dat er een band moet zijn tussen de betaalde premie en het te verzekeren risico. Ik wil de parallel trekken naar de automobielsector, waar het bonus-malus-systeem bestaat. Dit is toch ook een vorm van korting voor mensen die extra veilig rijden! Waarom mag een dergelijke redenering niet worden gevolgd inzake arbeidsveiligheid? Ik vraag u dus dringend contact te leggen met uw collega om hem te wijzen op het belang van de arbeidsveiligheid en de mogelijk negatieve impact van zijn beslissing daarop.

Ik heb ook nog enkele concrete vragen. Allereerst wil ik uw aandacht vragen voor het stijgend aantal arbeidskaarten. Als we de statistieken van 1986 en 1990 vergelijken, zien wij een duidelijk stijgende trend. Voor mensen met een migrantenstatuut is het een stijging van 2 231 naar 3 697, voor mensen zonder migrantenstatuut van 6 888 naar 9 202 en voor hernieuwelingen van 3 269 naar 3 692. Deze stijging verontrust ons. Ik vraag dan ook enige aandacht voor dit fenomeen.

Ik meen te weten dat u van plan bent maatregelen te nemen teneinde manifeste misbruiken in deeltijdse arbeid tegen te gaan. Ik wens er alleen maar de nadruk op te leggen dat de VU-fractie deze maatregelen goedkeurt.

Wat is de minister van plan met de Geco's? Welke zijn de repercussies voor de gemeentebesturen? Is het de bedoeling het aantal Geco's te verminderen of de subsidiëring ervan terug te schroeven? Graag had ik enige verduidelijking.

Er zijn verschillende maatregelen aangekondigd voor de herscholing en de herinschakeling van werklozen, maatregelen echter buiten het normale onderwijs.

Is het niet mogelijk om in overleg met uw collega van Onderwijs maatregelen te nemen waarbij het onderwijs meer wordt ingeschakeld? Anders komen personen terecht in het werklozencircuit en hebben ze achteraf herscholing en wederaanpassing nodig. Men moet het probleem aan de bron aanpakken. Men mag dus geen parallelcircuit naast het onderwijs uitbouwen. (Applaus.)

M. le Président. — La parole est à M. Taminiaux.

M. Taminiaux. — Je ne poserai pas de questions ponctuelles car j'estime que vous avez, à cet égard, répondu de façon complète en commission, monsieur le ministre.

A l'occasion de la discussion d'un budget qui assure les moyens d'une politique, il me paraît important de faire part de ses préoccupations essentielles.

J'aborderai donc un problème qui m'apparait tellement omniprésent, en filigrane en tout cas, que je l'avais soulevé lors de la discussion. En fait, je demandais: «Mais qu'est-ce encore qu'un emploi aujourd'hui?» L'emploi, outre qu'il valorise une participation à l'économie nationale, permet surtout aux travailleurs d'acquiescer les moyens de s'assurer une vie respectueuse de la dignité humaine. Mais, dans sa valeur absolue, l'emploi y contribue-t-il encore autant qu'avant? Poser la question, c'est y répondre. Que recouvre ce concept actuellement? Et que recouvrira-t-il demain?

Ne faudrait-il pas redéfinir l'emploi et l'envisager en termes de prospective? La réponse, j'en conviens, est très difficile. A ceux qui me demanderont de ne pas rêver, je répondrai qu'en politique, on ne peut faire l'économie d'utopie.

Ainsi, dans votre note de politique générale, vous constatez un ralentissement de la diminution des chiffres du chômage. Certains annoncent déjà la naissance d'une nouvelle période de récession.

Par ailleurs, j'avais fait remarquer que, dans le cadre de la politique des entreprises — que je peux comprendre et qui me paraît irréversible —, le recours intensif à la robotisation, à l'automatisation et à l'informatique provoque la réduction du volume du personnel occupé. Pour une production identique, il faut beaucoup moins de travailleurs qu'auparavant et ceux qui sont au chômage coûtent à la sécurité sociale.

Parallèlement à cela, remarquons que les emplois attribués ne sont pas accessibles à tous. Il suffit de se référer à la courbe de Gauss de l'intelligence pour s'en convaincre. Même si l'on disposait d'une nécessaire et généreuse politique de formation, il resterait toujours des personnes plus faibles à la portée desquelles notre société moderne ne met plus — ou, en tout cas, de moins en moins — d'emplois.

Pourtant, du travail de ce genre, il en existe encore; je pense notamment à la salubrité dans les villes et les communes. Cependant, il n'y a plus personne pour le payer. Sans doute une meilleure prise en compte des problèmes d'environnement permettra-t-elle un jour d'enregistrer un changement d'attitude en cette matière.

N'oublions pas que l'ouvrier, qui était le personnage dominant parmi les travailleurs au début de ce siècle, constitue maintenant une population qui se réduit comme une peau de chagrin.

Le monde a fortement évolué; chacun en convient. Dans ce contexte où la productivité et la recherche d'une compétitivité sont omniprésentes, il vous reste, monsieur le ministre, une marge de manœuvre très étroite pour essayer de limiter les dégâts de cette politique sur le plan humain, et les efforts que vous déployez en cette matière — notamment les points positifs du présent projet — me paraissent d'autant plus méritoires.

Cependant, malgré toutes ces corrections, toutes ces améliorations, le problème fondamental reste sur la table alors qu'en Europe, nous traînons comme un boulet des millions de chômeurs

— une émission de télévision mentionnait, hier encore, qu'ils étaient, en France, au nombre de 2 500 000 — et que nous comptons 14 millions de personnes ne disposant que d'un travail atypique, c'est-à-dire d'emplois précaires, à temps partiel, intérimaires, de très courte durée, etc.

Nous prévoyons pourtant — et c'est normal — la participation à l'élan de démocratisation des pays de l'Est. A ce sujet, lors d'un voyage en URSS, j'avais eu l'occasion de demander comment le droit au travail, qui figure dans la charte fondamentale de ce pays, serait assuré par son entrée dans l'économie de marché. La réponse fut claire: ces gens s'attendent à devoir faire face à un chômage qui toucherait 12, 15, voire 20 millions de travailleurs, sans compter les chômeurs des autres pays de l'Est...

Alors, que représente encore un emploi dans ce contexte ?

Vous n'ignorez certainement pas que les nations, individuellement, ont peu de pouvoir pour régler ce problème de manière sérieuse et fondamentale.

Toute mesure prise unilatéralement par un pays modifie au moins un des paramètres de la compétitivité. Il faut donc agir sur le plan international, en commençant par l'Europe, mais ce n'est vraiment pas simple. Les difficultés et les blocages rencontrés pour réaliser le socle social européen en sont une preuve évidente.

Il est d'autant plus important, pour moi, de lancer le mécanisme de la réflexion et de provoquer une prise de conscience collective de ce problème fondamental pour l'avenir.

Le débat intéresse, évidemment, tous les niveaux de pouvoir compétents en matière d'emploi et s'adresse immanquablement aux interlocuteurs sociaux. Aucune tribune ne peut être négligée; il faut provoquer l'étude, organiser la réflexion et tracer les axes d'une remédiation concertée au niveau mondial, comme pour l'économie.

Rêve, utopie, répéteront certains !

Pourtant, c'est un des défis qu'il faudra bien relever... Et il faut croire en quelque chose pour agir correctement. Je n'ai bien sûr cité que quelques éléments d'une vaste problématique, mais j'aimerais être davantage sécurisé pour demain. Aussi puis-je vous demander, monsieur le ministre, si des démarches sont déjà entreprises dans cette direction et quelle est la part du budget éventuellement réservée à cet effet ? (*Applaudissements.*)

M. le Président. — Nous passons à l'interpellation de Mme Nélis au ministre de l'Emploi et du Travail sur « la place réservée à la femme dans la politique de l'emploi et du chômage ».

La parole est à l'interpellateur.

Mme Nélis. — Monsieur le Président, certaines statistiques sont intéressantes à relever car elles sont révélatrices de l'évolution de notre société. Ainsi, le pourcentage de femmes dans la population active est passé, au cours des années 1972 à 1987, de 32,9 à 40,7 p.c. Le Bureau du Plan estime que ce pourcentage pourrait atteindre 44,5 p.c. en l'an 2000. La place des femmes est donc loin d'être négligeable dans le monde du travail. Vous n'êtes pas indifférent à ce phénomène, monsieur le ministre, puisque vous pensez que cette progression doit être reconnue. En effet, dans le rapport de la commission des Affaires sociales de la Chambre, lors de la discussion du budget, vous souligniez un de vos objectifs qui est « la reconnaissance de la place des femmes dans la vie de travail ». C'est intéressant, mais voyons comment cet objectif se traduit dans la réalité.

Parallèlement à cette évolution de la présence féminine dans la population active, d'autres phénomènes sont apparus. Ainsi, le chômage a pris des proportions inquiétantes. Entre 1972 et 1987, le nombre de chômeurs est passé de 86 822 à 500 670 si on inclut les chômeurs âgés qui ne sont plus recensés dans les statistiques depuis avril 1985. Parmi ces chômeurs, la place des femmes est aussi prépondérante. En 1987, il y avait 277 904 chômeuses pour 222 766 chômeurs.

Ces chômeuses présentent des caractéristiques bien spécifiques. Plus nombreuses dans les tranches d'âge en dessous de 30 ans, elles sont peu qualifiées et connaissent de longues périodes de chômage. Bref, elles se situent en grand nombre dans ce qu'on a

appelé « le noyau dur du chômage », désignant par là ceux et celles dont le profil ne permet guère de rencontrer les offres d'emploi du marché du travail.

Le poids du chômage dans le budget a suscité, de la part du gouvernement, plusieurs mesures pour en réduire l'impact. Je voudrais m'attarder sur deux d'entre elles qui, manifestement, ont entraîné plus fréquemment des conséquences pour les chômeuses que pour les chômeurs.

La première est celle de l'arrêté royal du 24 décembre 1980 réglementant les allocations de chômage, qui ajoutait aux deux catégories existantes — les chefs de ménage et les isolés — une troisième catégorie, « les cohabitants ». Ceux-ci subissaient diverses réductions supplémentaires de l'allocation initiale, et cela dès la première année de chômage.

Dès le départ, il est apparu clairement que cette mesure visait en majorité les femmes et était donc contraire à la directive européenne 79/7 sur le principe de l'égalité de traitement entre hommes et femmes en matière de sécurité sociale. La directive européenne 86/378 devait compléter la 79/7.

En 1986, la Commission des Communautés européennes concluait que la Belgique, dans cette législation, introduisait une discrimination fondée sur le sexe. Je ne reviendrai pas sur les aménagements imaginés à ce moment-là. Quoi qu'il en soit, à l'heure actuelle, la Belgique doit se défendre à ce propos devant la Cour de Justice européenne.

Lors de la séance publique du jeudi 8 novembre, vous avez répondu, monsieur le ministre, à Mme Truffaut, qui vous rappelait cette discrimination, que vous attendiez les décisions de la cour de Luxembourg. Faut-il en conclure que ce n'est que sous la contrainte de cette cour que vous appliquerez les principes d'équité totalement absents des arrêtés d'application qui régissent les allocations de chômage ?

Il est paradoxal qu'en janvier 1989, le législateur ait modifié les règles de la fiscalité en les rendant plus conformes au principe prévalant dans notre société, « l'égalité de l'homme et de la femme », répondant ainsi à l'évolution de notre mode de vie, mais que dans le domaine de la sécurité sociale, ce même principe n'ait pas été appliqué. Car si l'égalité existe bien au niveau du taux de cotisation perçu sur les salaires, identique pour tous, indépendamment des charges familiales, il en va tout autrement pour les droits acquis par cette cotisation où, en matière de chômage et d'invalidité, le travailleur avec charges de famille bénéficie de droits supérieurs par le biais des droits dérivés, alors que la travailleuse cohabitante — ou le travailleur cohabitant, mais le cas est moins fréquent — subit des réductions allant parfois jusqu'à la suppression de tout droit.

Devant ce paradoxe, les écologistes ont déposé une proposition de loi, le 22 décembre 1988, pour rétablir l'individualisation des droits et assurer la sécurité d'existence dans le régime de l'assurance chômage. Cette proposition n'a pas, jusqu'à présent, été examinée en commission. Elle a cependant suscité l'intérêt des organisations féminines qui ont, depuis plusieurs années, mené des réflexions, des études sur une réforme du système de notre sécurité sociale.

Cette réforme devrait répondre aux changements intervenus dans les structures de notre société et apporter à la femme, travailleuse ou non, des droits propres qui lui donneront une sécurité individuelle indépendante des liens du mariage devenus bien précaires.

Cette réforme s'impose pour arrêter le dangereux glissement de notre système de sécurité sociale vers un système d'assistance, et lui donner plutôt les caractéristiques d'une véritable assurance pour la dignité de chacun.

Certes, notre système actuel est intéressant à plus d'un titre. Il n'empêche que des lacunes existent et qu'elles défavorisent, en ordre principal, les femmes au travail.

A l'heure où celles-ci contribuent, par leurs cotisations, à renforcer considérablement les rentrées de l'ONSS — je rappelle que plus de 40 p.c. de la population active sont des femmes —, il est inadmissible de voir subsister des discriminations au niveau des droits acquis par les cotisations.

N'est-il pas aussi quelque peu perfide de mener une politique favorisant l'insertion des femmes dans la vie de travail — je pense

aux mesures préconisées pour « les femmes rentrantes » — amenant des rentrées supplémentaires à la sécurité sociale, mais ne donnant pas, à ces cotisants, la garantie d'égalité dans les droits acquis? C'est pourtant ce qui va se passer, monsieur le ministre.

Loin de moi l'idée de critiquer ces mesures préconisées pour « les femmes rentrantes », très bonnes en soi, pour autant que, dans le même temps, vous garantissiez leurs droits acquis par le travail.

J'en viens maintenant à la deuxième mesure prise ces dernières années, visant, elle, à pallier les difficultés du placement de certains chômeurs. Il s'agit de l'instauration du temps partiel et de son développement. Je suis déjà intervenue à cette tribune à ce sujet. J'aimerais cependant remettre en mémoire quelques caractéristiques de ce travail avant d'aborder l'analyse des nouvelles mesures contraignantes décidées, en juin dernier, et qui atteindront principalement cette catégorie de travailleurs.

Il faut distinguer tout d'abord deux formes de travail à temps partiel: le travail à temps partiel involontaire, et donc imposé, et le travail à temps partiel volontaire, et donc choisi, parfois à défaut d'autre chose.

Le travail à temps partiel involontaire existe depuis la crise; il est accepté, faute de mieux, par un chômeur complet, sous peine d'être exclu du droit aux allocations de chômage, ce travailleur bénéficiant d'un complément du chômage.

Bien qu'il y ait beaucoup de choses à dire sur le travail partiel choisi, c'est de la seule forme de travail partiel involontaire qu'il s'agit ici. Celui-ci s'est développé d'une façon impressionnante ces dernières années. De 16 089 emplois en 1981, il est passé à 197 451 en 1989. Ces emplois sont occupés à raison de 81,2 p.c. par des femmes.

Quoi d'étonnant, dès lors, que le comité de liaison des femmes ait consacré, à ce sujet, une matinée d'étude au cours de la journée internationale des femmes? Les réflexions émises, les témoignages recueillis, les chiffres communiqués ont souligné l'inquiétude des femmes face au développement du travail à temps partiel qui, pour elles, constitue un véritable piège. Cette forme d'emploi est, en effet, précaire et débouche rarement sur des emplois stables. De plus, ces emplois permettent rarement une bonne intégration dans les milieux de travail et mènent vers un statut peu valorisant, ou vécu comme tel par les travailleurs. Les effets les plus tangibles de cette situation sont les niveaux des salaires et l'écartement des promotions.

Voilà donc une situation peu enviable pour ces travailleurs, à laquelle viennent s'ajouter les mesures successivement adoptées par le gouvernement, qui aggravent la discrimination dont ils sont victimes en diminuant leurs compléments de chômage ou même en les supprimant, dans certains cas.

L'arrêté royal du 12 juin 1990, modifiant l'article 143 de l'arrêté du 20 décembre 1963 est, à cet égard, l'illustration de la politique discriminatoire du gouvernement vis-à-vis des cohabitants et des travailleurs à temps partiel, dont la grande majorité sont des femmes.

Non content de leur avoir imposé un travail peu valorisant, vous accentuez encore la marginalisation de cette catégorie de travailleurs par des mesures contraignantes, des tracasseries administratives et des contrôles sur les revenus et sur la vie privée.

Plus de 53 000 chômeurs complets et travailleurs à temps partiel ont reçu — ou vont recevoir — un avertissement auquel ils devront répondre en introduisant un recours administratif. Vous n'avez pas contesté ces chiffres, monsieur le ministre.

A quel rythme la commission administrative nationale, chargée d'examiner ces 53 000 dossiers, va-t-elle pouvoir statuer sur ces cas? Combien, parmi eux, seront exclus ou, comme on dit pudiquement, suspendus?

L'examen de cet arrêté démontre que la catégorie principalement visée est celle des cohabitants prestant des temps partiels. En effet, que lit-on dans cet arrêté? « Le seul fait d'avoir accepté un emploi à temps partiel pour échapper au chômage ne peut être considéré comme un motif suffisant pour déclarer le recours fondé. » On ne peut être plus clair. Les femmes seront bien les premières victimes de cet arrêté. Tiendra-t-on compte et des difficultés propres à chaque région dans l'examen des dossiers, et du

poids de certains secteurs, comme, par exemple, le secteur de la grande distribution, où seuls des emplois à temps partiel sont proposés?

Lors de la séance publique du 22 novembre cette fois, toujours en réponse à Mme Truffaut qui vous interrogeait à ce propos — et vous voyez, monsieur le ministre, que les femmes se sentent manifestement visées par votre politique puisque Mme Blomme vous a également posé des questions à ce sujet —, en réponse donc à Mme Truffaut, vous vous êtes voulu rassurant et avez indiqué des recommandations qui seront traduites incessamment dans des textes réglementaires, pour permettre à certains travailleurs se trouvant dans des conditions particulières, d'échapper à ces exclusions.

J'émetts la plus grande réserve quant à l'efficacité réelle de ces quelques mesures qui ne toucheront qu'un nombre limité des travailleurs. Mes appréhensions se trouvent, au contraire, renforcées par les textes du projet de loi portant des dispositions sociales, textes que nous avons découverts la semaine passée.

Le chapitre II du titre relatif à l'emploi et au travail traite, en effet, du travail à temps partiel et instaure une cotisation à charge de l'employeur, pour chaque travailleur à temps partiel qu'il emploie.

Cette mesure est doublement discutable. En effet, d'une part, ces nouvelles recettes pour l'Etat sont assorties d'économies au détriment des travailleurs à temps partiel, par la suppression de l'allocation complémentaire de chômage qui leur est due et, d'autre part, loin d'essayer de valoriser ces emplois pour l'employeur, on les rend moins attrayants pour lui. Et ne me dites pas, monsieur le ministre, que soudainement la conjoncture économique est à ce point favorable, qu'on entrevoit la possibilité de transformer tous les emplois à temps partiel en des temps pleins. Ne me dites pas non plus que les offres d'emploi sont devenues subitement si nombreuses, si variées, qu'elles sont accessibles à toutes les catégories de chômeurs. Qui ne le souhaiterait? Mais cette politique n'est pas réaliste et ne repose en rien sur une analyse du marché de l'emploi; elle n'a qu'un seul but: réaliser des économies budgétaires en pénalisant ceux et celles qui ont accepté des temps partiels par la suppression de leur supplément de chômage, ce qui aura des conséquences, dans le futur, sur le montant de leur pension.

J'ai cité, au début de mon exposé, monsieur le ministre, votre objectif de « reconnaissance de la place des femmes dans la vie de travail ». Faut-il conclure que, par ces mesures, le gouvernement estime, quant à lui, que les femmes doivent se contenter d'un emploi à temps partiel et cela, malgré tous les inconvénients liés à ces emplois? Les mesures annoncées auront pour effet de réduire les chiffres du chômage et de réaliser des économies dans le budget chômage mais au détriment des catégories les plus fragiles, souvent les moins qualifiées, celles déjà lésées, au niveau de l'emploi, depuis plusieurs années parfois.

Voilà une méthode artificielle inacceptable qui, de plus, renforce la politique discriminatoire menée par ce gouvernement vis-à-vis des femmes. Nous ne pouvons l'accepter.

De Voorzitter. — Aan de orde is de interpellatie van de heer Stroobant tot de minister van Tewerkstelling en Arbeid over « de werkloosheidsverzekering ».

Het woord is aan de interpellant.

De heer Stroobant. — Mijnheer de Voorzitter, deze interpellatie heeft betrekking op een brochure die door het departement van Tewerkstelling en Arbeid werd verspreid in de loop van deze maand. Het hierin behandelde onderwerp betrof de werkloosheidsverzekering in de jaren 90.

In het voorwoord van deze brochure verklaart u, mijnheer de minister, dat het debat hieromtrent geopend is en u verlangt een debat dat ruimer is dan wat doorgaans het geval is. Ik geef u hierin gelijk. U wil immers eerst de algemene doelstellingen van de werkloosheidsverzekering bepalen en daarna de meer concrete. Ik vraag mij echter af waarom nu en in feite vrij onverwacht deze fundamentele discussie te berde werd gebracht. Is deze precies vandaag nodig en kan ze beperkt blijven tot de werkloosheidsverzekering? In de brochure worden een aantal redenen gegeven die

uw standpunt zouden kunnen verklaren. Op een vrij ongenueerde wijze wordt gesteld dat de economische conjunctuur verbetert, dat het werkaanbod stijgt, maar dat de werkloosheid en de financiële lasten ervan niet proportioneel dalen.

Dit is, naar uw mening, vooral te wijten aan het feit dat heel wat werklozen een werkloosheidsvergoeding genieten zonder dat zij er echt recht op hebben, daar zij om juridische redenen of om feitelijke omstandigheden zouden moeten worden uitgesloten, omdat zij eigenlijk onbeschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt. Naast deze twee categorieën creëert u een derde groep, de enige die uit effectief voor de arbeidsmarkt beschikbare werklozen bestaat.

Het wetenschappelijk onderzoek waarop u zich baseert om deze aparte groepen te kwalificeren wordt in de brochure niet vermeld. Evenmin vindt men gegevens over de gehanteerde criteria waaruit men de classificatie kan afleiden, over de grootte van de groepen waarover het gaat en meer algemeen over de argumentering, die uw standpunt moet onderbouwen. De redenering die tot uw uiteindelijke conclusie leidt, kan op meerdere plaatsen worden aangevochten. Ik geef hiervan enkele voorbeelden.

U stelt vast dat tussen 1987 en 1990 158 300 bijkomende plaatsen werden gecreëerd. Dit cijfer wordt betwist. Het is niet duidelijk of het uitsluitend om voltijdse betrekkingen gaat. Bovendien weet men niet of de arbeidsplaatsen die gedurende die periode verloren zijn gegaan, in mindering worden gebracht. Tenslotte worden de nieuwkomers en degenen die de arbeidsmarkt hebben verlaten niet vermeld.

Ook is het totale bedrag van de werkloosheidsuitkeringen niet volkomen in overeenstemming met het aantal volledig uitkeringsgerechtigde werklozen. De verklaring hiervoor moet niet worden gezocht bij de werklozen zelf, doch bij het feit dat de regering besliste een hele reeks van andere categorieën van uitkeringsgerechtigden te vergoeden op de werkloosheidsverzekering. Ik denk onder andere aan bruggepensioneerden en loopbaanonderbrekingen.

U bent ook van oordeel dat de uitkeringen betaald aan bruggepensioneerden en aan tewerkgestelden in tewerkstellingsprogramma's te hoog liggen in verhouding tot de werkloosheidsuitkeringen.

Mag ik u eraan herinneren dat tijdens de crisisjaren zowel de regering als de werkgevers- en de vakbondsorganisaties deze maatregelen hebben aanbevolen, vooral om de sociale spanningen te voorkomen die het onvermijdelijke gevolg zouden zijn van een voor iedereen onaanvaardbare hoge werkloosheid? Laten wij daarbij niet vergeten dat in de tewerkstellingsprogramma's uiteindelijk heel wat zinvolle sociale programma's werden verwezenlijkt. Het is niet duidelijk waarom de vergoedingen van de tewerkgestelden moeten worden bepaald op basis van de werkloosheidsuitkeringen en niet op basis van de lonen die voor een gelijkaardige functie worden betaald, aangezien de betrokken personen tewerkgesteld zijn in een arbeidscircuit.

Het betoog dat in de brochure van het departement wordt ontwikkeld, geeft geen blik van een objectieve sociale analyse, maar getuigt van vooringenomenheid die tot uiteindelijk doel heeft een groot aantal werklozen uit de huidige werkloosheidsverzekering te verwijderen en eventueel onder te brengen — dat zal het discussiepunt worden — in een zogenaamde zesde tak van de sociale zekerheid.

Indien de minister zijn standpunt met verder wetenschappelijk onderzoek wil ondersteunen, dan betreur ik dat dit onderzoek plaatsgrijpt op een moment waarop de politieke conclusie blijkbaar reeds werd getrokken. De ondertoon van zijn betoog is duidelijk voor de navorsers. De wijze waarop de vraag wordt geformuleerd, suggereert reeds de oplossing.

Om te oordelen of een werkzoekende effectief beschikbaar is voor de arbeidsmarkt hoeft men geen gecompliceerde sociologische en statistische redeneringen te ontwikkelen. Men moet veel eerder de betrokkenen een concreet aanbod doen voor een passende betrekking. Indien deze niet wordt aanvaard, kan men van werkweigeren spreken. Men mag vooral niet uitgaan van de veronderstelling dat werkzoekenden niet graag werken of niet geschikt zijn en passend werk zullen weigeren. Een arbeider, een bediende en een ambtenaar werken in de eerste plaats om in het

onderhoud van hun gezin of van zichzelf te voorzien. Zij zijn hierbij bereid om in de arbeidsrelatie hun individuele vrijheid van handelen en van oordelen op te offeren. Worden zij in een aangename dienstbetrekking tewerkgesteld dan is dat mooi meegenomen. Desnoods zullen zij ook een onaangename dienstbetrekking aanvaarden. De vraag of men de wil heeft om te werken is niet zo relevant aangezien men voor zichzelf verplicht is te werken.

Indien men wil beoordelen of een werkloze al dan niet bereid is om te arbeiden, moet men het realistisch criterium van de werkweigeren hanteren en niet dat van de beschikbaarheid voor de arbeidsmarkt.

Het recht op arbeid is een hoeksteen in onze sociale democratie en sluit aan bij deze redenering. De minister heeft dat vorig jaar trouwens zelf op de Europese top te Straatsburg met overtuiging verdedigd. Hoe rijmt de minister echter dat recht op arbeid voor ieder burger met de idee dat sommige groepen werkzoekenden niet als dusdanig mogen worden beschouwd, ook indien de maatschappij hen niet voor de effectieve keuze heeft geplaatst een passende betrekking te weigeren of te aanvaarden?

In haar uiterste consequenties komt deze thesise erop neer dat alleen als effectieve werklozen kunnen worden beschouwd, degenen die de noodzakelijke arbeidsreserve moeten uitmaken en als dusdanig beantwoorden aan de vereisten die het bedrijfsleven op dat ogenblik aan dat aantal werkzoekenden stelt. Moeten alle andere werklozen daarom als beschikbaar of als werkweigeraar beschouwd worden, zogezegd omdat zij geen voldoende vorming hebben, te oud zijn, gehandicapt zijn of sociaal onaangepast zijn? Is het denkbaar dat een maatschappij, die de arbeid als basis van de welvaart en het welzijn beschouwt, een belangrijke groep burgers als ballast uit het arbeidsproces zou stoten? Dergelijke opvattingen kan niet de uwe zijn, mijnheer de minister. Zij druist trouwens in tegen de initiatieven die in de Gewesten worden genomen in de vorm van schakelprojecten, de weer werk-actie, jobclubs enzovoort. De achterliggende filosofie is hier dat wie tot deze moeilijk te plaatsen werkzoekenden behoort als volwaardige burger recht heeft op een speciale begeleiding. Men moet via zinvolle arbeid in zijn menselijke waardigheid worden beschermd.

Dit is trouwens ook de betekenis van de regeringsverklaring van 10 mei 1988 waarin wordt gezegd dat meer aandacht moet gaan naar het probleem van de structurele werkloosheid, dat er een behoefte is aan een specifiek tewerkstellingsbeleid, en dat voor de langdurig werklozen reële kansen moeten blijven bestaan voor herinschakeling in het arbeidsproces.

Het voorgestelde en niet bewezen onderscheid tussen effectief beschikbaar, juridisch niet-beschikbaar en in feite niet-beschikbaar is geen beleidskeuze gericht op de oplossing van het werkloosheidsprobleem, doch alleen een techniek om de uitgaven te verminderen. Daarbij rijst dan de vraag of dit gebeurt in het voordeel van de werkloze.

Indien er een ruim debat komt moet dit slaan op het globaal tewerkstellingsbeleid als fundamentele verplichting voor de maatschappij. De werkloosheidsverzekering kan slechts als een onderdeel van dit probleem beschouwd worden.

Men moet er zich van bewust zijn dat het verwezenlijken van het recht op passende arbeid voor ieder individu, een hogere verplichting is, ook voor het bedrijfsleven. Langs die weg zal voor eenieder in onze maatschappij wat meer welzijn, gelijkheid en vrijheid kunnen worden verwezenlijkt.

De Voorzitter. — Het woord is aan minister Van den Brande.

De heer Van den Brande, minister van Tewerkstelling en Arbeid. — Mijnheer de Voorzitter, eerst en vooral dank ik de rapporteur en de leden van de Senaat die in de commissie opmerkingen en bedenkingen in verband met het beleid geformuleerd hebben. De bereidheid tot dialoog in de commissie was aanleiding tot nieuwe oriënteringen en tot het vastleggen van prioriteiten inzake tewerkstelling en arbeid.

Des réflexions et des questions plus profondes ont été émises. Ainsi, Mme Blomme a évoqué le problème de femmes se trouvant dans une situation sociale parfois problématique et qui sont obligées d'occuper des emplois précaires, comme des intérimaires de

courte durée. Comme je l'ai dit en commission, nous devons nous préoccuper de ces situations. Je vous confirme que je réfléchis aux moyens d'y remédier.

Par ailleurs, j'éprouve quelque inquiétude au sujet des mécanismes des « faux indépendants » constatés dans plusieurs secteurs d'activités.

En collaboration avec mon collègue des Affaires sociales, M. Busquin, ainsi qu'avec d'autres ministres, j'envisage de prendre des mesures à ce propos. A cet égard, un groupe de travail essaie d'élaborer des pistes convergentes pour endiguer ce que je n'appellerai pas encore « un fléau » mais, à tout le moins, « le problème » des faux indépendants.

Mme Blomme nous a également fait part de son souci concernant les enfants, notamment pour ce qui regarde le problème du colportage. Incessamment, peut-être déjà la semaine prochaine, je serai en mesure de déposer un avant-projet de loi relatif au droit des enfants. Il est de notre devoir de protéger les droits fondamentaux de ceux-ci quand ils sont menacés, respectant en cela la charte des droits de l'enfant.

Mijnheer Geeraerts, u heeft een aantal beschouwingen gemaakt over de arbeidsveiligheid. Wij hebben inderdaad een goed uitgewerkte veiligheidsreglementering. Op het ogenblik dat ze tot stand kwam, was ze een voorbeeld, en zij is dat gedeeltelijk nog. Wij hebben overlegorganen in de ondernemingen, onder meer de comités voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing der werkplaatsen. U waarschuwt terecht voor een soort « pollutie door overreglementering ». Ik ben het met u eens dat we moeten proberen in klare teksten oplossingen voor te schrijven.

Zo moest het ARAB dringend grondig worden hervormd. Ik heb daartoe opdracht gegeven en wij hopen tegen juni of juli 1991 het grootste deel van het werk achter de rug te hebben. U zal met mij akkoord gaan, dat deze aangelegenheid te belangrijk is om overhaast tewerk te gaan. Het komt erop aan een klare, coherente en eenvoudige reglementering op te stellen.

U heeft de aandacht gevestigd op de arbeidsongevallenverzekering. De minister van Economische Zaken heeft inderdaad beslist de premies niet te verhogen. U heeft zelf verwezen naar zijn argumenten ter zake. Ik wil niet ingaan tegen zijn besluit, omdat ik ervan overtuigd ben dat hij het zeer ernstig heeft overwogen. Ik kan u wel verzekeren, en daarover bestaat geen discussie, dat er een natuurlijke relatie is tussen de premie en al wat te maken heeft met risico's.

Ten einde een meer samenhangend beleid te kunnen voeren hebben wij, samen met de minister van Sociale Zaken, de voorbereidingen getroffen om een ronde-tafelconferentie te organiseren over de arbeidsecologie en de veiligheid in al zijn facetten. In ons land zijn er, met de beste bedoelingen, een aantal fondsen opgericht, maar wij moeten proberen de dingen beter te coördineren. De gegevens uit de ene reglementering staan trouwens nooit los van die uit de andere. Ik ben er met andere woorden van overtuigd dat wij een geïntegreerd veiligheidsbeleid moeten voeren. Het spreekt vanzelf dat wij, in het verlengde van deze ronde-tafelconferentie, ook contacten zullen hebben met minister Claes, in overleg met heel de regering.

U heeft verwezen naar het stijgend aantal arbeidskaarten. U weet dat er in de interministeriële conferentie voor de migranten een aantal voorbereidingen worden getroffen. Ik was de eerste om te wijzen op de enorme migratiestroom die tot stand zal komen vanuit Centraal- en Oost-Europa. Wij mogen daarin niet overdrijven. We moeten er enkel voor waken, in overleg met andere betrokken departementen, oplossingen uit te werken waarbij rekening moet worden gehouden met onze nog hoge werkloosheid. Dat is verschillend met de jaren zestig. Wij mogen echter niet een nieuw sociaal ijzeren gordijn neerlaten, nadat het andere is weggehaald. Wij moeten allereerst zorgen voor onze eigen werklozen die nieuwe kansen moeten krijgen. Ook voor de anderen moeten er dingen mogelijk zijn, maar dan beperkt in de tijd, in aantal en onder bepaalde voorwaarden.

U heeft gezegd dat u de maatregelen in verband met de deeltijdse arbeid steunt. Met betrekking tot de Geco's zullen in de regering eerlang beslissingen worden getroffen. Over de Geco's in de gemeenteraden zal er wellicht in de Ministerraad van volgende week worden gesproken zodat hier spoedig duidelijkheid komt.

U weet dat daar twee soorten Geco's zijn in de gemeenten: de enen worden gesubsidieerd door de Gewesten en de anderen, de zogenaamde nationale Geco's worden door mijn ministerie samen met dat van mijn collega van Binnenlandse Zaken ter beschikking gesteld van de gemeenten.

Tenslotte heeft u vragen gesteld over de herscholing buiten het onderwijs. Er is vanzelfsprekend een interactie tussen wat wordt gedaan buiten het onderwijs en binnen het onderwijs. Het is trouwens om die wisselwerking te bevorderen dat wij een ronde-tafelconferentie hebben georganiseerd, waar reeds principeafspraken gemaakt zijn in maart van dit jaar. Op 10 december hopen wij, met de collega's van Onderwijs van de Gemeenschappen, een oriëntering te vinden: ten voordele van de kansarmen.

M. Taminiaux a choisi de consacrer son intervention à une réflexion fondamentale — les questions plus précises ont été abordées en commission — sur la politique de l'emploi. Il a posé le problème de la redéfinition de l'emploi dans une optique prospective et dynamique.

Vous avez, à juste titre, monsieur Taminiaux, mis l'accent sur l'informatisation et la robotisation. Si la perpétuelle évolution de ces moyens modernes ne peut être freinée, nous devons veiller à assurer la protection de ceux qui ne peuvent suivre un tel rythme. Vous avez évoqué des thèmes qui me préoccupent également, à savoir les emplois atypiques et le droit au travail dans différents pays, par exemple, l'Union soviétique. Un équilibre doit être recherché entre le droit fondamental et l'application de celui-ci. Je reviendrai sur ce point tout à l'heure en répondant à M. Stroobant.

M. Taminiaux a également évoqué l'Europe sociale en demandant davantage de sécurité — ce qui est légitime — pour ceux dont les chances sont moindres.

C'est pourquoi, outre la table ronde, nous avons prévu que, dès le 1er janvier prochain, une somme supplémentaire de 300 millions serait libérée en faveur de ces défavorisés, en concertation avec les interlocuteurs sociaux.

En outre, l'accord interprofessionnel prévoit qu'un montant de 0,25 p.c. de la masse salariale, soit 8 milliards en deux ans, servira à cibler l'aide en faveur de ces personnes qui ont droit à un emploi.

La concertation, les orientations de la table ronde qui, je le répète, se tiendra le 10 décembre, les moyens budgétaires et la volonté de collaboration entre l'Etat central, les Régions et les Communautés, constituent une panoplie de mesures intéressantes pour assurer à chacun le droit au travail.

J'en viens à l'interpellation de Mme Nélis, jointe à cette discussion. Vous soulevez, madame Nélis, un ensemble de problèmes que vous résumez dans la question de la place réservée à la femme dans la politique de l'emploi et du chômage, et plus particulièrement ceux de l'assurance chômage, du travail à temps partiel et de l'article 143.

Ces mécanismes peuvent poser des problèmes, mais je voudrais dire que, pour moi, la politique de l'emploi et du chômage pour les femmes est à réaliser d'une manière plus profonde et plus vaste. Il me paraîtrait en effet inquiétant de la voir réaliser uniquement par le biais des droits au chômage.

Il me paraît donc essentiel de travailler avant tout sur la promotion de l'emploi des femmes ainsi que sur des formules de prévention et de réinsertion. De grâce, ne nous limitons pas au problème des allocations de chômage, bien que cet aspect soit très important.

Mon approche se traduit de différentes manières:

Par l'école, la formation, la requalification, notamment en utilisant à cet égard les moyens de l'assurance chômage et par l'organisation de la table ronde relative à la réinsertion des chômeurs de longue durée. A cet égard, il faut également signaler l'effort des partenaires sociaux dans les derniers accords interprofessionnels en faveur des groupes à risques, ce qui s'est traduit par des moyens dans les secteurs et dans le Fonds pour l'emploi, notamment et expressément pour les femmes sans emploi.

Par des actions positives, se concrétisant notamment par le travail dans les secteurs et les entreprises. Il faut citer, à cet égard, les activités de la cellule « actions positives » créée auprès du service

des relations collectives du travail au ministère de l'Emploi et du Travail. Celle-ci informe quotidiennement les secteurs et les aide dans la conception et la réalisation de plans d'égalité des chances.

Par les techniques d'harmonisation de la vie de famille et de travail: en insistant sur l'équilibre des tâches entre hommes et femmes et notamment en privilégiant même certaines mesures en faveur des hommes, comme le congé de paternité, ou en accordant des suppléments financiers si un effort de formation est fourni après une longue interruption de carrière.

Par le dossier des recommandations adressées aux partenaires sociaux le 20 juin dernier et concernant tous les aspects de la formation et de l'emploi des femmes.

Par des actions relatives à la réintégration sur le marché du travail des femmes qui se sont occupées de leur famille pendant de longues années.

En effet, quand on parle d'une politique de l'emploi et du chômage favorable aux femmes, ces techniques essentielles me paraissent devoir être mises en avant.

En ce qui concerne l'assurance chômage, je voudrais rappeler que j'ai démontré dernièrement ma volonté, exprimée depuis longtemps déjà, de traduire positivement tous les efforts de réinsertion des chômeurs, et surtout ceux des chômeurs de longue durée, dans la réglementation. A l'intention particulière de Mme Nélis, je signale que cette mesure est avantageuse pour 65 p.c. des femmes.

En effet, en ce qui concerne l'article 143, un arrêté royal va paraître incessamment. Dans certaines conditions, il a pour effet que les efforts de travail à temps partiel et de formation retardent l'application de la suspension des droits. Par ailleurs, à partir du 1er janvier 1991, certaines augmentations d'allocations seront octroyées aux chômeurs qui auront fourni des efforts de réinsertion.

En conclusion, il nous faudra encore poser des actions spécifiques de manière intensive pour l'emploi et la formation des femmes.

Je souhaite raccourcir le délai qui nous sépare encore du moment où nous pourrions dire que notre objectif est de travailler à la promotion de la qualité de vie du travailleur en général, sans qu'une distinction entre hommes et femmes soit encore nécessaire.

Mijnheer Stroobant, tenslotte antwoord ik op uw interpellatie. Wij moeten elkaar goed begrijpen. De basis voor uw interpellatie wordt gevormd door mijn brochure, die ik zelf een «politieke discussienota» noem. Daarin wordt er uitdrukkelijk op gewezen dat het niet de bedoeling is nu reeds een oriëntatie te geven. Het gaat louter en alleen om een discussienota. Dit is het werkelijke onderwerp van de brochure en niet de tewerkstellingspolitiek en werkgelegenheidsmaatregelen, die reeds in zoveel documenten en nota's toegelicht werden en ook in beslissingen werden omgezet. Deze brochure vormt, eerlijk gezegd, een tamelijk smalle basis voor uw interpellatie, aangezien zij uitdrukkelijk slechts de ruimte wil creëren voor een discussie over de werkloosheidsverzekering in de jaren negentig. Dit is dus een smal uitgangspunt voor het maken van een aantal reflexies die tot de conclusie zouden kunnen leiden dat wij geen oog hebben voor een actieve aanpak van het werkgelegenheidsprobleem en het terugdringen van de werkloosheid. Het is mijn plicht om nu de discussie op gang te brengen over de werkelijke vragen die rijzen.

U is goed geplaatst om te weten dat het eigenlijk gaat om de werkloosheidsverzekering, die oorspronkelijk is tot stand gekomen om de risico's te verzekeren op het ogenblik dat men zijn werk verliest en opnieuw beschikbaar is voor een betrekking. De notie «beschikbaarheid» is overigens in het kader van de werkloosheidsverzekering een blijvend en essentieel element. Wij kunnen discussiëren over sommige cijfers. U weet dat men in statistieken soms met bepaalde andere perioden kan werken. Eén ding staat echter vast: gelukkig is de werkloosheid voor alle groepen en inzonderheid voor de jongeren zeer sterk teruggedrongen. Bovendien kwamen er tienduizenden arbeidsplaatsen bij. Ondanks deze gunstige evolutie blijven de uitgaven voor de werkloosheid

constant. Wanneer ik in een dergelijke situatie geen debat zou durven aangaan, zonder daarom een vaste oriëntatie te geven, zou ik in mijn plicht te kort schieten. Er heeft immers een heel grondige evolutie plaatsgevonden. De participatiegraad van de vrouwen in de arbeidsmarkt is gewijzigd en ook de werkloosheidsgroepen hebben een duidelijke wijziging ondergaan.

Toch bestaat er geen discussie over dat voor een aantal groepen die in de werkloosheidsverzekering zijn ondergebracht, de basisnotie van de relatie tussen het verlies van een job, een risico waarvoor men sociaal verzekerd is, en het beschikbaar zijn voor een nieuwe baan, niet langer aanwezig is. Ik ben natuurlijk niet van oordeel dat groepen als de bruggepensioneerden van de loopbaanonderbrekers moeten worden afgeschreven en aan hun lot overgelaten. Ik vraag mij alleen af of het moment niet gekomen is om even in klaarheid te bepalen wat tot de tak «werkloosheidsverzekering» behoort en wat behoort tot de sociale verzekering die wij moeten garanderen in een fatsoenlijke sociale democratie aan degenen die in een vrije, sociale markteconomie door de ongelukkige omstandigheden van het leven geen werk hebben.

Mijnheer Stroobant, toen ik zojuist naar een aantal van uw overwegingen luisterde, moest ik automatisch denken aan het enorme maatschappijprobleem in Centraal- en Oost-Europa. De fictie van de werkgelegenheid in Centraal- en Oost-Europa was dat men ervan uitging dat iedereen werk had. Dat was wat het systeem aanvaardbaar en aantrekkelijk maakte.

Mijnheer Taminiaux, u refereerde aan uw bezoek aan de Sovjetunie. Ook uit onze contacten blijkt dat de zorg voor de werkgelegenheid er op de eerste plaats zou hebben gestaan. Ook ik draag zorg voor werkgelegenheid, en het ware mooi als iedereen werk zou hebben in een vrije, sociale markteconomie. Dit is helaas niet de realiteit. Ook in Centraal-Europa en Oost-Europa bleek dat fictie.

Werkloosheid is een heel belangrijk maatschappelijk probleem waarvoor een grondig dossier is vereist. In overleg met het Parlement, de sociale partners en academici zal worden nagegaan op welke manier een behoorlijke werkloosheidsverzekering overeind kan worden gehouden in de loop van de jaren negentig. Het moet mogelijk zijn grotere werkloosheidsvergoedingen uit te keren dan nu voor mensen die het risico te werken hebben genomen, maar hun werk zijn kwijtgeraakt. Wij moeten evenwel ook zindelijk denken en nagaan wat «beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt» juist betekent.

Mijnheer Stroobant, in het regeerakkoord, op bladzijde 44, punt 1.1, paragrafen 1 en 2, staat: «Wij willen de basiselementen van het sociaal zekerheidssysteem in stand houden», maar ook: «De beheersing van de uitgaven dient te worden verdergezet, onder meer door de herziening van mechanismen die op termijn een disproportionele en abnormale groei van de lasten kunnen teweegbrengen, en door het wegvallen van misbruiken en niet door een aantasting van de rechten van de sociaal gerechtigden.»

Dit is de gemeenschappelijke afspraak van het regeerakkoord, niets meer en niets minder. Dit was de aanleiding om deze discussienota te verdedigen.

De oriëntaties moeten gemeenschappelijk worden bepaald. Dit zal op korte termijn een formidabele dienst bewijzen aan degenen die het drama meemaken werkloos te moeten blijven of werkloos te worden zonder een perspectief te hebben. Dat is ons voornaamste doel. (Applaus.)

M. le Président. — La parole est à Mme Nélis.

Mme Nélis. — Monsieur le Président, je voudrais remercier le ministre pour les quelques points positifs de la politique menée pour la réinsertion des femmes dans le domaine de l'emploi.

Je ne disconviens pas qu'effectivement des mesures positives ont été prises, mais vous parlez d'égalité de chances, monsieur le ministre, moi, je parle d'égalité de droits, ce qui n'est pas la même chose. J'ai donc voulu souligner les lacunes à cet égard.

J'ai aussi parlé de l'évolution de notre société et du fait que la sécurité sociale ne correspond pas à l'évolution actuelle et au sou-

hait des femmes, qui est d'occuper une place plus active, mais aussi plus indépendante dans notre société. J'aimerais tout de même que vous vous penchiez sur ce problème et que le gouvernement essaie davantage de rencontrer les principes qui ont été évoqués par la directive européenne.

M. le Président. — L'incident est clos.

Het incident is gesloten.

La parole est à M. Taminiaux.

M. Taminiaux. — Monsieur le Président, je remercie aussi M. le ministre d'avoir pris en considération mes réflexions, mais je reste tout de même fort préoccupé par le nombre de personnes qui, en fait, ne pourront pas accéder à un emploi. Je considère qu'un problème de société se pose et que des démarches devraient être entreprises.

J'ai reconnu tantôt qu'un pays seul peut difficilement faire quelque chose, mais le problème devrait être étudié au niveau international.

M. le Président. — La parole est à M. Van den Brande, ministre.

M. Van den Brande, ministre de l'Emploi et du Travail. — Monsieur le Président, je rejoins tout à fait le point de vue de M. Taminiaux. C'est d'ailleurs la raison pour laquelle, outre les accords réalisés avec la Pologne, la Hongrie et la Tchécoslovaquie, j'ai des contacts avec mon collègue de l'Union soviétique, M. Tcherbakov, et ce depuis cinq mois déjà, pour arriver, également dans un cadre bilatéral, à un accord de coopération en concordance avec nos moyens.

La coopération intervient par le biais du groupe des vingt-quatre de l'OCDE et de la Communauté. Je pense qu'on peut également réaliser une coopération supplémentaire sur le plan bilatéral. Vous avez raison quand vous dites qu'il est hors de question d'organiser une coopération qui permettrait de résoudre le problème du chômage. Vous avez cité le chiffre probable de

20 millions. Il n'est pas exclu que, d'ici trois ans, l'Union soviétique compte 30 millions de chômeurs. En Pologne, pour l'instant, les chômeurs sont au nombre de 1 million et demi.

Le problème ne se posera sans doute pas de façon aussi dramatique en Tchécoslovaquie et en Hongrie, pays à plus faible densité de population. Cependant, il est certain que des problèmes graves sont à craindre à cet égard dans des pays comme la Pologne, la Roumanie, la Yougoslavie, sans parler de l'Union soviétique. C'est la raison pour laquelle j'ai insisté pour qu'on leur accorde un support réel, non seulement sur le plan de la coopération mais également dans d'autres domaines.

J'en viens à ma dernière réflexion, si vous le permettez, monsieur le Président. J'ai conclu une convention avec la Pologne, donnant à ce pays la possibilité d'envoyer 250 stagiaires dans notre pays pour suivre un stage d'un an, dans des conditions très strictes. Il faudrait, me semble-t-il, réaliser un programme de ce genre avec les autres pays. En effet, c'est par l'éducation, la formation et la qualification que l'on peut réellement servir de levier à ces pays. C'est une façon tout à fait efficace de coopérer.

M. le Président. — Plus personne ne demandant la parole, je déclare close la discussion générale relative à la section Emploi et Travail.

Daar niemand meer het woord vraagt, is de algemene beraadslaging over de afdeling Tewerkstelling en Arbeid gesloten.

Mesdames, messieurs, je vous propose d'interrompre ici nos travaux.

Ik stel voor onze werkzaamheden te onderbreken. (*Instemming.*)

Le Sénat se réunira le mardi 4 décembre 1990 à 10 heures.

De Senaat vergadert opnieuw dinsdag 4 december 1990 om 10 uur.

La séance est levée.

De vergadering is gesloten.

(*La séance est levée à 21 h 45 m.*)

(*De vergadering wordt gesloten om 21 h 45 m.*)